פר' **תזריע מצורע** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תמו, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואם פרוח תפרח הצרעת

גנוחי גניח וילולי יליל שכב לו החולה מתפתל ביסורים על מיטת חליו טובי הרופאים הסובבים את מיטתו נלאו למצוא תרופה למחלתו וכבר קבעו כי מצבו נואש וימיו ספורים עלי אדמות כי כנראה הגיע קיצו ותמו שנותיו.

ביום מן הימים הגיע לשם רופא גדול אשר שמו הטוב הלך לפניו כמחולל פלאות, משפחת החולה הבהילו את הרופא אליו אשר תיכף ומיד נתן לו תרופה למכתו באמרו שזהו התרופה הנכונה למחלתו, אולם מה מאוד נכזבה תוחלתו של החולה בראותו שלאחר שלקח את התרופה הורע מצבו פי כמה וכל גופו לקה במחלה.

בצר לו פנה אל הרופא ושאלו בתמיהה לפשר הדבר, ענה לו הרופא: דע לך שמחלתך נשתרשה עמוק בתוך גופך, לכן נתתי לך תרופות חזקות מאוד כדי להוציא את המחלה מפנימיות גופך החוצה לה, עתה לאחר שהיא כבר יצאה מגופך, אתן לך תרופה נוספת שתרפא אותך מבית ומבחוץ.

עפ"י משל זה מבאר החפץ חיים את מאמה"כ "בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד", דהנה אנו רואים דרך רשעים צלחה, ומתחילים לפרוח כמו עשו, וכל פועלי און צצים במהירות על פני השדה, עלינו לדעת כי אות היא שהמחלה כבר יצאה על פני הגוף והפנימיות כבר נקיה, לכן יש כעת תקוה כי יקויים בהם גם המשך הכתוב "להשמדם עדי עד".

וכדבר האמור בפרשתן אם פרוח תפרח הצרעת טהור היא, כי סימן היא שכבר יצאה הנגע מפנימיות גופו ונשארה רק מן השפה ולחוץ, וכמו כן הדבר אצל הרשעים אשר הקב"ה משלם לשונאיו על פניו להאבידו, כדי לשלם להם שכר שמגיע להם באם נשאר בפנימיות לבבם איזה מצוה, וכל השררה הזאת הוא רק סיבה להאבידם מן העולם, ולעומת זאת אצל עם בני ישראל אע"פ שצדיק ורע לו ונגע הצרעת מתרבה ר"ל, אדרבה נגע טהור הוא המבשרת על הרפואה שקרובה לבוא.

ומסופר שפע"א כשישב הרה"ק ר' דוב בעריש מביאלא זי"ע בשב"ק פרשת תזריע אצל שולחנו הטהור בא חסיד אחד והזכיר לפניו חולה הזקוק לרחמים מרובים, שאל אותו הרה"ק: מה אומר הרופא, השיב לו: הרופא אומר שאין במעט תקוה שיחיה החולה, ענה לו הרה"ק: אם כן בוודאי יחיה ויבריא ברפואה שלימה, כי כן מצינו בפרשתן אצל המצורע אם פרח הנגע בכולו טהור הוא, והוא שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטנינו קומה עזרתה לנו", כלומר בעת שכבר שחה לעפר נפשינו וכמעט ואפסה כל תקוה, דייקא אז "קומה עזרתה לנו".

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דגש הפרים ~ לקיטת הפרים ..... ב
קדוש יאמר ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות להכפה ~ דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פינת יקרת ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיטא והלכה ..... ט
לשכת הסופרים ..... י
עומד על הפרק ..... יא
לוח ההילולא ..... יב
דבר בעתו ..... יג
פשוטלחן פלכים ..... יד
דברות קודש ..... טו

אגרת פרק ג'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

שלמי תודה וברכה

הַשֵּׁם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹ"ם. חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ

בערבי פסחים, נביע שיר ושבחים, בהני שורתא, רב ברכתא, לעילא מכל תושבחתא, אל מול פני ידידינו האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, ובפרט מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה והנאמנה לטובת כוללינו, שלא יחסר המזג מאתנו, ובכך ממשיך בדרך אבותיו הק' רבותינו, את בנציבין ומצודתו פרוסה עלינו, כבוד שמו תפארתו, בפי ישרים תהילתו, על ישראל הדרתו

כ"ק הגאון הצדיק

רבי שלו' אליעזר טייטלבוים שליט"א

אבדק"ק קהל יטב לב ד'סאטמאר 15 עוו. בארא פארק יע"א

נשיא כוללינו הק'

על אשר בנוסף לתמיכתו התמידית לבל יחסר המזג ללומדי כוללינו הק'
בכדי שנוכל לשלם משכורתם משלם מדי חודש בחודשו

הוסיף לשלוח תמיכה הגונה ונכבדה לכבוד יו"ט פסח

קובעים ברכה לעצמם

עסקני הכולל החשובים כ"א בשמו הטוב יבורך

אשר הטו שכם אחד לעמוד לימין
נשיא כוללינו שליט"א במשך כל השנה
ובמיוחד בימי ערבי פסחים העעל"ט

אנשי שלומינו שיחיו תומכי כוללינו הק'

ובחדא מחתא, נביע שבח דא שירתא
הדרא דלא אפשר למפרט בשפוותא
קדם מעלת כבוד ידידינו החשובים

אשר אודות תמיכתם הנדיבה בלב ובנפש
נתאפשר לנו לשלם הכל ללומדי הכולל לקראת חג הפסח

וזאת הברכה, בהערכה ובהוקרה, שבזכות התורה יושפע למעלת כבודו רב שמחה ואורה, ויזכה להמשיך בנשיאות כוללינו המעטירה, בעוז ובתפארה, ובשכר זאת יראה וירווה רב תענוג ונחת, מכל יו"ח בבת אחת, מתוך שמחה והרחבה הדעת, וזכות אבותיו יסייעתו בכל עת, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן

החותמים למען שמו בהדרת כבוד ויקר

הנהלת הכולל בארה"ק
רבני ולומדי הכולל

תכלית אור הקדוש דפסח, אשר בכח הרשימו דקדושה שנשאר ממנה, ובכח השפלות, יכין לקבלת התורה

ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר. השי"ת ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נותן לאדם הרוצה להדבק בו ית' הארה ראשונה שנקרא גדלות ראשון, ואח"כ לוקחים מאתו ונשאר לו רק רשימה בעלמא ובזה הרשימה הוא מתעורר בעצמו וזוכה אח"כ לגדלות שני שנשאר אצלו לקיום. וכמו כן היה במצרים שהיו משוקעים בטומאה אבל הגיע עת דודים וריחם השי"ת עליהם ונתן להם תיכף גדלות ראשון שלא בהדרגה. **וזה סוד שנצטווינו לזכור יציאת מצרים בכל יום, כדי להתעורר עלינו אור הקדוש הזה שהשיגו אבותינו במצרים בעת הגאולה ואח"כ ניהג אותם בהדרגה וצוה אותם לספור ספירה קודם מתן תורה** כו'.

וזה פירוש הכתוב: **'ואם טהרה מזובה'** רומז לדברינו הנ"ל, דהיינו שבאה השגת אור הקדושה שנקרא גדלות ראשון, **'וספרה לה שבעת ימים'** צריך אח"כ **להיות שוב בהכנעה**, נקרא קטנות שני, **לומר שלא התחיל עדיין כלום וצריך להתחיל מחדש.** וזה: **'וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר'** וזוכה לגדלות שני.

אור לשמים

זר ותפארה לישראל מזה שמחזיקים עצמם בשפלות

וחזרתם את בני ישראל מטומאתם וגו'. יש לפרש, דהנה איש ישראל נחשב אצלו לעבירה שלא למד כל היום, הגם שכבר קרא קריאת שמע שחרית וערבית, ואיתא (מנחות צט:) דבזה כבר קיים 'והגית בו יומם ולילה', ומצער עצמו, **ועל דרך זה אם עשה מצוה בפניות. ועל זה עצמו צריך ליתן לישראל זר וכתר.** וזהו: **'וחזרתם'** לשון זר **'את בני ישראל'** מגיע לבני ישראל **'מטומאתם'**, פירוש, **מזה שהם מחזיקים את עצמם בטומאתם אפילו כשעושים מצות**, וכאמור.

זרע קודש

נגעים באים על לשון הרע, גסות הרוח, וצרות עין

זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק. ולשאת לספחת ולבהרת. זאת תורת הצרעת. רז"ל אמרו (ערכין טז.) שהנגעים באים על לשון הרע, על גסות הרוח ועל צרות העין. ויש לרמז עוונות אלו בפסוק זה: **'ולשאת'** מלשון גבהות (שבועות ו:) היא גסות הרוח; **'לספחת'** "אין ספחת אלא [לשון] טפילה" (שם) רמז למי שעושה מלאכתו עיקר ותורתו טפילה, שהוא שורש לצרות עין, **כי מי שתורתו היא עיקר אצלו ומלאכתו עראי ודאי אינו מקפיד כל כך על נכסיו, ואין עינו רעה בשל אחרים; 'ולבהרת'** מלשון "בהיר הוא בשחקים" (איוב לז, כא. כמ"ש רש"י לעיל יג, ב) **כי פעמים שהיצר הרע מסמא את עיני האדם שלא יבין לנגעי נפשו, והוא מדמה בעצמו דנהירין ליה שבילי רקיע ושבילי דאורייתא, ובאמת מתהלך הוא עדיין בחשיכה מבחוץ ולא נכנס אל שערי תורה ושערי יראה**, וזהו נגע הבהרת. והיינו דמסיים הכתוב: **"זאת תורת הצרעת"**, כלומר, על עונות אלו צרעת באה.

ערוגת הבשם

תכלית לימוד התורה להוציא הרע ממנו

זאת תהיה תורת המצורע. "מצורע" דרשוהו 'מוציא רע' (ערכין טו) **הנה, תכלית לימוד התורה היא לזכך את האדם מתאוותיו ומדותיו הרעות ולהוציא הרע ממנו.** "וזהו ג"כ הנסיון, אם אחר לימודו לא נתרחק מתאוות רעות רח"ל ולא הוציא הרע מאתו, ידע שלימודו לא נחשב לכלום, כי לא למד מהלימוד כלום, אבל אם אחר הלימוד הוציא הרע מאתו, ונתרחק מתאוות רעות אשר היה מורגל בהם עד כה, ונתרחב לבו לעבודת השי"ת בשמחה, אז בוודאי לימודו לימוד כראוי, וזהו: **"זאת תהיה תורת"** תורת האדם ולימודו תהיה תמיד **"מצורע"** היינו 'מוציא רע', כלומר **'להוציא הרע מאתו ולהתלמד מן הלימוד האיך להוציא הרע מאתו'.**

בית אהרן

תיכף בתחילת התשובה מעשיו רצויין וחביבין

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. "כהן נקרא כל העובד את ה' אלוקיו ומקבל עליו עול מצותיו ית'. וכשהוא בעל עבירה הרי הוא בעל מום ופסול לעבודה, וכמאמר חז"ל (ויק"ר טז. ח) אמר רבי לוי, מצינו בתורה ובנביאים ובכתובים שאין הקב"ה חפץ בקילוסו של רשע וכו'. ואמנם כאשר הוא שב לה' באמת בלבבו, הנה ברגע הזו נעשה כשר ומוכשר לעבודה, ומתאוין למצותיו, כאמור. וזה אומרו: **'זאת תהיה תורת המצורע'**, כי מצורע הוא בעל עבירה שנקרא כן מלשון מוציא רע כידוע (כדרשת חז"ל ערכין סו). והנה זה תורתו: אשר **'ביום טהרתו', כלומר ביום הראשון של טהרתו, שנתעורר בלבבו לטהר עצמו ולשוב מחטאיו, הנה תיכף: 'והובא אל הכהן' כלומר כבר הוא ראוי ומוכשר להיות כהן לעבוד עבודתו יתברך בכל עוז לריח ניחוח לה'.**

שער התפלה, להרח"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע
(שער הניפול פרק ל')

תורה ותפילה

זהרורי אורה למספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רפוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

עסק התורה בתחילתה שלא לשמה, הוא הכרחיי

אשה כי תזריע וילדה זכר. היינו זה שמעשיו הם בבחינת אשה וכבכה משפטו שאין בידו שבט המושל, רק אחר כך וילדה זכר משפיע ואז גם שכרו אתו להיותו כמשפט הזכר והוא ימשול. ובזה יבוארו דבריהם ז"ל **העוסק בתורה לשמה זוכה כו' ונותנת לו מלכות וממשלה. כי ישלם ה' כמעשהו ומשפיע ואיש כן יהיה במדריגה במלכות וממשלה. כזכר צדיק מושל.** ונתבררו דבריהם ז"ל לנכון.

ונקדים דברי המחקרים בענין אמרם ז"ל **מתוך שלא לשמה בא לשמה ולא בזולת. החקדם שלא לשמה הוא כדמיון חיורה חיצים שילמוד עצמו לכוין למקום ומחוז חפצו שמדרכו לעשות עיגול ובתוכו נקודה ומלמד עצמו לכוין אל הנקודה ויוחשב לכאורה שעשיית העיגול הוא אך למותר כיון שהוא צריך לכוין דוקא אל הנקודה ומה יסכון בהעיגול. אמנם הוא מהחכרח. דחוש הראות מתפזר הרבה חנה מהנה ואי אפשר לצמצמו תיכף אל הנקודה זולת בחקדם הצמצום אל העיגול ומשם יוכל לבא לידי צימצום יותר אל הנקודה כן הדבר הזה.** כי עיר פרא אדם יולד (איוב יא, יב) ועוסק בהבלי עולם ובחלומותיו. ואיך יבא מזה אל הקודש פנימה עסק התורה לשמה. **לזה צריך לחקדים עסק שלא לשמה לדחות הבלי עולם כמו העיגול הדוחה התפזרות החוש למרחקים אנה ואנה ומזה יזכה לבא אל הקודש הנקודה עסק לשמה.** עד כאן דבריו כי נעמו. **מורם ומבואר מזה בעליל כי עסק שלא לשמה אינו תכלית האדם וחטוב. זולתי הרחק ודחיית הרע ושמור וחצפן הצעה זו בלבך:**

נועם מגדים (ועייי"ש באריכות)

בלימוד עולה קודם לחטאת, דהתורה מחזירתו למוטב

ואם לא תמצא ידה די שה וגו' אחד לעולה ואחד לחטאת. פירש רש"י ז"ל לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים בפ' כל התדיר (זבחים צ, א). **והקשו המפרשים** למה באמת הקדימה הכתוב למקראה, כיון דלהקרבה חטאת קודמת, א"כ מאי טעמא לא הקדימה נמי למקראה וכו'.

ויש לומר כך, דהנה ידוע דכל זמן שהאדם הוא בעל חטא ח"ו, אז נאמר עליו (תהלים נ, טז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי', ואיך אפשר לעשות איזה מצוה, כיון שהוא מלוכלך בטינופת על ידי החטאים ר"ל, **אמנם זה דווקא במצוות השי"ת, מה שאין כן בלימוד התורה הקדושה, נאמר 'אותי עזבו ואת תורתי שמרו'** (במדרש איכה פתיחתא ב; 'ולואי אותי עזבו ותורתי שמרו') **כיון שהמאור שבה מחזירם למוטב, ואם כן לפי זה יוכל האדם ללמוד תורה אף על פי שעדיין לא תיקן מעשיו.**

ולפי זה שפיר יובן מה שאומר רש"י ז"ל **'לא הקדימה הכתוב אלא למקראה'**, היינו בימי גלותינו שקיום מצות הקרבנות הוא ע"י התורה, כדאמרינן בגמ' **שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וא"כ בלימוד התורה אפשר שיהיה עולה לפני החטאת, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, היינו בזמן המקדש ששייך הקרבה, אז באמת חטאת קודמת.**

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

תפלה

עיקר תפילתנו ותקוותינו הוא בתפילה ע"ד 'יותר ממה שעשו לנו עשו לך', ועד"ז היתה צעקת בנ"י במצרים

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. על דרך שפירשתי **'ואני תפלתי לך ה' עת רצון'** (תהלים סט, יד), **שהתפלה כביכול 'לך ה" בשבילו ית"ש,** וכן (היתה צעקת בני ישראל במצרים) **ויזעקו בני ישראל כו' 'אל האלהים' מן העבודה** (שמות ב, כג), שכל כוונתם לא היה כלל בשביל עצמם, אף שעבדו בהם בפרך בחומר ובלבנים, היה עיקר שוועתם רק אל ה', בשבילו יתברך, מן העבודה, על דרך שאמרו חז"ל (תו"כ בהר פ' ט, ד) **כל המשעבדם מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה, וכביכול כאילו שיעבדו אותו כביכול, וצעקו בני ישראל כביכול על עבודתו, שמשעבדין כביכול בו,** ועל דרך זה תקנו לנו לומר (ביוצר לפרשת זכור) **'יותר מאשר עשו לנו עשו לך',** כי האמת כן הוא, כי מה אנו ומה חיינו, כצל עובר, ומה יכולין לעשות לנו, רק ליקח מאתנו נחלת שדה וכרם וכדומה, **ולכן אומרים לו יתברך שעיקר המלחמה שייך לו יתברך, והכוונה מה שאומרים כן הוא, כי אין לנו כמה להלחם, כי אין לנו מעשים טובים וצדקות ותורה כ"כ להלחם בהם, ולכן אומרים לא לנו המלחמה כי אם לשמך כו'.**

והנה מצורע פירושו מוציא רע, כן כתבו בספרים, ולפי דרכינו הנ"ל, קאי על מי שמצער את עצמו על גלות השכינה, ורוצה שיהיה מפלה לרשעים ואפיקורסים, ולבער הקוצים מכרם ה' צבאות בית ישראל, ומתפלל אליו יתברך, ומטהר את עצמו לכבוש כל תאוותיו, כדי להכניע בזה כוחות הטומאה והסטרא אחרא, ולבער ולהוציא הרע מכרם ה', אמר הכתוב עצה לזה, **זאת תהיה תורת המוציא–רע ביום טהרתו, כנ"ל לבער הקוצים, והובא אל הכהן, על דרך הנ"ל אלהיכם כהן הוא, שיביא המלחמה אליו יתברך,** על דרך הנ"ל **שיאמר ויתפלל לפניו יתברך, שלו שייך המלחמה, וזהו שכתוב והובא, הדבר, אל הכהן, שהדבר בשביל קנאת שמו יתברך,** וז"ש במדרש על פסוק זה, הה"ד (תהלים עז, ז) **אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי** כו', וסוף דבריהם על זה **'ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר'** (ישעי' מב, מג) **בב"א.**

זרע קודש

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההי"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, וי"ל דהנה חכמי הרופאים אמרו דצרעת בא מתגבורת מרה שחורה ומרה שחורה בא ע"י הבדידות והרפואה שלה היא שילך בין בני אדם, וא"כ מצורע היה לו לישב בין בני אדם והתורה אמר בדד ישב אך הענין הוא דהתורה קדמה לעולם ואינה משגחת על הטבע, עוד נקדים דהזוהר הקשה בפסוק כי תזריע דמשמע מהפסוק דאשה מזרעת תחלה ויולדת זכר והכא את אומר דהקב"ה גוזר וכו' והנ"ל בזה ליישב קושית הזוהר דאלו ואלו דברי אלוקים חיים דהצדיקים הדבקים בהי' ובתוה"ק הם למעלה מן הטבע והקב"ה גוזר, משא"כ בחמון ההולכים בחשיכה והבן, ועפי"ז יתבאר המדרש אשה כי תזריע וכו' וא"כ קשה קושית הזוהר, לכך אמר ההי"ד אחור וקדם וגו' זכה אומרים לו אתה קדמת וכו' וחקי הטבע רחוקה ממנו, אבל לא זכה הוא ניתן תחת הטבע, והיינו יתוש קדמו שהוא אחר כל המעשים שכבר נשלם הטבע.

(ישמח משה)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר הקב"ה אלו לאוה"ע אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, וצ"ב, ונראה לפרש עפי"ד הרה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע לפרש הכתוב משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם, עפי"י משל למלך, שמרד בו אחד מעבדיו הנאמנים, וישבו כסאות למשפט, ונמנו וגמרו להמיתו כדין מורד במלך, ויען המלך ויאמר, לא כן הדבר, כי מה בצע כי נהרגהו, אגדלו ואנשאו למעלה לשבת אצלי והוא ידע בעצמו שאינו ראוי לכך, ויבוש ויכלם ובזה יתחרט על העבר ע"י הטוב שאטיב לו ומעתה תהי יראתו רצונית, וכמו"כ הדבר במלכותא דרקיעא, דאם ישפטו למי שעבר עבירה בעונשים קשים ומרים תהי היראה הכרחית, משא"כ אם ישפיעו חסדים ובזה יבוש ויכלם מדרכו הרעה אז תהי היראה רצונית, וזהו דברי המדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר הקב"ה אלו לאוה"ע, דלהם ישפטו ע"י עונשים ויסורים, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, ועי"ז יבושו ויכלמו כל עושי רע וישובו מדרכם הרעה.

(ויטב לב)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההי"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, והנ"ל עפ"י אמרם ז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדהי"ד ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדה"ר למדה"ד כו' והנה מתחלה לא עלה מקודם במחשבה לברוא העולם אלא בשביל ישראל כי כל העולם אינו אלא טפל להם ורק אח"כ במעשה בריאת העולם נעשו ישראל מאוחרין לכל מעשה בראשית, אולם אף אם ניזל בתר מחשבה שאז דין קדימה לישראל ג"כ אליי' וקוין בה כי בתר משחבה נידון במדהי"ד כי מתחלה עלה במחשבה לבורא העולם במדהי"ד ואך במעשה אישתני למעליותא, והן הן דברי המדרש זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית כי אם זכה בתר מחשבה אזלינן שקודמין לכל מעשה בראשית אם לא זכה ע"כ בתר מעשה אזלינן ואז יתוש קדמך.

(קדושת יו"ט)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

כשם שנכנס לברית ולא איחר זמנו, כן יכנס לתורה ולחופה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הגאון הקדוש בעל "עצי חיים" זצ"ל אמר פעם בברית מילה: "החיים של בר ישראל דומים למרכבת הברזל, יש סטאנציעס ויש לוח זמנים ואין לאחר את השעה". שהרי חכמינו ז"ל קבעו את לוח הזמנים בפרקי אבות "בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה וכו'. בן שמונה עשרה לחופה" **וצריך ללכת לפי לוח זמנים זה, דהיינו שצריך ללמוד תורה דייקא בשנות הילדות,** ולא כאותם אנשים שקודם ממלאים כרסם בחכמות חיצוניות ורק אח"כ חושבים ללמוד תורה, דהוי כזורע על הקוצים של מינות ואפיקורסות ר"ל. וכן, לא כמו אותם אנשים שמדחין הזמן ומבקשים זיווגם באיחור שנים וכל כיו"ב. **וזה שמברכים ואומרים לבעל ברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", כלומר, כמו שעשו את הברית מילה בזמנה "בן שמונת ימים", כך צריך ללכת לפי לוח הזמנים של חכמינו ז"ל גם בזמני תורה וחופה.**

עולמו של אבא (עמ' תנ"ב)

☆

אשה כי תזריע וכו'. איתא במדרש ההיד אחור וקדם צרתני, זכה נוחל שתי עולמות עוהי"ז ועוה"ב, ואם לאו עתיד ליתן דין וחשבון, וצ"ב, ואפי"ל עפ"י מה שכתב הגרי"א מווילנא זי"ל לפרש המשנה דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כי דין צריך ליתן על שעשה העבירה עצמה, וחשבון הוא על מה שלא עשה מצוה בזמן שעשה העבירה, עכ"ד. וא"כ יי"ל דכיון דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות, על כרחך צריך לומר דכשאדם מקיים מצוה יש לו בידו שתי מצוות וחוץ ממה שמקבל שכר על המצוה גופא, נחשב לו למצוה מה שלא ביטל הזמן בעשיית עבירה, ובזה אפשר לומר דהגם שקיי"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו על עשיית המצוות גופא אבל מה שלא עשה באותו הזמן עבירה על זה מקבל שכר בהאי עלמא, ובזה יבואר המדרש זכה אדם נוחל שתי עולמות, בעולם הבא מקבל שכר על עצם המצוה ובעוה"ז מקבל שכר על מה שלא עבר עבירה באותו שעה, ועי"ז מסיים המדרש דמנא לך הא, דמקבל שכר על מה שלא עשה עבירה לכך מסיים ואם לאו אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דחשבון היינו מה שלא עשה באותו זמן מצוה, וא"כ מדה טובה מרובה ובודאי נחשב הזמן שעשה המצוה למצוה בפני עצמו ועל זה מקבלים שכר.

(ברך משה)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא ההיד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, ואפשר לומר עפימ"ש בייטי"ל עה"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, דכוונת הפסוק לומר אשה כי תזריע תכוון להוליד זכר ולקיים מצוות מילה עבתו"יד, וא"כ לפי"ז שפיר נסמך פסוק זה למה שכתוב לעיל כי אני הי' המעלה אתכם מארץ מצרים דהנה ביציאת מצרים מצינו שהי' קטרוג מה בין אלו לאלו הללו והללו עובדי ע"ז וכו', והקב"ה המליץ בעדם שאין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, הרי לן דדקדק הקב"ה על המחשבה, ולכן אשה כי תזריע וילדה זכר בכוונה זכה וצלולה ובמחשבה טהורה כדי לקיים מצות מילה, וע"ז אומר המדרש ההיד אחוי"ר וקדי"ם צרתני ע"ד סוף מעשה במחשבה תחילה, זכה שמקיים מצות פי"ו כדבעי במחשבה זכה אז אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית דהלא האדם הי' במחשבתו תחילה ואילו בשאר הנבראים לא שייך למימר הכי, וא"כ שפיר האדם מוקדם לכל מעשה בראשית אמנם כשלא זכה אומרים לו יתוש קדמך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

תשובה נצחת שהשיב רביה"ק זי"ע בענין מציצה בפה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. בסעודת ברית מילה בעיר ב"פ אצל בן הנולד להרה"ג ר' שלמה פיגא ז"ל משגיח דישיבת שערי יושר, נתכבד רבינו בסנדקאות, והיה שם הגאון רבי אברהם יפה זצ"ל ראש ישיבת בית יוסף, והגאון רבי אברהם קאלמאנאוויטש זצ"ל ראש ישיבת מיר, והגאון רבי יצחק הוטנער זצ"ל ראש ישיבת ר' חיים בערלין ועוד. לאחר הברית בעוד שרבינו מדבר עמהם בדברי תורה, בא אחד בשאלה לרבינו היות שאשתו היולדת בן זכר הנולד למז"ט היא עדיין בבית החולים, והרופא אינו מניחה לצאת מבית החולים ליום השמיני זמן הברית, ובבתי החולים אינם מניחים לקיים מצות מציצה בפה, רק בכלי, וע"כ בא בשאלה אם יסכים לעשות המציצה בכלי ובזה יתקיים הברית ביום השמיני, או שידחה המילה עד שתבא לביתו ואז יקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה, אבל יהיה המילה שלא בזמנו.

והשיב רבינו דבוודאי צריכין לדחות המילה עד שתבא לביתה כדי לקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה. וקם אחד מהראשי הישיבות וטען לרבינו, הלא מצות עשה בתורה הוא למול ביום השמיני, ואיך כבודו דוחה אותו. והשיב לו רבינו והאיך כבודו דוחה מצות מציצה. וממשיך רבינו לשאול אותו: תאמר נא בעירכם במדינת ליטא, איך קיימו מצות מציצה בכלי או בפה. והשיב בפה. שוב שאל אותו רבינו, והאיך עשו בשבת המציצה בפה או בכלי?. והשיב בפה. **וטען רבינו תשובה ניצחת, דא"כ לפי דבריכם דבדיעבד גם במציצה בכלי נתקיים המצוה, נמצא דאבותיכם ורבותיכם חללו את השבת במה שקיימו מצות מציצה בפה בשבת, דבידוע דע"י מציצה בפה מוציאין הרבה יותר דם, מכשעושין המציצה בכלי, ונמצא דיש בזה יותר חילול שבת כשעושין מציצה בפה, ולפי דבריכם דיוצאין גם במציצה בכלי נמצא דהם חיללו את השבת ללא צורך, ואיך היה עושין כן בשבת מציצה בפה, הרי מזה ראי' מוכרחת דרבותיכם סברי דא"א לצאת אפילו בדיעבד המציצה על ידי כלי, וצריך להיות המציצה בפה דווקא, וע"כ שפיר קיימו מציצה בפה גם בשבת, וא"כ כמו"כ דכדי לקיים מצות מציצה כפה, דוחה גם את יום השמיני.**

תורת התמרים

'אויפגערופן פונעם דלות'

ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן. סיפר לי ידיד א', כי פעם אחת בסדר מצורע קרא הגבאי לעלות לתורה את אביו הר"ר יודא, אשר היה נקרא ר' יהודה חסיד, וקרא אותו [הרה"ק הישמח משה זצ"ל] הפרשה רביעי, המתחלת "ואם דל הוא", והעולם שחקו עד למאוד, יען כי באמת הי' ר"ל איש דל ואביון. **כאשר הרגיש זאת הה"ק זל"ה אמר לו: "איך האב דיך אויף גערופען פון 'ואם דל הוא'.** (כלומר: שבזה שהעלהו לתורה מפסוק זה, 'קרא אותו לעלות מדלותו'), **ומאז והלאה נתעלה מזלו ונתעלה והיה לו פרנסה בשופי, והצליח בכל דרכיו ומסחריו.**

פאר וכבוד (עמ' ג')

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אשה כי תזריע. הלע לכתיב (ויק נו): **משע דעי** למרחוק ולפועלי **מתן** לדק, **אמר** רבי נתן: **מחשבין** לשמו של **מברהם** מבינו **אומו** שבע **מרחוק**, הלע לכתיב (בראשית כב): **ויקע מברהם** את עיניו וירא את המקום מרחוק (מדרש). ענין טומאת לידה אין טעמה מובן, כגון הא דמילקא תורה בין טומאת זכר לנקבה, וכן מה דאמר שבעה לזכר ושרבעה עשר לנקבה תשב בדמי טהרה, ובקשה להבינו, אלא שכן גזר ה'. אמנם **אמרו** (תנא דבי אליהו רבה ג): **לעתיד לבוא יתגלה** לנו **טהור במקומו וטמא במקומו**; ובסודן של דברים **גילרו מכמי החמת** (עץ הדעת טוב תזריע): ענין טומאת לידה בא על ידי חטאו של אדם הראשון, ולעתיד יתוקן חטאו ותבטל טומאת לידה; וזהו **משה כי תזריע הלע לכתיב משע דעי למרחוק**, כאשר מסתכל במקורן של המצות, דהתורה קרויה מרחקים, על שם שקדמה לעולם, זהו **לפועלי מתן לדק**, אז נשכיל טעם טומאת לידה במקורו, ונבין מה לדקו דרכי ה', אמנם עתה אלא זכינו עדיין להשגה זו, אנו **מחשבין לשמו של מברהם**, שנאמר בו **וירא את המקום מרחוק**, שראה במראה הנבואה, והתבונן בסודותיה של תורה, כפי אשר תקון יוצר בראשית מקדם במקור התורה הקרויה **מרחוק**, וכן כל המצות במקורן ושרשן, ועל ידו אנו מקושרים במקור התורה, ובעשיית המצות אנו מכוונים על דעת המצווה ברוך הוא. (דברי יואל)

אשה כי תזריע. הלע לכתיב (ויק נו): **משע דעי** למרחוק ולפועלי **מתן** לדק, **אמר** רבי נתן: **מחשבין** לשמו של **מברהם** מבינו **אומו** שבע **מרחוק**, הלע לכתיב (בראשית כב): **ויקע מברהם** את עיניו וירא את המקום מרחוק (מדרש). ענין טומאת לידה אין טעמה מובן, כגון הא דמילקא תורה בין טומאת זכר לנקבה, וכן מה דאמר שבעה לזכר ושרבעה עשר לנקבה תשב בדמי טהרה, ובקשה להבינו, אלא שכן גזר ה'. אמנם **אמרו** (תנא דבי אליהו רבה ג): **לעתיד לבוא יתגלה** לנו **טהור במקומו וטמא במקומו**; ובסודן של דברים **גילרו מכמי החמת** (עץ הדעת טוב תזריע): ענין טומאת לידה בא על ידי חטאו של אדם הראשון, ולעתיד יתוקן חטאו ותבטל טומאת לידה; וזהו **משה כי תזריע הלע לכתיב משע דעי למרחוק**, כאשר מסתכל במקורן של המצות, דהתורה קרויה מרחקים, על שם שקדמה לעולם, זהו **לפועלי מתן לדק**, אז נשכיל טעם טומאת לידה במקורו, ונבין מה לדקו דרכי ה', אמנם עתה אלא זכינו עדיין להשגה זו, אנו **מחשבין לשמו של מברהם**, שנאמר בו **וירא את המקום מרחוק**, שראה במראה הנבואה, והתבונן בסודותיה של תורה, כפי אשר תקון יוצר בראשית מקדם במקור התורה הקרויה **מרחוק**, וכן כל המצות במקורן ושרשן, ועל ידו אנו מקושרים במקור התורה, ובעשיית המצות אנו מכוונים על דעת המצווה ברוך הוא. (דברי יואל)

אשה כי תזריע וגו', וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הושיל ומפץ ה' במילה, למה אינו יוצא מהול, אלא אלא שנתן ה' את המצות אלא לצרף בהם, לכתיב (תהלים יח): אמרת ה' צרופה (תנחומא). אדם הראשון נברא בבחינת הקדושה כשהיא מוגלת מכל רע, ובקבת החטא נולדה בו בחינת הערלה, וגם נמשך מזה שליטת הטומאה בשרו והיא דם נדתה, ועל כן נסמכה מצות מילה לטומאת לידה, כי שניהם באים בעוון אדם הראשון, והיו כל הנפשות תלויות בו, כולם טעמו טעם חטא, על כן נצטוו בהם ישראל לזכך את נפשותיהם ממה שדבק בהם מחטא אדם הראשון (אור החיים הק'). וזהו **משה כי תזריע וגו', וממה שבעת ימים וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו**, ועל מה עשה ה' ככה שיוולד האדם וערלתו דבוקה בו, ונצטווינו לעשות מעשה ולהסיר טומאת הערלה, ועל זה בא כאמיד **משע דעי למרחוק, מחשבין לשמו של מברהם מבינו אומו שבע** לרחוק בריאה והדר לקרוב (בראשית לד:). והנה מפרשה זו למדנו שטומאה נהפכת לטהרה, וכן מפרשת נגעים שמעינו ענין זה, כלכתב **הנתר מים חיים** (תזריע ד"ה והנה הרמב"ם): תשובה עילאה היא, אם האדם נשקע בתאוה רעה, ובא לשוב אל ה', לא די לו בזה שיעקור המדה הרעה, רק אדרבה יראה לקחת ממדה זו לעבוד עמה עבודת ה'. וזהו 'והיה בעור בשרו לנגע צרעת' מחמת התאוה ומדה רעה שחטא, אז כשישוב יקח אותם המדות 'והובא אל הכהן', ויהפכם להשתמש בהם לעבודת ה'; וזהו **משע דעי למרחוק**, שזה מורה על בעלי תשובה שבאו ממרחק להתקרב אל ה', וזה אנו **מחשבין לשמו של מברהם**, כי גדולה תשובה שמקרבת לבות ישראל לאביהם שבשמים. (דברי יואל)

אשה כי תזריע וגו', וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הושיל ומפץ ה' במילה, למה אינו יוצא מהול, אלא אלא שנתן ה' את המצות אלא לצרף בהם, לכתיב (תהלים יח): אמרת ה' צרופה (תנחומא). אדם הראשון נברא בבחינת הקדושה כשהיא מוגלת מכל רע, ובקבת החטא נולדה בו בחינת הערלה, וגם נמשך מזה שליטת הטומאה בשרו והיא דם נדתה, ועל כן נסמכה מצות מילה לטומאת לידה, כי שניהם באים בעוון אדם הראשון, והיו כל הנפשות תלויות בו, כולם טעמו טעם חטא, על כן נצטוו בהם ישראל לזכך את נפשותיהם ממה שדבק בהם מחטא אדם הראשון (אור החיים הק'). וזהו **משה כי תזריע וגו', וממה שבעת ימים וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו**, ועל מה עשה ה' ככה שיוולד האדם וערלתו דבוקה בו, ונצטווינו לעשות מעשה ולהסיר טומאת הערלה, ועל זה בא כאמיד **משע דעי למרחוק, מחשבין לשמו של מברהם מבינו אומו שבע** לרחוק בריאה והדר לקרוב (בראשית לד:). והנה מפרשה זו למדנו שטומאה נהפכת לטהרה, וכן מפרשת נגעים שמעינו ענין זה, כלכתב **הנתר מים חיים** (תזריע ד"ה והנה הרמב"ם): תשובה עילאה היא, אם האדם נשקע בתאוה רעה, ובא לשוב אל ה', לא די לו בזה שיעקור המדה הרעה, רק אדרבה יראה לקחת ממדה זו לעבוד עמה עבודת ה'. וזהו 'והיה בעור בשרו לנגע צרעת' מחמת התאוה ומדה רעה שחטא, אז כשישוב יקח אותם המדות 'והובא אל הכהן', ויהפכם להשתמש בהם לעבודת ה'; וזהו **משע דעי למרחוק**, שזה מורה על בעלי תשובה שבאו ממרחק להתקרב אל ה', וזה אנו **מחשבין לשמו של מברהם**, כי גדולה תשובה שמקרבת לבות ישראל לאביהם שבשמים. (דברי יואל)

מרחוק, וממנו נקח רמיה שכך הוא לשון ה' לעבדו בעמל וביגיעה, וכלמיתא **בזוהר** (חיי קכט.): לא תתקריב בברייתא ביומא או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה בכל יומא מדרגא לדרגא, עד דמסתליק בדרגוי; נמצא לפי שגשמתו של אברהם היתה גבוהה מאוד, לפי על פי כן היה בתחלה רחוק, ונתקרב אל ה' על ידי יגיעתו העצומה במצות, והיינו טעמא דמצות מילה, לפי שחפץ ה' בשלים, מכל מקום לא ברא את האדם מהול, כדי שיסיר האדם עצמו מעליו את טומאת הערלה הדבוקה בו, אלא ניתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות. (דברי יואל)

אשה כי תזריע. לא נתקררה דעתו של משה עד שראה פרשת אשה כי תזריע (מדרש). פרה מטהרת טמאים ומטמאה טהורים. **הכלי יקר** כתב: לפי שכל דבר אינו מתפעל אלא מהפכו, ולא ממה שהוא מינו, ולפיכך מי נדה שים בהם מים שכולם טהרה, ויש שם אפר פרה שכולו טומאה, והם מעורבים יחד, אלו כשיזרקו מי הנדה על אדם טמא, אינו מתפעל מהאפר שהוא מינו, רק מהמי נדה, לכן מטהר טמאים, אבל אדם טהור הנוגע את מי הנדה אינו מתפעל מהמים, כי הם ממינו, רק מהאפר שהוא הפכי לו, לכן מטמא טהורים; וזהו פירש **ק"ו השמח משה** (מקח ד"ה דהנה): מי יתן טהור מטמא לא אחד (איוב יד), כילד יטהר הטמא על ידי אפר הפרה, 'לא אחד', על ידי שאינם מין אחד אתו, והם הפכיים אליו; והנה משה היה חפץ לעשות רצון ה', אלא שהיו לו מניעות שהפריעו לו, והיה מתרעם על מה עשה ה' ככה, **ולא נתקררה דעתו של משה עד שראה פרשת אשה כי תזריע**, לפיכך (נדה לא.): אשה מזרעת תחלה זכר, והטעם דכל דבר נתפעל מהפכו, ומן הדין דרצון ה' הוא שיהיה לו מניעות ויתגבר על היצר, וכל דבר נתפעל מהפכו, ומה יזכה לגבור עליו תהיה עבודתו שלימה ויגדל שכרו. (דברי יואל)

אשה כי תזריע. הלא לכתיב (תהלים קלט): אמור וקדם נרתני, אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה נרשמית, ואם לאו אומרים לו יצוה קדמך שלשול קדמך (מדרש). לכאורה אם היה האדם מוקדם בבריאה, היך יאמרו לו יצוה קדמך, ואם היה מאוחר בבריאה מכל מעשה נרשמית, וכמו שהיה בתחת שנברא ביום הששי, היך יאמרו לו אתה קדמת לכל מעשה נרשמית. ויוכן **להרמב"ם** (יסודי התורה ד) כתב: האדם מורכב משני מלקים הפכיים, חלק הנפש שהוא חלק אלוה ממעל, וחלק הגוף שהוא קרוץ מחומר עפר מן האדמה, ואם האדם הולך אחר צרכי הגוף, אז בהמשך הזמן יתגשם גם חלק הנפש, ולעומת זה אם האדם הולך אחר צרכי הנפש והוא דבוק בעבודת ה', אז יזדכך גם חלק הגוף; וזהו **אם זכה אדם** להרבות בעבודת ה', שזה נעשה הגוף חלק גבוה כמו הנפש, אז **אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה נרשמית**, שהרי כולו משל גבוה, וה' הוא קדמונו של עולם, **ואם לאו**, שנמשך אחר תאוות הגוף, **אומרים לו יצוה קדמך שלשול קדמך**, וכמו שהיה בתחת שגוף האדם נברא ביום הששי מאוחר לכל מעשה נרשמית. (דברי יואל)

אדם כי יהיה בעור בשרו. אין בעל הרחמים פוגע בנפשות מחלה, נגעים הבאים על האדם, מחלה הן באין בביתו, לא מזר באין על בגדיו, ואחר כך על גופו (מדרש). לכאורה הרי בקרא כתיב תחלה נגעי הגוף, ואחר כך נגעי בתים ובגדים. ויוכן לתמרו (חולין נפ.): לדיקים מביא עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין פוסקין ידיהם בגזל; והנה דור דעה יולאי מלרים היו במדריגת לדיקים, וממילא היה ממונם מביא עליהם יותר מגופם, ואם כן היה נגעי ממונם קשה עליהם יותר מנגעי הגוף, ולכן אם היו מוכיחים חותם בנגעי בתים ובגדים ברישא, הרי הוכיחו חותם בתחלה בדבר הקשה, ומדתו של בעל הרחמים הוא להוכיח בדבר הקל תחלה, לכן מהאי טעמא נאמר אלא ברישא נגעי אדם, ואחר כך נגעי בגדים ובתים. (דרשות)

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

אפיקורס אחד מחוגי המתבוללים התפאר פעם לפני הרבי ר' יהונתן אייבשיץ כי לא מל את בנו הנולד לו והוסיף וטען כי מנהג המילה הוא מנהג הגויים שהונהג לראשונה במצריים ומשם התפשט לעמים אחרים, השיב לו הרבי ר' יהונתן מקרא מפורש הוא בספר בראשית "אשר יאמר לכם תעשו" ואי' ברש"י לפי שהי' אומר להם שימולו, מכאן שהמצרים היו באמת מלים את בניהם, אך למדו מנהג זה מיוסף היהודי, עדיין לא נחה דעתו של האפיקורס והוסיף להתווכח באמרו שזה אינו מתקבל על הדעת, דכי לשם מה השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ואיזה ענין הי' לו בזה שהמצריים יהיו נימולים דווקא, השיב לו הרבי ר' יהונתן: מאז ומעולם היו לנו אפיקורסים שרצו להתדמות ולהיות ככל הגויים לכן השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ועי"ז יועיל שגם האפיקורסים הרוצים להידמות לגויים ימולו את בניהם.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

חסיד אחד ממקורבי הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש זצוק"ל הי' חתן אצל למדן גדול אך לא הלך בדרכי החסידים, והי' מצטער תמיד על שחתנו נתפ"ס לעדת החסידים, ויהי היום ולאותו חסיד נולד בן זכר, כיבד החסיד את רבו הק' במצוות מילה, כי הוא הי' מוהל מומחה, כשהגיע יום השמיני ללידת הילד יום הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו השכים בבוקר והלך כדרכו להתפלל בבית הכנסת של רבו הק', וחותנו המתנגד נמלך להתנקם עכשיו בחתנו וברבו גם יחד, מה עשה, קבץ מהר עשרה אנשים למנין ועשה את הברית מילה מוקדם בבוקר בלי אבי הבן, כשגמרו תפילתם הלכו אבי הבן ורבו הק' ועדת החסידים כדי לערוך את הברית כנהוג, ובבואם אמרו להם שכבר הוא לאחר המעשה , חלשה דעתו של אבי הבי מאוד מזה שלא זכה בעצמו להיות במילת בנו וגם על בזיון רבו הק' אבל את הנעשה אין להשיב וישיבו כולם וילכו לבית הצדיק וערכו שם סעודת מצוה והרה"ק מלעכאוויטש שמח בסעודה זו הרבה יותר מהשמחה בעת שזכה להיות מוהל ויהי הדבר לפלא בעיני החסידים, ואמר להם: הנה מצות מילה היא מצוה גדולה מאוד אבל א"א שלא תתערב בה גם איזה מחשבה של כבוד או גאוה וכדו', ברם , אמרי' בגמ' (קידושין מ.) "חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" הרי מצוה כזאת היא בלא שום צד פניה ונגיעה ונחשב לפני הקב"ה כאילו עשאה באופן משובח ונעלה ביותר ולכן יש לשמוח הרבה יותר, כי מתי תבוא לידי מצוה באופן כזה. הרה"ק הנ"ל היה ידוע כמהדר מאוד במצוה זו ומעולם לא דחה לשום אדם שכיבד אותו להיות מוהל, פע"א וערב שבת חנוכה הי' וכיבדו אותו להיות מוהל בשני כפרים הרחוקים זה מזה, והבטיח לשניהם, ושאלוהו, איך יוכל להזדרז כ"כ כי היום קצר והמלאכה מרובה, והשיב להם, בגמ' אמרו (חולין טז.) "זריזותיה דאברהם קא משמע לן" ואני מפרש: הזריזות של אברהם השמיע לנו, דהיינו שהשריש בקרבינו זריזות זאת, וכך הוה שהשכים בבוקר ונזדרז למצוה והספיק למול את שני הילדים בשני הכפרים, ולבוא באוו יום בחזרה לביתו כשהוא עייף ויגע מטורח הדרך - על קברו של אותו צדיק גדל הדס, ואמרו שזהו מפני שדרכו בקודש היתה למול בעצמו את ילדי ישראל ולהכניסם בבריתו של אברהם אבינו, כי בזוה"ק עה"פ "והוא עומד בין ההדסים" כתב שמלאך הברית נקרא הדס.

לשון חכמים

לשון חכמים צדק וכישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה וגו'. פעם בשבת קודש פרשת תזריע לפני קידוש התחיל (הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע) **לעורר רחמים על ישראל שיוושעו בפרנסה, ופתח ואמר בדרך צחות:** הגם דרבותינו ז"ל אמרו (חגיגה טו:) 'יאה עניותא לישראל, אכן כבר כתיב 'ויצא מן בת ציון כל הדרה', ואם כן כשכל הדרה יצא, גם הדר זה של העניות 'יאה עניותא' מן הנכון שיצא, והקב"ה צריך להושיע עמו ישראל בפרנסה.

ואמר מפרשתינו יש להביא ראיה שצריך שיהיה לישראל פרנסה, דלכאורה קשה דכתבה תורה 'זאת תורת היולדת' אחר דין יולדת עשירה, טרם שסיים כל דיני יולדת, והיה לו לומר תחילה **ואם לא תמצא ידה די שה** וגו', ולבסוף לסיים **'זאת תורת היולדת'. אלא** נראה מכאן, **שבאמת תורת היולדת היא שיהיה לה די לקרבן עשיר, וזה צריך להיות תורת כל היולדות, אלא שאם יקרה לפעמים שלא תמצא ידה אז תקח שתי תורים** וגו', אבל אין זה מ'**תורת היולדת**' ומאשר צריך להיות.

ואמר עוד בענין זה במאמר חז"ל (ב"ק צ"ב) '**בתר עניא אזלא עניותא**', דהיינו אחר שכבר סבלו ישראל עניות, '**אזלי עניותא**', מן הדין הוא שהעניות כבר תעזוב אותם ותלך מהם, ויהיו עשירים. **ונרמז עוד ב'בתר עניא', כי אותיות שאחר ע'נ'י' הם למפרע כ'ס'ף' ובזה יעזור השי"ת שיהיה להם כסף, אזלא עניותא מהם.**

מדבר קדש

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. איתא בתנחומא (תצוה א') ילמדנו רבינו קטן לכמה נמול כך שנו רבותינו קטן נמול לשמונה מה טעם כשם שנמול יצחק אבינו, וקשה מה שאלו התלמידים הלא כתיב מפורש בכתוב "וביום השמיני ימול", ועוד מה השיב להם מיצחק ולמה לא השיב להם מהפסוק הזה, אכן י"ל דהנה אמרו חז"ל (נדה ל"א:) ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה כדי שלא יהא כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, וזה אפשר לומר אם נולד זכר לבד אבל אם נולדו תאומים זכר ונקיבה א"כ הוה טומאת האם שבועיים ואז לא שייך הטעם הזה ויכול להיות שאינו נמול לשמונה, וזה ששאלו קטן (שנולד יחד עם נקיבה) לכמה נמול והשיב להם "נמול לשמונה כשם שנמול יצחק אבינו" כדאיתא (ב"ב ט"ז:) בת היה לו לאברהם ובכל שמה, והקשו המפר' היכן נזכר בתורה לידת הבת ותירצו מזכתיב (בראשית כ"א ח') ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל "את" יצחק וכל מקום שכתוב "את" בא ללמד שנולד תאומים כמו שדורשים אצל השבטים ממילא גם עם יצחק נולדה תאומה בת ושרה היתה טמאה שבועים ונמול לשמונה כדכתיב "ויומל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו האלקים".

(בנין דוד)

☆

והצרוע אשר בו הנגע וגו' וטמא טמא יקרא. איתא בגמ' (שבת ס"ז.) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים, ופירש"י הוא עצמו אומר טמא רחקו מעלי, וקשה למה צריך להודיע צערו לרבים יותר מחולה אחר, וי"ל בפשטות דהנה רשיז"ל פירש על הפסוק (בראשית כ"א י"ז) "וישמע אלקים את קול הנער" מכאן שתפלת חולים יפה מתפילת אחרים עליו, וא"כ למה הוצרך כאן לתפילת אחרים והרי כח תפילת חולה יפה הוא ביותר, אכן י"ל דאיתא בזוהר (חלק ג' נ"ג) מפני מה נקרא מצורע מוסגר מפני שמוסגר תפלתו בשמים, ומש"ה יובן דצריך להודיע צערו לרבים כדי שרבים יבקשו עליו רחמים שהוא אינו יכול כיון שמוסגר תפלתו בשמים.

(מדרש יהונתן)

☆

והנה לא הפך הנגע את עינו טמא הוא. אי' במדרש דנגעים באין על עין הרע, וי"ל דהנה מצינו במשנה כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה וכו' תלמידיו של אברהם אבינו עין רעה וכו' תלמידיו של בלעם הרשע. וזהו שרמז לנו הכתוב לא הפך הנגע את עינו שעדיין לא שב ולא תיקן את עינו הרעה לעין טובה, ולכן טמא הוא.

(דברי שאול)

☆

בגמ' מאי תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה וכו' ואם עם הארץ הוא ישפיל את עצמו. והנה לכאורה למה נתן לת"ח תשובה אחת ולשאר כל אדם תשובה אחרת, וי"ל דבאמת נותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולעם הארץ, דהנה איתא בגמ' רב שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ופריך הגמ' והא כתיב וה' הולך לפניהם וכו', ותירץ התם כולי עלמא דיליה, הכא התורה לאו דיליה הוא, ופריך הגמ' הא כתיב ובתורתו יהגה, ומשני דלאחר שעסק ויהגה בה היא תורתו, עכ"ד הגמ', והשתא מבואר כי באמת התשובה הראויה הוא שישפיל את עצמו, אך אם תלמיד חכם הוא א"כ אי אפשר לו להשפיל את עצמו דהא אין כבודו מחול כנ"ל, ע"כ אמר יעסוק בתורה ויהגה בה ויהי' התורה דיליה, ואז יוכל לבוא לתשובת המשקל שישפיל את עצמו, נמצא דנותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולשאר כל אדם.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. ובא אשר לו הבית. קשה למה לו לומר כאן אשר אני נותן לכם לאחוזה, ולא אמר כמו בכל מקום כי תבואו אל ארץ כנען, ותו לא. וגם למה חזר ואמר בבית ארץ אחוזתכם הא סגי שיאמר בביתכם.

ונראה כי הנה הנגעים באים בגלל חטאים, כי הן גורמין שיתדבק ח"ו רוח רעה בקירות הבית, **ואם תאמר** א"כ למה לא נתדבקה הצרעת בהבתים שבארץ כנען מכל תועבות הגויים אשר גרו בה, **והתירוץ יש לומר** דכיון שארץ ישראל מיועדת היא לישראל מעת בריאת העולם, ע"כ כיון דהכלל הוא ד'**אין אדם אוסר דבר שאינו שלו**' לכן לא דבקה זוהמתם בבתי ארץ ישראל.

ותירוץ זה נרמז בקרא כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני '**נותן לכם לאחוזה**' בלשון הוה, שכבר כעת אני נותן לכם אותה אחוזה, ולכן '**ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם**'' היינו שטומאת הצרעת תחול רק אצלכם הואיל והיא ארץ אחוזתכם, משא"כ כעת שהיא עדיין ביד כנען אי אפשר להם לגרום שם נגע הצרעת, וחזר הדבר ונשנה בהמשך הפסוק '**ובא אשר ל'ו הבית**' דוקא זה שהבית שלו הוא ולא אחר ש'אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

תפארת יהונתן

הטעם שנאמרה פרשה זו גם לאהרן. והטעם שלא נאמרה 'דבר אל בני ישראל'

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר: (פרק יג פסוק א)

אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן[א]. בַּעֲבוּר כִּי עַל פִּי הַכֹּהֵן יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נֶגַע (דְּבָרִים כא ה), הָיָה הַדִּבּוּר גַּם אֶל אַהֲרֹן[ב], אוֹ לְמֹשֶׁה שֶׁיֹּאמַר לְאַהֲרֹן עַל דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ (ריש מכילתא)[ג], וְלֹא אָמַר בְּכָאן 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כִּי הַכֹּהֲנִים בְּרֹאוֹתָם הַטְּמֵאִים יַבְרִיחוּם לְהִסָּגֵר וּלְהִטָּהֵר[ד]. וְאָמַר בְּפָרָשַׁת הַטָּהֳרָה (לְהַלָּן יד א ב) אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר[ה] זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, כִּי אֵין צָרִיךְ לְהַזְהִיר יִשְׂרָאֵל בְּטָהֳרָה, וְגַם לֹא לְכֹהֵן לְהַקְרִיב הַקָּרְבָּנוֹת, כִּי בְּרָצוֹן יֵעָשׂוּ בֵּן. וּבְפָרָשַׁת חֲזֹב אָמַר (שָׁם טו ב) דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּם אֲלֵיהֶם, בַּעֲבוּר שֶׁהוּא דָּבָר סֵתֶר וְאֵין מַכִּיר בּוֹ, וַיְהִירִם שֶׁיּוֹדִיעַ כָּל אֶחָד חָלְיוֹ לַכֹּהֵן:

ביאור שמות הנגעים 'שאת' 'ספחת' 'בהרת'

אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים: (פרק יג פסוק ב)

שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת[ו]. שְׁמוֹת נְגָעִים הֵם וּלְבָנִים הֵם מִזֶּה[ז]. לְשׁוֹן רַשִׁ"י. וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם כִּי 'שְׂאֵת' לְשׁוֹן שְׂרֵפָה, מִן וְהַמַּשְׂאֵת הַחֵלָה (שופטים כ מ), וְיִשָּׂאֵם דָּוִד (ה כא). וְיִתָּכֵן שֶׁנִּקְרָא בֵּן בַּעֲבוּר שֶׁהָאֵשׁ תְּתוֹלַדְתָּה לְהַנָּשֵׂא לְמַעְלָה . וּ'סַפַּחַת' מִגְּזֶרֶת סְפָחַנִי נָא (שְׁמוּאֵל א ב לו), וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב (יְשַׁעְיָהוּ יד א), חֹלִי שֶׁיִּתְחַבֵּר אֶל מָקוֹם אֶחָד[יא]. 'בַּהֶרֶת' מִגְּזֶרֶת בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים (אִיּוֹב לז כא), שֶׁיַּעֲשֶׂה כִּדְמוּת אוֹת וְסִימָן[יב]. וְאִם בֵּן[יג], תִּהְיֶה 'שְׂאֵת' שֵׁם הַנֶּגַע מִן הַמְּרָה הַיְרֻקָּה הַנִּשְׂרֶפֶת, וְהַבַּהֶרֶת מִן הַלֵּחָה הַלְּבָנָה, וְהַסַּפַּחַת הַנֶּאֱסֶפֶת מִשְּׁתֵיהֶן: וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (שָׁבוּעוֹת ו) אֵין שְׂאֵת אֶלָּא לָשׁוֹן גְּבוֹהָה[יד], וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְעַל כָּל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנְּשָׂאוֹת (יְשַׁעְיָהוּ ב יד), וְאֵין סַפַּחַת אֶלָּא טְפֵלָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר סְפָחַנִי נָא (שְׁמוּאֵל א ב לו):

מעשה חש"ב

א בפסוק זה מתחיל דיני טומאת נגע צרעת באדם, ונאמרה 'אל משה ואהרן'. רבינו יבאר הטעם שמצוה זו נאמרה גם לאהרן. ועוד למה לא נזכר 'דבר אל בני ישראל', שהרי היו צריכים לדבר אל בני ישראל, שאדם שיהיה לו נגע בשרו שילך אל הכהן.

ב פירוש כיון שטומאת נגעים נקבעת רק על פי הכהן, ואפילו אם הכהן אינו תלמיד חכם, יביא תלמיד חכם אתו, והוא יאמר לו האם זה טהור או טמא, והכהן יאמר טהור או טמא. לכן היה הדיבור גם אל אהרן, כיון שהכהנים המטמאים והמטהרים.

ג דעת רבותינו שבכל מקום שנאמר 'וידבר ה' אל משה ואהרן', אין הכוונה שנאמרה גם לאהרן, אלא נאמרה למשה שיאמר לאהרן. והטעם שנאמרה לאהרן, כמו שכתב לעיל שכיון שע"פ הכהן נקבע דיני נגעים.

ד לכן לא נאמר 'דבר אל בני ישראל', כיון שהציווי על הכהנים בראותם על אחד שיש בו צרעת שיכריחו אותו להסגר ולהטהר.

ה ושם לא נאמר 'ואל אהרן', שמשמעו אזהרה לכהנים, וכן לא נאמר 'דבר אל בני ישראל', שמשמעו, אזהרה לבני ישראל.

ו פירוש כשאדם כבר מצורע מוחלט, והוא יושב מחוץ למחנה, הוא כבר יבוא מרצונו להטהר, לכן אין צריך לומר 'דבר אל בני ישראל' ולצוותם לזה, וכן אין צריך לצוות לכהנים שיכריחם להקריב הקרבנות, כי ברצון יבואו להטהר.

ז בזב לא נאמר 'ואל אהרן', שמשמעו אזהרה לכהנים, אבל נאמר 'דבר אל בני ישראל', שמשמעו ציווי לבני ישראל, והיינו משום שהוא דבר סתר, לכן הציווי על בני ישראל שיודיע את חליו להכהן. ושם שפיר היה צריך ציווי לבני ישראל, מכיון שהוא בסתר. ומאותו טעם לא שייך לצוות את הכהן, כיון שהוא בסתר.

ח בכתוב מוזכר שלשה דברים, 'שאת' 'ספחת' 'בהרת'. ואמרו חז"ל (נגעים פ"א מ"א) שספחת אינו נגע בפני עצמו, רק 'ספחת' הרי הוא תולדה, וספחת קאי גם על 'שאת' וגם על 'בהרת', וכמו שאמרו חז"ל (שבועות ו:) 'הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת, לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת'. וזה מה שאמרו חז"ל (נגעים שם) מראות נגעים שנים שהן ארבע, פירוש דיש שני אבות שהם הבהרת והשאת, וספחת היא תולדה של שניהם.

ט 'בהרת' עזה כשלג [ואין לבן יותר ממנו], שניה לה [התולדה] כסיד ההיכל, 'שאת' כצמר לבן, שניה לה [תולדתה] בקרום ביצה. ומשמע במשנה (נגעים) שהתולדה של בהרת לבן יותר מושאת. אע"פ שספחת היא תולדה ושאת היא אב.

י דעת האבן עזרא 'שאת' מלשון שריפה, כמו שהביא רבינו כמה ראיות לזה. ולמה נקרא שאת ולא שריפה, משום שטבע האש להנשא למעלה.

יא דעת האבן עזרא 'ספחת' מלשון חיבור, וכמו שמפרש ואזיל שאת נעשה מן המרה הירוקה הנשרפת, והבהרת מן הליחה הלבנה, וספחת נאספת משתיהן.

יב דעת האבן עזרא 'בהרת', מלשון בהירה, כמו בהיר בשחקים, והכוונה כי השמש מבהירה את השמים. ולכן נקרא הנגע בהרת על שם היותו ניכר במראהו שהוא כאות וסימן.

יג פירוש לפי האבן עזרא ששאת מלשון שריפה, הנגע נעשית מן המרה הירוקה הנשרפת. והבהרת נעשית מן הליחה הלבנה.

יד ומפרש רבינו לקמן (פסוק ג) שהיא נראית יותר גבוה מן העור, כמראה הכוכבים הנראים גבוהים מן הרקיע. ורבינו חולק על מש"כ רש"י שכל מראה לבן נראה עמוק, כמראה חמה עמוקה מן הצל, שהרי שאת נמי לבנה הוא, ונקראת שאת מלשון גבוה, עיי"ש.

העולה קודמת לחטאת למקראה

וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: (פרק יב פסוק ח)

רש"י – אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת. לֹא הִקְדִּימָהּ הַכָּתוּב אֶלָּא לְמִקְרָאָהּ, אֲבָל לְהַקְרָבָה מַטָּאת קוֹדֶם לָעוֹלָה, כֵּן שָׁנִינוּ בְּזֶבָחִים פֶּרֶק "כָּל הַפְּסוּלִין":

היכן ובאיזה בגד נהג צרעת

וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרָעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים: (פרק יג פסוק מז)

וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרָעַת. זֶה אֵינֶנּוּ בַּמֻּבָא בְּכָלָל וְלֹא הוֹזֶה בְּעוֹלָם, וְכֵן נִגְעֵי הַבָּתִּים, אֲבָל בְּהִיוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמִים לַה', יִהְיֶה רוּחַ הַשֵּׁם עֲלֵיהֶם תָּמִיד לְהַעֲמִיד גּוּפָם וּבְגָדֵיהֶם וּבָתֵּיהֶם בְּמַרְאֶה טוֹב, וְכַאֲשֶׁר יִקָּרֶה בְּאֶחָד מֵהֶם חֵטְא וְעָוֹן יִתְהוֶה כְּעוּר בְּבִשָּׂרוֹ אוֹ בְּבִגְדּוֹ אוֹ בְּבֵיתוֹ לְהַרְאוֹת כִּי הַשֵּׁם סָר מֵעָלָיו. וּלְכָךְ אָמַר הַכָּתוּב (לְהַלָּן יד לד) 'וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם', כִּי הִיא מַכַּת הַשֵּׁם בַּבַּיִת הַהוּא. וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ נוֹהֵג אֶלָּא בְּאֶרֶץ שֶׁהִיא נַחֲלַת ה' כְּמוֹ שֶׁאָמַר (שָׁם) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה', וְאֵין הַדָּבָר מִפְּנֵי הֱיוֹתוֹ חוֹבַת קַרְקַע, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָבֹא הָעָנְיָן הַהוּא אֶלָּא בְּאֶרֶץ הַנִּבְחֶרֶת אֲשֶׁר הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד שׁוֹכֵן בְּתוֹכָהּ.

וּבְתוֹרַת כֹּהֲנִים (מְצֹרָע פָּרָשָׁה ה ג) **דָּרְשׁוּ עוֹד, שֶׁאֵין הַבַּיִת מִטַּמֵּא אֶלָּא אַחַר כִּבּוּשׁ וְחָלּוּק, וְשֶׁיְּהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ. וְהַטַּעַם כִּי אָז נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתָּם עֲלֵיהֶם לָדַעַת אֶת ה' וְתַשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּתוֹכָם, וְכֵן אֲנִי חוֹשֵׁב בְּנִגְעֵי הַבְּגָדִים שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ אֶלָּא בָּאָרֶץ, וְלֹא הֻצְרַךְ לְמַעֵט מֵהֶן חוּצָה לָאָרֶץ כִּי לֹא יֵאָרְעוּ שָׁם לְעוֹלָם[2].**

וּמִפְּנֵי זֶה עוֹד אֵינָם נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּבְגָדִים לְבָנִים לֹא בִּצְבוּעִים, כִּי אוּלַי הַצֶּבַע הוֹצִיא הַכְּעוּר הַהוּא בְּטִבְעוֹ וְלֹא אֶצְבַּע אֱלֹקִים הָיְאָה. וּלְפִיכָךְ הַצְּבוּעִים בִּידֵי שָׁמַיִם מְטַמְּאִין בְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן[3].

מעשה חש"ב

א הנה התוספות (בחים צ. ד"ה למקראה הקדימה הכתוב) הביא פירש רש"י 'למקראה', היינו שבקריאת הפרשה עולה קודמת לחטאת. והקשו 'התוס' 'ותימה, מה חידוש הוא זה', פירוש מה הטעם הקפידה התורה שתהא נקראת תחילה. 'ומפרש ה"ר חיים דכוונת הגמרא 'למקראה הקדימה הכתוב', היינו להקדישה תחילה, שתקדיש העולה קודם לחטאת, ולענין הקרבה החטאת קודמת לעולה, עכתו"ד התוס'.

והנה עדיין צ"ב למה צוה הכתוב להקדיש העולה קודם החטאת. ואפשר לומר טעם הדבר בהקדם דברי רבינו (שם פסוק ז) וז"ל "ורבותינו ז"ל אמרו (נדה לא:) בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אזקק עוד לבעלי. ועיקר הכוונה בזה, כי בעבור שהיא נשבעת מתוך הצער ואין השבועה ראויה שתתקיים מפני היותה משועבדת לבעלה, רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה. ומחשבות השם עמוקות ורחמיו מרובין. שהוא רוצה להצדיק בריותיו, עכ"ל.

העולה מדברי רבינו שהחטאת בא לכפר על עצם השבועה, והעולה בא לכפר על 'עלות רוחה', היינו על המחשבה, וכמו שהביא הרמב"ן (ויקרא א ד) "תני רבי שמעון בן יוחאי, אין העולה בא אלא על הרהורי הלב, אמר רבי לוי מקרא מלא הוא 'והעלה על רוחכם היו לא תהיה'.

ולפי זה מבואר היטב למה יולדת צריכה להקדיש העולה קודם לחטאת. דהנה מבואר בחז"ל הטעם שתמיד חטאת קודם לעולה, משל לפרקליט שנכנס למלך ריצה פרקליט נכנס דורן אחריו. נמצא שתמיד העולה הרי הוא דורן אחרי שנתרצה. לכן החטאת קודמת.

אבל העולה אצל יולדת אינה באה כדורן, אלא בא לכפר על המחשבה, ולפי מש"כ רבינו 'רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה', והיינו שהעיקר מה שצריכה כפרה היא על המחשבה. לכן אתי שפיר למה צריכים להקדישה קודם, כי המחשבה קודם למעשה. ולפי האמור א"ש, שלכן כשציבור עבדו עבודה זרה בשוגג, כתיב (במדבר ט פסוק כה) "ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעולה וגו' ושעיר עזים אחד לחטאת". דמקריבים העולה לפני החטאת. ולא כמו בשאר חטאות הבאות עם העולה שמקריבים קודם החטאת. ולא כמו ביולדת שרק מקדישים קודם העולה. משום דבעבודה זרה מחשבה נחשבת למעשה. נמצא שהעולה המכפרת על המחשבה נמי כפרה הוא. לכן מקריבים העולה קודם לחטאת. משא"כ שאר עולות הבאות עם החטאת אינם כפרה, דעל המחשבה אי"צ להביא קרבן. לכן החטאת קודמת לעולה.

ב הנה הקשה האברבנאל, לפי דעת רבינו למה לא אמר הכתוב בנגעי בגדים 'כי תבואו אל הארץ', שאינה נוהגת אלא בארץ ישראל, כמו שאמר בנגעי בתים, עיי"ש. ויוגדל יותר הקושיא שהרי נגעי בגדים כתיב קודם בקרא, היה צריך לכתוב שם 'כי תבואו אל הארץ'.

ואפשר לומר דרבינו נשמר מקושיא זו, בזה שהביא התורת כהנים, שנגעי בתים אינה נוהגת בארץ ישראל אלא לאחר כבוש וחלוק, ושיהא כל אחד מכיר את שלו. ולפי"ז אפשר לומר דלעולם גם בנגעי בתים, אין כוונת הכתוב באמרו 'כי תבואו אל הארץ', לומר שאינה נוהגת בחו"ל, דע"ז לא צריך קרא, כיון שאינה שייך כלל נגעי בתים בחו"ל, כפי מה שמפרש רבינו כי לא יארעו שם לעולם. רק כוונת הכתוב 'כי תבואו אל הארץ', להשמיענו שגם בארץ אינה נוהגת מיד אלא אחר כיבוש וחלוק. ורבינו הביא דברי התורת כהנים, משום שזה ראיה לדבריו שענין הנגעים אינה רק כשיש השראת השכינה. ולפי התו"כ השראת השכינה היתה רק אחרי י"ד שנים, שכל אחד הכיר את מקומו. ולפי"ז א"ש למה לא כתוב 'כי תבואו אל הארץ' בנגעי בגדים, כיון דבבגדים לא שייך הענין של לאחר כיבוש וחילוק, ולומר שלא שייך בחו"ל לא הוצרך קרא על זה, כנ"ל.

ג הנה הקשה הנצי"ב (העמק דבר, פרק יד פסוק לד) לפי מש"כ רבינו שלכן כתיב בנגעי בתים 'ונתתי נגע צרעת', לרמוז כי יד ה' תעשה זאת, ואינו טבע כלל. א"כ למה לא נכתב זה הלשון גם בנגעי בגדים, שהרי גם שם אינו אלא פלא, ויד ה'.

ואפשר ליישב לפי מש"כ רבינו טעם הדבר דנגע בבגדים צבועים אינו מטמא, כי אולי אינו אצבע אלקים הוא, אלא הצבע הוציא הכיעור ההוא במקום ההוא כטבעו. א"כ נמצא שבבגדים לפעמים אין הנגע אצבע אלקים, לכן אינו כתיב בנגעי בגדים 'ונתתי נגע צרעת'. משא"כ בנגעי בתים מבואר במשנה (נגעים פרק יא משנה ג) "הבתים בין צבועין ובין שאינן צבועין מטמאין בנגעים", הרי תמיד הוא אצבע אלקים, לכן שפיר נאמר שם 'ונתתי'. ויש לומר טעם החילוק שנגעי בגדים אינם מטמאין בצבועין, ובתים מטמאין בצבועין, אפ"ל שכיון שהבגד הוא רך, ולכן הצבע יש לו השפעה על הבגד, ויכול להיות שמחמת הצבע יצא הנגע. משא"כ בבית שהוא אבנים, והרי הוא דבר חזק וקשה, אין הצבע משפיע על הבית, לכן שפיר מטמאין בצבועין.

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

וְאֶת מוּסַף יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה

מעניני ראש חודש, ותפילת מוסף לר"ח

פתיחה לר"ח בכלל ותפילת מוסף בפרט

כל ר"ח יש לו בכלליות ג' קדושות. א) עצם היום הוא יום קדוש (יש בו תוס' נפש, והגיהנום שובת בו כשבת). **ב)** בו מונח שורש כל החודש מצד שהוא הראש וכל הענפים מושרשים בשורש (מצד זה הוא יום שרשי ויש ליזהר בו בכל מעשיו). **ג)** בו מונח ההארה המיוחדת של אותה חודש (כנגן ר"ח כסלו יש בו ההארת של ימי חנוכה).

גם בלי התבוננות מובן לכ"א דתפילת מוסף הוא הוספה של יום ר"ח, ובו תפילה נאה שהחודש יה' חודש של ברכה וסוף וקץ לכל צרותינו, ומודיע במקום עבודה שיגיע לשם במאוחר קצת כיון שהיום ר"ח..., אבל האמת הוא **דבתפילת מוסף של ר"ח אז הוא היסוד של היום ושל כל החודש**, ובעולם הרוחני נעשה אז תיקונים נוראים למעלה בעולמות העליונים ובמילא גם למטה בעולם התחתון ואצל נשמת כ"א, מצד עצם השמונ"ע וההזרת הש"ץ ואמירת כתר, ולאו דוקא מצד הבקשה שם על חודש טובה וברכה (אף שודאי הבקשה הוא דבר חשוב ונחוץ, וחלק של המוסף, אולם לא הוא העיקרי).

מעלת תפילת מוסף

ידוע דא' מעיקרי האופנים איך מתבטא קדושת הזמן הוא ע"י ריבוי קרבנות בזמן הבית, ובזמן הזה ע"י ריבוי תפילה במקום הקרבנות, דהיינו שבנוסף על השני תמידים שבכל יום מקריבים ג"כ קרבנות מוסף, שהוא י' קרבנות עולה, איל א', ב' פרים וז' כבשים, ושעיר א' לחטאת.

בזמן הזה שאין לנו ביהמ"ק מקיימים ענין זה ע"י ג' אופנים. **א)** ע"י אמירת פסוקים בס"ת כשר. **ב)** ע"י אמירת פסוקים בתוך השמונ"ע. **ג)** ע"י עצם תפילת השמונ"ע שהותקן במיוחד בשביל קרבן זה.

כלומר כלל גדול, **דקדושת כל מצוה באה ע"י פסוקים של אותו מצוה**, וכדי להשיג הקדושה במקורה מתקשרים בפסוקי התורה שבו נמצא המצוה, ואם הוא כן בכל מצוות, כ"ש לגבי מצות הקרבנות כידוע דאמירת הפסוקים הוא במקום הקרבתה, זאת תורת החטאת, וכן מצינו (מגילה לא:) שאמר השי"ת כבר לאברהם אבינו בזמן שאין ביהמ"ק קיים יהי' פסוקי התורה במקום הקרבן.

בפשטות יכולים לקרוא פסוקים סתם כאדם הלומד תורה, ועד"ז אנו מזכירים פסוקי קרבן תמיד וקטורת והדלקת הנירות בכל בוקר, אולם יש ב' אופנים נוספים דעל ידם יש לנו אחיזה בקדושת הפסוקים יותר, והוא ע"י **קריאת הפסוקים בס"ת כשר** ובציבור, הנקרא קריאת התורה, וע"י **אמירת הפסוקים נוכח פני ה'** בצורה של שמונ"ע.

וב' אופנים אלו מקיימים בכל יו"ט ור"ח, קוראים בפ' פנחס פסוקים המוספים ואח"כ אומרים הפסוקים בתוך שמונ"ע (ומדוייק הלשון בפיוט שאומרים לפני מוסף ביו"ט יו–ה א–לי וגואלי אתיצבה לקראתך, כלומר שאומר הפסוקים בפניך בדרגא של שמונ"ע).

בנוסף לזה יש לנו מהלך ג' הנ"ל שהוא עצם העמידה של שמונ"ע, שהוא במקום קרבן, דכמו שקרבן הנעשה בביהמ"ק התקרב כל הבריאה לפני השי"ת, כמו"כ כעי"ז נעשה בכל שמונ"ע, וזהו ענין תפילת שחרית וערב שבכל יום במקום התמידים, וכשיש בביהמ"ק קרבן נוסף מצד קדושת הזמן. כלומר דקדושת הזמן נתן היכולת להתקרב להשי"ת יותר ע"י הקרבן מוסף, במקום זה ניתנה לנו שמונ"ע נוספת לעמוד לפני ה', נמצא דמצד זה **עצם השמונ"ע הוא במקום קרבן** ולא רק הפסוקים (וכמו שבברכת י"ח נמצא רק ברכות ועמידה לפני ה' ולא שום פסוקים כמו"כ עצם תפילת מוסף הוא קירבה נוספת של יום קדוש).

קרבן ותפילת מוסף עפ"י פנימיות

קרבן מוסף ותפילת מוסף אינו רק קרבן ותפילה נוספת, (דבמקום ג' תפילות יש ד'), אלא הפירוש הוא דנתקרבים להשי"ת במדריגה שונה לגמרי של כל יום. כלומר זה פשוט דבכל קדושת הזמן הבריאה בכלליות ובכלל"י בפרטיות וכל נפש ישראלי בפרטיות נתקרב יותר להשי"ת, אולם עיקר הזמן הוא בזמן שניתן לנו היכולת להתקרב יותר והוא זמן של הקרבת ותפילת מוסף, ולכן ידוע מהאריז"ל דבצד מה המדריגה של היום נעשה בעת תפילת מוסף.

ובעיקר בעת חזרת הש"ץ, דידוע דהחזרת הש"ץ הוא חשוב יותר מתפילת הלחש, מצד היותו תפילה שכל הציבור מתפלל יחד ממש, ומה"ט מותר וצריכים להתפלל בקול דהוא מדריגה עליונה יותר מתפילת הלחש (והוא כלל גדול בכל תפילת שמונ"ע, דבחזרת הש"ץ הוא עת רצון וקירבה להשי"ת יותר מתפילת הלחש, וע"ז ניתן להמליץ מה שכ' בברכות ו: עומד ברומו של עולם דשמונ"ע זו הוא יותר ברומו של עולם מתפילת הלחש ובני אדם מזלזלין בהם) ועיקר עליות השמונ"ע הוא בעת אמירת קדושה (כ"ה בכל שמונ"ע) ומה"ט רוקדים ג"פ בקדושה להורות על העלי' הנעשה אז, **ומה"ט בחזרת הש"ץ של מוסף** דהעלי' הוא עליונה יותר מבשאר שמונ"ע לפיכך **מתחילים אז הקדוש וברוך בנוסח של כתר**, המורה על המדריגה עליונה שבעולמות עליונים (כידוע דכתר מורה על מדריגה עליונה משאר הספירות).

ועי' בספה"ק **בני יששכר** (מאמרי שבתות ז' ג'): בר"ח עושים עיקר השינוי של התפילות בתפילת מוסף, דההארה של הקדושה עיקרה במוסף בזה היום.

תפילת מוסף מי תיקנה

בגמ' מס' ברכות כו: מצינו דאנכה"ג תיקנו תפילת מוסף במקום קרבנות. ובתיקוני זוה"ק (לד:) מבואר דתפילת **מוסף הוא נגד יוסף** (כלומר דכמו ששאר ג' תפילת הוא נגד הג' אבות הק' כמו"כ מוסף הוא נגד יוסף) [בעומק הוא נגד יסוד לפיכך אז הוא זמן היחוד]. בדברי האריז"ל מצינו דאות יו"ד ומ"ם מתחלפים בא"ת ב"ש וזהו מ'יוסף' נעשה 'מוסף' (וכ"ה באוהב ישראל ליקוטים חדשים פ' תרומה), וכן מצינו בבנ"י (מאמרי שבתות ז' ט"ז): ויגש אליו יהודה, יהודה יוסף בגימ' מוסף.

וכ' האריז"ל: **ר'אשי ח'דשים ל'עמך נתת ר"ת רח"ל**, בפשטות הכוונה לשכינה הקדושה שיש לה עלי' עליונה בר"ח בכלל, ובעת קרבן ואמירת מוסף בפרט, דכל יו"ט של ר"ח הוא לתיקון הלבנה ומיעוט הירה המרמז על השכינה, ובמדבר קדימות להחיד"א (מערכת ר' אות ה') כ' דרחל אמנו התקין ברכה זו שראתה שנשי המדבר לא יכשלו בעגל ויקבלו הראש חודש במתנה, לפיכך התקינה ברכה זו.

בעת תפילת מוסף מקבלים תוס' נפש של ר"ח

כ"ה בזוה"ק רע"מ (פנחם רמג.) דלעולם **בעת תפילת מוסף מקבלים התוס' נשמה** של אותה יום.

וכ"ה בפרטיות בספר השל"ה פ' פנחם (תורה אור ג') **דבר"ח מקבל תוס' נפש**, יו"ט תוס' רוח, יו"כ תוס' נשמה, שבת תוס' חי"ה, לעתיד לבא יזכו לבחינת יחידה, וכ"ז ע"י קרבן מוסף.

ומה"ט אין מניחים תפילין אז, דכיון דנמצא עלינו תוספות נפש שהוא למעלה מן התפילין, והמניח תפילין אז הוא מזלזל בקדושת התוס' נפש שיש לו (ידוע שי' העטרת צבי פ' תזריע שלא להניח תפילין בעת ברית מילה, היפך ממש"כ הפוסקים לדייק להניחם כיון דברית מילה הוא אות ותפילין הוא אות, דזוכה אז למדריגה עליונה שהוא למעלה מבחי' תפילין, וכ' שם הלשון דהוא כמו מוסף של ר"ח).

מעלת אמירת כתר

עפ"י האר"י ז"ל יש בר"ח ובפרט בעת תפילת מוסף ואמירת כתר תיקון גדול לשכינה הק' הנקראת לבנה, שתהי' במדריגה שהיתה קודם שנתמעטה בעת מיעוט הירה, וזוכה השכינה למדריגה של שני מלכים משתמשים בכתר א', והוא מדריגה דלעתיד לבא, ומצד זה יש מעלה לר"ח מה שאין בכל יו"ט ושבת.

ובספה"ק בני יששכר (מאמרי ר"ח ג' ב') מצינו: קרבן מוסף ר"ח הוא מצוה ת"ד, לרמז שע"י הקרבת ותפילת מוסף זוכה הלבנה (השכינה) לתחילת הבריאה שתהי' שני מלכים בכתר א', ת"ג הוא כתר בארמי ת"ג א' כלומר כתר א' זהו מצוות מוסף ר"ח.

חליצת תפילין לפני מוסף

לחזור ולהניח תפילין אחר תפילת מוסף

נחלקו המקובלים אי ההארה שמקבלים בעת תפילת מוסף אי נשאר לכל היום או נסתלק תיכף אחר מוסף, ובזה תלוי אי אותן המניחים תפילין כל היום אי יחזור וינוחו תפילין אחר מוסף, וכן נוגע לדידן שאין מניחין תפילין כל היום אי יכול להניח תפילין דר"ת אחר תפילת מוסף.

וג' שיטות בדבר: א) הרמ"ע מפאנו (הובא בבאה"ט וברעק"א סו"ס כ"ח, אור צדיקים לר"ט פאפירש סוף פ"ט) ס"ל דיחזור ויניחם תיכף אחר מוסף.

ב) באור צדיקים לר"מ פאפירש סוף פ"ט בשם ר' חיים ויטאל: שלא יחזור ויניחם עוד כל היום, (ובחיד"א במחזיק ברכה מצדד כהרמ"ע, ומגי' מהרח"כ במקום רח"ו והכוונה לר' חיים הכהן (בעל טור ברקת) דמדברי רח"ו נראה ג"כ כהרמ"ע דיורדת תיכף אחר מוסף) ובשלחן הטהור סי' כ"ה סקי"ב: כ' ג"כ שלא יחזור להניחם כל היום.

ג) שי' הרש"ש הובא בכפה"ח כ"ה סקצ"ו: שלא יחזור להניחם עד תפילת מנחה, דרישומו של תפילת מוסף נשאר עד תפילת מנחה (וכ"ה באמרי פנחם – סדר היום אות ט"ב).

ומג' מהלכים אלו יש מקום להתעורר אף אנו שאין מניחים תפילין כל היום, לשי' הרח"ו שלא להניח תפילין אח"כ, יוצא דכל יום ר"ח האדם הוא במדריגה עליונה של יו"ט עד כדי כך שאינו רשאי להניח תפילין מחמת קדושת היום, ולשי' הרמ"ע יוצא כמה צריך להחשיב את תפילת מוסף דבאותה שעה האדם נמצא במדריגה של יו"ט, ולשי'

הרש"ש אולי יש מקום לאחר תפילת מנחה בר"ח בכל היותר, כדי להמשיך קדושת מוסף כפי יכולתו.

הנחת תפילין דר"ת לפני מוסף

ולמעשה מנהגינו להקפיד להניח תפילין דר"ת דייקא לפני מוסף, וכ' במשמרת שלום דאף דלהרמ"ע מותר להניח אח"כ, כ"ז רק לאותן שמניחים כל היום, ובמנחה מתפללים עם תפילין, משא"כ אנו שמניחים תפילין לזמן קצר עדיף להניחם לפני מוסף שלא ליכנס לספק (וכ"כ באות חיים ושלום לבעל המנחת אלעזר).

ומצינו בזה כמה מהלכים למעשה:

(א) בכמה מקומות נהגו **להקל בר"ח להניח תפילין דר"ת בעת חזרת הש"ץ**, אף דבעלמא אינו נכון לעשות כן מכמה סיבות: **א'** דעיקר חיוב חזרת הש"ץ הוא לשמוע הי"ח ברכות ולא סתם לענות אמן, וכשעוסק בדברים אחרים קשה לשמוע (וכן החמיר מאד בפ"מ משב"ז ל"ד ב'), **ב'** לענות אמן שלא בכוונה הוא ענין חמור ולכמה ראשונים נכנס בגדר אמן יתומה (שעונשה חמור מאד כמבואר בברכות מז.), **ג'** יש לחוש שיצטרך להפסיק בעניית אמן בין ש"י לש"ר שאינו לכתחילה אף כשאינו מברך על ברכת המצות על התפילין משום דבעינן הוי' אחת (וכ"ה במ"א סי' כ"ה סקי"ד, ובדעת תורה שם לענינינו).

(ב) להניחן בשעת אמירת שיר של יום או ברכי נפשי: א' ויש ליזהר דאם לא הספיק להניחם עד שהוציאו הס"ת מן ההיכל דלא יגלה ראשו בפני הס"ת אלא יזהר דראשו ישאר מכוסה בעת הנחתו תש"ר (מ"ב כ"ה סקנ"ח). **ב'** וכמו"כ יזהר דבעת שמלוה הס"ת יה' עליו התפילין וכמש"כ המחבר סו"ס כ"ה והטעם כדי לקיים ויעבור מלכם לפניהם (הס"ת) וה' בראשם (תפילין). **ג'** וכמו"כ יזהר מאד שלא לחלוץ או להניח תפילין בעת קדיש דהלכה מפורשת דאסור להתעסק בצרכיו בעת שמיעת קדיש כמו שאסור לעסוק בתשמיש קל בעת אמירת ברכה (וכ"כ המ"ב לענינינו בסי' כ"ה סקנ"ו). ויש לציין דבצאנז נהגו לומר ברכי נפשי בעת סעודת ר"ח ולא אמרוהו בתפילה, וגם במ"א כבר הביא מנהג שלא לומר ברכי נפשי בתפילה.

(ג) והמנהג הנכון לעשות הפסק קצר לפני תפילת מוסף ולהניחם אז: **א'** ולכתחילה יש לדקדק שיהי' זמן מספיק לכרוך התפילין כדבעי שלא להניחם מפוזרים (וכמש"כ המ"ב סי' כ"ח סק"ח). **ב'** וכמו"כ שיהי' זמן שיוכלו לומר כל הד' פרשיות, אולם בשעת הדחק כשהציבור ממהר (ועפי"ר אפי' איש א' בכוחו להטיל לחץ על כל הציבור שלא ביושר), כדי שלא יפסיד את תפילה בציבור של מוסף, יש להקל לכרוך התפילין אחר מוסף, וגם שלא לומר כל הד' פרשיות (כלומר קדש והי' כי יביאך) שהוא רק ממדת חסידות המובא בשע"ת סי' ל"ח בשם האור צדיקים, ולומר רק קרי"ש המוזכר כבר במחבר סי' ל"ד סעי' ב' כדי שלא יפסיד תפילה בציבור.

[ואגב: מן הראוי לציין, שאין שום קפידא להתפלל מוסף דייקא עם אותו מנין שהתפלל שחרית, מי שרואה שבמנין שהוא עומד כעת ממהרין ולא יוכל להניח תפילין דר"ת בישוב הדעת לפני מוסף יכול להמשיך מוסף במנין הבאה אחריו].

כוונת שם של צירוף החודש ברכה אמצעית של מוסף ר"ח

כ' האריז"ל (כ"ה בסידורי האר"י ומקורו במשנת חסידים ר"ח ניסן) לכוון בסיום ברכה האמצעית של מוסף דר"ח הצירוף של שם הוי' של אותו חודש, בספה"ק **בני יששכר** (חודש ניסן מאמר א' אות ב') מביאו ובזה מפ' המדרש מפני מה ישראל מתפללין ואינם נענים מפני שאינם יודעים להתפלל בשם, וזהו ג"כ כוונת משה ואתחנן אל ה' בעת ההוא, כלומר השם שהי' בעת ההוא, לאמר שגם בדורות הבאים יכוונו כן ויה' נענים בתפילתם.

והענין הוא:

(א) דיש י"ב צירופי הוי', המובא בהקדמת תיקוני זוה"ק (פ:) ג' צירופים מתחילים באות י' [ניסן אייר סיון]. ג' אחרים מתחילים באות ה' [תמוז אב אלול]. ג' מתחילים באות ו' [תשרי חשון כסלו]. ועוד ג' מתחילים באות ה' בתרא [טבת שבט אדר].

(ב) כל צירוף יוצא מפסוק אחר (כיסוד הידוע דכל קדושה שורשה בפסוקי התורה וכמו"כ בזה הצירופי שמות ג"כ יוצאים מפסוקים), **מר"ת** או מס"ת, שם שיוצא מר"ת מורה על רחמים, שם היוצא מס"ת מורה על העלם ודין (אור יקר שם).

(ג) כל שם יש לו ג"כ נקודות, כשיוצא מר"ת פשוט דהנקודת הוא מהאותיות שמשם יוצא השם, אלא אפי' כשהוא מס"ת מ"מ הנקודות הוא נוטל מר"ת (לדוגמא הצירוף של תשרי, ויהללו אותה' שר' פרע"ה, הנקודות יוצא מהאותיות ו' א' ש' פ' שבר"ת של תיבות אלו).

(ד) צירופים אלו יש לו משמעות, כידוע די' מרמז על חכמה, ה' על בינה, וכל צירופים מורה על בחינות אחרים בענינים אלו שאין לנו השגה בו.

(ה) כל צירוף יש לו קשר עם המשמעות של הפסוק שיוצא ממנה, באור יקר שם מבאר על כל צירוף המשמעות שבה (לדוגמא ויהללו אותה שרי פרעה, המשמעות דיש יניקה לחיצונים להסתכל בקדושה – שרי, (ולפיכך הוא נגד חודש תשרי יסי הדין), כשהשם כסידרו הוא יוצא מפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ דמרמז דהכל שמחים דהעולמות הוא כתיקונו).

(ו) כשאותיות י' הוא לפני הה', או הו' לפני הה' הוא מורה על רחמים ולהיפך ההיפך, ומחמת זה חודש טבת הוא כולו

דין וחודש שבט חציו הראשון דין ואח"כ נהפך לרחמים (אוהב ישראל ט"ו בשבט).

השייכות של הצירופים להחדשים

(א) בספה"ק בני יששכר (ר"ח מאמר א' אות ד') מצינו בתוה"ד: כל התחדשות החודש באה ע"י צירוף החדש של החודש ההוא, כלומר ידוע דשם הוי' מהוה כל הנמצאים, וכל צירוף חדש מהוה הוי' חדשה, נמצא דאינו סתם ענין וסגולה שצריך לכוון הצירוף של אותה חודש, אלא כל כח של החודש וחיות חדשה של חודש זה, הכל הוא כיון שיש כעת צירוף חדשה שמתחיל להאיר ביום זה, ומכח זה יש הארה חדשה.

(ב) ועי' בספה"ק בסידורו של שבת (שורש ו' ענף ג' א'): כשמתחיל בי' או ו' מורה על התגברות רחמים (חדשים ניסן – סיון, תשרי – כסליו), וכשמתחיל בה' דמורה על מדת נוק' שהוא דינים מורה על התגברות הדינים (תמוז – אלול, טבת – אדר) ומיני' נמשך כל ההשתנות העתים הכתובים בתורה קור וחום, דכל התגברות הקור וחם באה מריבוי של דינים, ומובן דהתגברות הקור מתחיל בטבת, והתגברות בחום מתחיל בתמוז.

הי"ב צירופים מאירים בכל יום, בי"ב שעות היום

אגב: בספה"ק ליקוטי אמרים תניא (פמ"א) כ': דכל שעה מי"ב שעות היום מאיר צירוף אחר להחיות הבריאה (ובלילה מאיר כל שעה צירוף אחר של שם א–דני) ומה"ט כ' שם לכוון בליימוד התורה בכל שעה מחדש, שלומד תורה לשמה ולא סגי במה שכיון בתחילת לימודו, כיון שכל שעה הוא חיות חדש ממש (וידוע העובדא דהבעל התניא כשהי' בבית האסורים ידע כספר לענות הזמן שעומד בה, וכששאלוהו איך ידע זאת ענה שהוא ע"י השגתו בצירוף המאיר באותו שעה).

בספר י"ג אורות מערכת הרה"ק מצאנז (עמוד צ') מביא: פע"א אמר כשרוצים לעזור ליהודי מסתכלים בצירוף המאיר באותו שעה אם משיגים אותו השם יכולים להושיעו, ואם לאו מסתכנים את עצמו ואת אשתו ואת ב"ב בשביל לעזור לאותו יהודי (ע"ש דרק ליהודי שאינו מאמין כדבעי צריכים להתאמץ שיראה ישועה, משא"כ בהייטישע איד לא התאמין כ"כ במקום סכנה).

עפי"ז מובא אימרא נאה בשם צדיקים: ביצ"ה שנולדה ביו"ט, ר"ת י"ב צירופי הוי', דמזה נולדה עצם היום שבכל יום, שיהי' טוב (בשם ר' אברהם המלאך, רבי ר' הירש מרימנוב ועוד) ובספר שער יששכר ביאר שגם מה"ט אוכלים ביצ"ה בליל הסדר דאז יורדת חיות של כל השנה ששרשם בי"ב צירופי הוי'.

העבודה לכוון שם זו בברכה אמצעית בתפילת מוסף של ר"ח

כאמור כ"ה במשנת חסידים, והביאור הוא דכיון דחיות החודש מונח בצירוף החדש של השם וכנ"ל, ועיקר החיות יורד ע"י ההתקרבות שיש להבריאה ולכלל"י להשי"ת בעת הקרבות קרבן מוסף או ביומות הגלות בעת תפילת מוסף. והנה עיקרו של שמונ"ע הוא ברכה אמצעית דשלשה ברכות שלפניו הוא רק עד שמגיעם לברכה אמצעית וג' ברכה אחרונות הוא כנוטל פרס מרבו. לענינינו נמצא דעיקר מעלת שמונ"ע של מוסף הוא ברכה אמצעית, ועיקרו של ברכה הוא בהתימתו בהזכרת השם דע"י הזכרת השם יורד השפע של הברכה ההוא (ע' טור סי' ק"א בשם ר' אליעזר ובשם הרוקח דמי שקשה לו לכוון בכל השמונ"ע עכ"פ יכוון בעת התימת כל ברכה, ומנין תיבות של כל החתימות הוא קי"ג, וכ"ה מנין תיבות לב שבהומש) ומובן שפיר דבהזכרת השם ההוא מעכב שיכוון השם שבו מונח השפע של החודש הבא לקראתינו.

אגב: על הרה"ר רבי יהודא"לע מדזיקוב ז"ל מעיר לאנדאן מסופר דהוא נהג לכוון בכל השמות של כל החודש בצירוף של אותה חודש.

סדר השמונ"ע בפרטיות

הש"ץ בתפילת מוסף

יש לציין לשו"ת שערי דעה סי' ל"ב (מגדולי ליטא בשנות תר"ל) דמחדש דכיון דתפילת מוסף הותקן במקום קרבן מוסף, וקרבנות תלוי בשקלים, ובפחות מבן כ' אין ממשכנים על השקלים נמצא דפחות מבן כ' אינו בר קרבן ציבור, לפי"ז כ' לחוש שלא ירד לפני התיבה לתפילת מוסף מי שהוא פחות מבן כ', והרבה אחרונים חלקו עליו, מ"מ הי' שהקפידו שיהי' שליח ציבור הגון וראוי מצד החשובות של תפילה זו.

זמן תשובה

בשל"ה הק מס' פסחים (נר מצוה סק"ב)מביא: דיום ר"ח הוא זמן תשובה כדמוכח בגמ' הנ"ל, ע"כ ראוי לכ"א מישראל להרהר בתשובה ולתקן מעשיו, ונראה שראוי לעשות כן לפני תפילת מוסף, ומבואר למבין.

אלוקי אברהם יצחק ויעקב

בר"ח יש לנו קשר מיוחד עם האבות הקדושים, עי' בב"מ (פה:) אליהו הי' רגיל אצל רבי, ביום ר"ח איחר, לבסוף כשבאה אלי' התנצל שהי' טרוד לעורר את האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב משינתם (ומפ' המהרש"א דכיון דצדיקים במיתתן קרויים חיים לפיכך המיתה שלהן אינה אלא בגדר שינה וצריכים נטילת ידים כהישן) וליטול את ידיהם ומתפללים

ומשכיבם בחזרה והי' עושה כל פעולות הללו אם כ"א מהאבות בנפרד, ומק' הגמ' למה לא עשה עם כל האבות בבת אחת ומשיב סברי תקפי ברחמי ומייתו לי' למשיח בלא זימני', ומפ' המהרש"א דברח"ה שהוא זמן חידוש הלבנה הוא מסוגל לקרב גאולתן של ישראל שהם מונין ללבנה ועתידים להתחדש כמותה.

עכ"פ בעת תפילת מוסף מסוגל לעורר זכות האבות שהם יעוררו רחמים על קירוב הגאולה, שיה' זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם.

פי' ברכה האמצעית

בנין הברכה באופן כללי

הברכה נחלק לג': ראשי חדשים וכו', פסוקי הקרבנות, תפילה על הצלחת החודש ואח"כ החתימה.

הפיסקא הראשונה נחלק ג"כ לג': בכל יום יו"ט מתחילין מתחילה במעלת היום אתה בחרתנו, ותתן לנו, ואח"כ חוזר לבאר מה חסר לנו 'ומפני חטאינו', אולם בר"ח עיקר העשייה בפועל הוא הקרבנות, לפיכך: **(א)** מתחיל תיכף לבאר העבר שהי' לנו קרבנות, **(ב)** ואח"כ מבאר שיהי' לנו קרבנות בעתיד – מזבח חדש בציון תכין, ומצד העבר והעתיד יש לנו גם כעת שייכות לקדושת ר"ח (ובפרט בצירוף אמירת פרשת הקרבנות) **(ג)** ואח"כ מבקש על העתיד שנזכה בקרוב לעלות לארצינו ולעשות כל הקרבנות כתיקונו.

חלק א' של הפיסקא

ראשי חדשים לעמך נתת: כל מועד וזמן הוא מתנה מאת השי"ת, ולא סתם דבר שהלוח מחדש לנו, וכמו"כ אומרים בשבת ר"ח 'ותתן לנו ה"א ר"ח לכפרה'.

זמן כפרה לכל תולדותם: הוא חידוש, דמושג של ר"ח הוא לכפרה, **וכמו שג' רגלים ניתנה לנו זמן חרותינו, שמחתינו, ניתנה לנו ר"ח לכפרה**, ויל"ע הכוונה בזה.

הנה נחלקו במשנה ראשונה במס' שבועות **על מה מכפר שעיר ר"ח**, לר' יהודה באה לכפר כמו שעיר חטאת של רגלים, שבאים לכפר על מי שנכנס לקודש או אכל קודש וטומאתו עליו ונעלם ממנו הן מתחילה והן לבסוף [כלומר מעולם לא ידע, ולא יידע שעבר עבירה], ומקורו של ר"י הוא דכתיב אצל שעיר ר"ח, חטאת לה' ויליף לחטא שאין מכיר בו אלא ה', ויליף כל חטאות מחטאת ר"ח, לר' שמעון באה שעיר ר"ח על חטא מסוים והוא לכפר על טהור שאכל בשוגג קודש שנטמאה.

לענינינו: כוונת הברכה כאן: י"מ דהכוונה להשעיר חטאת שבאה לכפר על טומאת מוקדש וקדשיו או לטהור שאכל קודש שנטמאה, וי"מ דהכוונה **דעצם יום ר"ח מכפר על כל החטאים של כל החודש**, וכנוסח התפלה **'זמן כפרה לכל תולדותם'** (ב"י בשם ר' יהודה הלוי הובא ג"כ באבודרהם) והענין דכמו שמבואר במס' חולין (פ:) דשעיר ר"ח מכפר על מיעוט הירח, וידוע דכל פגמים וחטאים הכל שורשם במיעוט הירח דעי"ז נעשה הסתרת פנים וריבוי נסיונות, ובזמן שמתקנים השורש מתקנים גם הענפים שהוא הפגמים שנולדו ע"י מיעוט הירח.

ועי' בדעת זקנים לבעלי התוס' פ' פנחם שפי': דביום רביעי שנתלו בו המאורות, בו יש חשש למיתת אזכרה ח"ו לתינוקות (וכמש"כ רש"י שם מארת חסר כתיב), וקרבן ר"ח מזין עלי' וזהו לכל תולדותם בשביל התינוקות.

זבחי רצון ושערי חטאת לכפר בעדם: דעולה באה לרצות וזהו זבחי רצון, וחטאת באה לכפר, (וכ"ה עפ"י זוה"ק ואר"י דחטאת באה לכפר על הס"א, וקרבן עולה הוא להעלות השכינה למקום גבוה מעין לעתיד לבא).

זכרון לכולם יהיו: כל ענין ר"ח הוא זכרון, ומקורו הוא בקרא פ' בהעלותך וביום שמחתכם וברר"ח והיו לכם לזכרון לפני אלוקיכם, וכמו שמאריכים הרבה ביעלה ויבא, זכרונינו וזכרון משיח וכו' זכרינו ה"א בו לטובה, וכן אומרים בברכת מעין ג' 'וזכרינו לטובה ביום ר"ח הזה', וכמו ר"ה שהוא ראשית השנה הוא זמן שהשי"ת משפיע חיות חדש לעולם ע"י שעולה זכרונינו לפניו לטובה, עד"ז הוא בר"ח.

יהיו: עי' במ"א סי' תכ"ג: דיש גורסים זכרון לכולם הי' לשון עבר, כיון דמדבר כעת מהעבר בזמן שביהמ"ק הי' קיים (ע"ש דאין לשנות שום מנהג), ובשער יששכר מיישב דהכוונה לנו בהוה, דע"י הזכרת פסוקי המוספים נזכה כעת לזכרון (יהיו משמע עתיד ומשמע הוה).

מיד שונא: באבודרהם פי' **דהכוונה על היצה"ר**, (והוא א' מד' שמות שיש ליצה"ר, סוכה נב. שלמה קוראו שונא), כידוע מחובה"ל דהשונא הכי גדול שיש לנו הוא היצה"ר, ומובן כנ"ל דבזה היום מתקנים מיעוט הירח דמשם באה יניקת החיצונים והקליפות, וע"י הכנעתם יש לנו ישועה ממנו.

כתב בתשובת הגאונים (הובא ברמ"ע מפאנו מאמר אם כל חי ח"א פי"ט) כי שבעת ימים קודם ראיית הלבנה מדת הרחמים עורכת מלחמה עם סמא"ל וחייליו על המיעוט שגרם הלבנה, ומיכאל וגבריאל נלחמים נגד המקטרגים, ובסוף יום השביעי גבריאל מחליש כחם, ומיכאל כהן גדול מביא לשמעשא"ל השר הגדול, המלמד זכות על עשו שהוא כדמות שעיר, ומקריבו כדמות קרבן במזבח בכל ראש חדש, ואז מתפיים הרצון, והכבוד מתרבה ומתמלא וכח השעיר כלה כאש הגבורה, ע"כ. ובשער יששכר (ר"ח מאמר א') מבאר בזה התשועת נפשם מיד שונא דע"י הקרבת השעיר ניצלו מקיטרגו של עשו, ובזה מבאר המנהג שכ' הרמ"א שלא לעשות נישואין במיעוט הלבנה בסוף החודש

דהכוונה הוא כנ"ל דבימים אלו יש קטרוג מהם"מ, וכתשובות הגאונים הנ"ל.

ועי' בספה"ק בית אהרן פ' נה, שכתוב: בכל ר"ח באה שכל חדש איך לחזק עצמו נגד יצה"ר וזהו ותשועת נפשם מיד שונא.

חלק ב' של הפיסקא

מזבח חדש בציון תכין וכו': מבקש על המזבח, על העולה, ועל החטאת.

ושעירי עזים נעשה ברצון: דלעתיד שיה' תיקון הירח, יהי' החטאת באה רק לרצון ולא לכפר (בשם מהר"א מבעלזא ועוד).

ובעבודת ביהמ"ק נשמח כולנו: בסידור עיון התפילה מביא: דמצינו במס' יומא (כא:) דבעת בנין ביהמ"ק השני בכו רבים על כל החסרונות שנחסר להם מביהמ"ק הראשון, וע"ז קאמר דבביהמ"ק השלישי נשמח כולנו שיה' גדול כבוד הבית האחרון מהבית הראשון.

ובשירי דוד הנשמעים בעירך: י"מ עפ"י המבואר במס' תמיד דשירת הלוים הי' נשמע עד יריחו, וזהו הנשמעים בעירך דהי' נשמע למרחוק, מה שהי' נאמר לפני מזבחך. בדיוק יותר, שירת הלוים הי' מב' חלקים: א' המזמור שבתהלים שהי' אומרים, ב' שירה בכלי שיר, השירה הי' נשמע בעירך, והאמירת המזמור הי' רק לפני מזבחך.

ובשירי דוד: מה שמזכירים בר"ח דוקא שירי דוד מה שאין מזכירים בתפילת יו"ט, כ' בקדושת לוי דכיון דר"ח הוא יו"ט של דוד מלך ישראל, מזכירים זכותו.

אהבת עולם תביא לחם: י"מ דהכוונה להאבות דהשי"ת אוהב אותם, רק באבותיך חשק ה' ויבחר בזרעו אחריו, ותחת כי אהב את אבותיך, וע"י שיתעורר לאהבה אותם יביא גאולה לבני בניהם.

חלק ג' של הפיסקא

יהי רצון: בסידורים הישנים נמצא א' מב' נוסחאות: **א'** יהי רצון שתעלינו, והוא **כמו** נוסח של **מוסף בשבת. ב'** מתחילין בוהביאנו לציון עירך מבלי לומר יהי רצון שתעלינו, **וכמו ביו"ט**, ונוסח שלנו מורכב מהב' נוסחאות אלו. וי"א דהי' נוסח א' כתוב בפנים וא' בסוגריים, ובמשך הזמן התחילו לומר שניהם. אולם בליקוטי מהרי"ח כ' דכנוסח שלנו נמצא במחזור ויטרי. ובס' דרכי חיים ושלום כ' דבסידור ר' עמרם גאון ליתא ליהי רצון רק מתחיל תיכף והביאנו לציון, ומביא ששמע כן בשם זקינו השם שלמה שהשר שלום ג"כ דילג היהו רצון והתחיל בהביאנו, וכן ליתא בסידור אדמו"ר הזקן.

נעשה ונקריב לפניך באהבה: בכל מוספים מצינו לשון זה דהיתה באהבה, ובאמת לא מצינו מקור מיוחד שצריך לחיות באהבה, וי"מ וברמב"ם כלי המקדש מצינו, דביו"ט ומועדים הי' החצוצרות ע"י הכהנים דוקא וידוע דכהנים הם נגד חסד ואהבה.

הקרבנות: שני פרים, איל אחד, שבעה כבשים

רמז הקרבנות: פר נגד אברהם (ואל הבקר רץ אברהם) איל נגד יצחק (בעקדה הי' איל תחתיו) כבש נגד יעקב (ואת הכשבים הפריד יעקב) ושעיר נגד יוסף (אצל מכירת יוסף שחטו שעיר עזים), כ"כ רש"י אצל הנשיאים בפ' נשא (בשם המדרש).

רמז הנסכים: עי' בס' פנים יפות פרשת שלח (פ' נסכים) בשם אחיו הרבי ר' שמעלקא (וכ"ה באמרי פנחם בשמו) ובאבני זכרון (ליקוט מהרה"ק החוזה מלובלין), הנסכים שהי' באה מעשרון, הכוונה לאות יו"ד שהוא עשרון, ולפר שהוא נגד אברהם מדת החסד הביאו ג' עשרונים שהוא ג' יודין לרמז על סגול שהוא נקודה של חסד, פר שהוא נגד יצחק גבורה הביאו ב' עשרונים שהוא שוא שהוא נקודת הגבורה, ולכבש שהוא נגד יעקב מדת התפארת נגדו מביא עשרון א' נקודה א' שהוא חולם שהוא נקודת תפארת.

מה שמפרט המנחתם ונסכיהם ואצל יין מקצר, ויין כנסכו, כ' בדעת זקנים לבעלי תוס' פ' אמור, דמנחת נסכים מצינו ג"כ שבאה שלא כמדובר, והוא אצל כבש העומר שהוא באה ב' עשרונים לכבש א', לפיכך הוצרך לפרט אצל כל מוספים דמביא כרגיל עשרון א' לכבש, משא"כ ביין לא מצינו יוצא מן הכלל לפיכך סגי ב'יין כנסכו'.

שעיר ר"ח

על מה באה לכפר

נחלקו במשנה ראשונה במס' שבועות, לר' יהודה באה לכפר כמו שעיר חטאת של רגלים, שבאים לכפר על מי שנכנם לקודש או אכל קודש וטומאותו עליו ונעלם ממנו הן מתחילה והן לבסוף (כלומר מעולם לא ידע ולא יידע שעבר עבירה), ומקורו של ר"י הוא דכתיב אצל שעיר ר"ח, חטאת לה' ויליף לחטא שאין מכיר בו אלא ה', ויליף כל חטאות מחטאת ר"ח. לר' שמעון באה לכפר על טהור שאכל בשוגג קודש שנטמאה.

הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח

בגמ' מס' שבועות (ט.) ומס' חולין (ס.) יליף: ר"ל מדכתיב חטאת לה', דחטאת זו הוא בבחינת כפרה לה' בכיכול.

ובמס' חולין (שם) הובא הענין באריכות, דאמרה ירח א"א לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, א"ל לכי ומעטי עצמך, אמרה לפניו רבוש"ע הואיל ואמרתי דבר הגון אמעיט את

עצמו, עי"ש עוד אריכות, לבסוף אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח.

איך שייך כביכול כפרה להקב"ה

במסורת הש"ס מס' שבועות (ט.) כ' ע"ז: זהו סוד מסודות הקבלה ואין להבינו כמשמעו ח"ו וכל כבודה בת מלך פנימה.

א) בתוספות הרא"ש פי' על דרך הפשט דלימדה תורה דרך ארץ לאדון שהוצרך לענוש את עבדו עכ"ז יפייסו אח"כ, וזהו הביאו עלי כאילו הוא נצרך לכפרה אבל באמת לא הי' אלא כדי להורות הוראת ד"א, וכעי"ז מצינו בחז"ל ורש"י על נעשה אדם בצלמינו לימדה תורה ד"א שיהא גדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן.

ב) וברי"ף וכעי"ז בתוס' בשם הערוך פי': דודאי הכפרה הוא על חטאי בנ"י אלא שקבע הקב"ה הזמן שהם יביאו כפרה שיהי' בזמן שהוא מולד הלבנה, שכפרה זו יהי' לה לכבוד ובזה יהי' עוד פיום מהקב"ה ללבנה, ולפי"ז כ' הריטב"א דיש בתיבת כפרה ב' משמעות, א' כפרה על מעשיהם של ישראל, ב' כפרה מלשון פיום מצד הקב"ה הוא פיום להלבנה.

ג) במהר"ל (באר הגולה באר ג' – חי' אגדות שבועות ט. וכעי"ז בגור ארי' פ' פנחס) מצינו: דקרבן מורה על קירבה יתירה, דכשמו כן הוא, והי' המיעוט של הירח הגורם להתקרבות יתירה ביום זה, דמדרכו של הקב"ה לקרב שפלים וכמו שמצינו בגמ' מגילה (כט.) דהקב"ה בהר בהר סיני מחמת היותו קטן, וכמו"כ ביום זה שהירח הוא יותר קטן הוא זוכה לקירבה יתירה המתבטא בקרבן מחודשת, ובזה הוא כפרה ופיום לירח (ע"ש שמבאר דכפרה אינו דוקא על חטא אלא לשון פיום) דמראין לו דדייקא מחמת שנתמעטה זכתה לקירבה יתירה ממקום אחר, וקיבלה מעלה יותר מכל צבא השמים, שזה דרכו של הקב"ה שנותן מעלה תחת השפלות עד שהכל שוה (ובנצח ישראל פי': כתב דברים נוראים, דיותר יש טעם שיהי' הקב"ה עם ישראל בגלותם מאשר כשאינם בגלות, דבגלות הם כמו חולה ושכינה למעלה ממראשותיו של חולה, והוא כבחינה הנ"ל)

ד) ע"ד הסוד: הדיון הי' אם תקבל הלבנה שפע מעולמות שלמעלה ממנה או תקבל מהשמש, ולמעשה נתמעטה כלומר שכל חיותה הוא רק מהשמש, וברי"ח יש לה תיקון ופיום דמקבלת מעולמות עליונים עולם הבינה (רבינו בחיי פ' פנחס).

ה) בעשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו (מאמר א' פכ"א) מבאר: דהקב"ה ערב בעדינו באמרו ית' ועמך כולם צדיקים שאין אנו חוטאים, ואם למעשה חוטאים הוא כביכול צריך לשלם, ואח"כ חוזר הוא עלינו כערב החוזר ללוה לחזור לשלם לו, וזהו הביאו עלי כפרה, החטאים הוא של ישראל אולם הכפרה הוא עלי כיון שהוא ערב בעדינו ועליו מוטל אחריות הכפרה (כן הוא בילקוט ראובני פ' ויקרא בשמו).

שעיר ר"ח הי' נותן יניקה לס"א להשתיקם

בזוהר הק' פנחם רמ"ח. מדייק מדכתיב שעיר לחטאת, דהי' הקרבן לצד החטאת כלומר הס"א, (כעין שעיר לעזאזל, ובאור יקר בהעלותך פ' ח' וכן בפ' נח מפרש, דההילוק הוא דשעיר ר"ח הי' לשורש יניקת החיצונים בתוך הקדושה, משא"כ שעיר לעזאזל הי' כנגד מה שיצא כבר מן הקדושה להחיצונים).

ורבי אלעזר חולק שם: דלא הי' כאילו קרבן להם אלא הי' כולו לקדושה אלא שניתנה להם ג"כ חלק כדי שלא יקטרגו, שונה מקרבנות עולה שממנו לא קיבל כלום, וכ"ז נגרם ע"י מיעוט הלבנה דעי"ז יש יניקה לס"א ח"ו לפיכך צריך ליתן להם מקודם חלקם כדי שלא יקטרגו, וזהו הביאו עלי כפרה דכל מה שנצרך כעת להסתדר מתחילה עם החיצונים הוא מחמת מיעוט הירח.

וכ"ה בזוה"ק פקודי (רסט.) דשעיר ר"ח הוא חלק שנותנים להם כדי שלא יקטרגו, הוא לצד עשו הנקרא שעיר .

ועי' בספה"ק חסד לאברהם (מעין ז' נהר י') שמלקט י' מקומות שבהם מצינו ענין זה ליתן יניקה לצד שכנגד, מים אחרונים, שער שבתפילין, פרי החג, ערלת המילה בעפר, ושעיר ר"ח הוא א' מהם.

ומה"ט כ' בטור ברקת הל' ר"ה סי' תקצ"א: דהמנהג שלא להזכיר קרבנות ר"ח ביום ר"ה רק בהבלעה כדי שלא ליתן לו חלק ביום הדין.

ועי' בפרע"ח: דענין נתינת חיות לקליפ' הוא, דכיון שרוצים להעלות העיקר החיות שמחי' אותה, ומ"מ אין רוצים לבטלה מכל וכל, לפיכך: **(א)** נותנים לה מקודם מעט חיות ע"י השעיר שהוא מצד שלה של עשו, **(ב)** ואח"כ מעלים עיקר חיותה ג"כ ע"י הקרבת החטאת, ועי"ז יש כפרה וטהרה לשכינה הק' מכל הקליפות הסובבים אותה, **(ג)** ועי"ז יכולה השכינה לעלות ממדריגתה למדריגה שלעתיד לבא של שני מלכים משתמשין בכתר א'.

חטאת לה'

ברבינו בחיי פ' פנחם כ' עפ"י דרך הפשט למה רק בר"ח כתיב חטאת לה', דהי' מנהג עובדי ע"ז להקריב קרבנות ללבנה, וכדי להוציא מלבם שלא יטעו שאנו מקריבין לכבודם בר"ח כתב בר"ח דהקרבן אינו אלא לה' ולא לשום דבר אחר.

זכות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י
ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודצו"ח
מוה"ר אהרן צבי
מיטטעלמאן הי"ו
יו"ר קרן מלמדים
מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א
לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ר' יעקב ב"ר נחמן חיים ז"ל
נלב"ע א' אייר
ת.נ.צ.ב.ה.

הל' ספירת העומר

תשובות לשאלות שנשאלו בעניני ספירת העומר

לענות לחבירו מנין הספירה

שאלה: כשאחד שואל אותי בלילה לפני שספרתי, איזהו זמן הספירה, האיך אפשר לענות לו, באופן שאוכל לספור בברכה

תשובה: יש כמה אופנים שאפשר לענות לו:

א. **יכול לענות לו כרגיל, ולכוין שלא לצאת בספירה זו, אולם לכתחילה אין לעשות כן** (הנה מעיקר הדין נקטי' כרוב ראשונים דמועיל היפך כוונה שלא לצאת במצוה, כפי שמסיק בב"י סי' תקפ"ט סעי' ח' – ט', וכן כתב במשנ"ב (כאן סקכ"ב, ובסי' תרנ"א סקכ"ה) דאפשר לכתחילה לעשות עצה זו, ומשמע מדבריו דזה מועיל אפילו לכתחילה, אולם מצינו פוסקים הסוברים דלא מהני היפך כוונה, כפי שהביא הב"י (שם) דעת הרא"ה דסובר כן, ובב"ח (סי' תרנ"א סעי' ה') כתב דלכתחילה יש לחוש לשי' הרא"ה, וכן הביא במחצה"ש (סי' תרנ"א סקי"ב), ובט"ז (שם סק"ה) כתב דאפילו להדיעות דמהני היפך כוונה, אולם לכתחילה אין לעשות כן, דחיישי' שמא לאו אדעתא ויכווין לצאת, אולם חשש זו לכאו' שייך רק בלולב דזה שייך לכולם בכל יום דסוכות, משא"כ בספירה דרק לפעמים שאדם שואל את חבירו, אפשר דבזה אין לחשוש שלא יכוין, וביותר מבואר עפ"י מה שהביא בכף החיים (סי' תרנ"א אות נ"ח) בשם המט"י דכיון דלאו כל בני אדם יודעים לכוין ההיפך הכוונה, לכן לא נתנו אלא עצות השווה לכל נפש, ועפי"ז אפשר דכאן אין שייך טעם זה).

ב. **בימים שכבר סופרים גם ימי השבוע, יכול לענות רק את היום בלי להזכיר השבוע, אולם לכתחילה כשהוא באמצע ימי השבוע אין לענות כן** (במשנ"ב (סקכ"ח) הביא כן בשם האחרונים, אולם היא כתב כן לגבי בדיעבד דאם ענה רק הימים דיכול לחזור ולספור בברכה, בין בסוף שבוע ובין באמצע שבוע, אולם בפר"ח ובא"ר (אות י"ד) מבואר דאף לכתחילה מהני לענות הימים לחוד, אלא דבשעה"צ (סקכ"ח) כתב דבפר"ח מבואר דכן הוא רק בסוף ימי השבוע, דאז הזכרת השבוע מעיקר הדין, ובא"ר כתב דזהו אף באמצע ימי השבוע, דכיון דלא הזכיר השבוע ודאי דהיה כאן היפך כוונה ע"כ, וכתבנו דלכתחילה לא יעשה כן באמצע ימי השבוע דאז להפר"ח יצא ואף להא"ר זהו רק משום היפך כוונה, וכתבנו לעיל דהיפך כוונה אינו מוחלט כ"כ, ובסוף ימי שבוע אפשר דגם לכתחילה לא יענה כן דהרי י"א דיצא עי' משנ"ב סק"ז).

ג. **יכול להשיב את יום הספירה, בלי להזכיר את תיבת "היום", אולם לכתחילה אין לעשות כן** (בט"ז (סק"ז, ומ"א (סק"ט) כתבו דאם לא אמר "היום" יכול לספור בברכה, דעיקר המצוה היא שיאמר "היום", אולם בשעה"צ (סקכ"ה) הביא דהא"ר והמאמ"ר מפקפקים בזה, ולכן כתבנו דאין זה לכתחילה).

ד. **הדרך המובחרת להשיב כמה היה אתמול** (כפי שנתן המחבר בשו"ע סעי' ד' עצה זו).

ידיעת מנין היום בעת הברכה

שאלה: בתחילת הברכה איני יודע מנין יום הספירה, האם אפשר לברך ולהמתין לשמוע מאחר מנין היום, או יש להמתין עם הברכה עד שידע מנין היום.

תשובה: **לכתחילה צריך בעת הברכה לדעת מנין יום הספירה, ולכן יש להמתין עד שידע המנין, ובדיעבד מהני אפילו כשאינו יודע המנין** (לכתחילה צריך לדעת המנין מחמת ב' טעמים, א' בכדי שלא יהא הפסק בין הברכה לספירה, ב' משום דעת הט"ז (סק"ח) הסובר דלכתחילה צריך שיהא מבורר בשעת הברכה כמה ימי הספירה, ולטעם שלא יהא הפסק, אזי אם יכול לספור ביחד עם חבירו בלא הפסק אחר הברכה מהני, אולם לטעם הט"ז צריך בכל ענין שידע המנין בשעת הברכה, עי' משנ"ב (סקכ"ט)).

כוונה בעת שמיעת ספירה ממנין אחר

שאלה: כשאני נכנס לביהכ"נ להתפלל, אני שומע ספירת העומר מהציבור ממנין הקודם, האם עלי לכוין שלא לצאת בספירתם

תשובה: **ראוי לחשוב להדיא שבכוונתו שלא לצאת בספירתם, ולא די לחשוב שאינו מתכוין לצאת, וכן היה מעורר רבות הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ לחוש לזה, לגבי מי שנכנס לביהמ"ד ללמוד וכדו' ושומע הספירה מאחרים** (לחוש לשיטת השועה"ר (סעי' י"ב) שכתב וז"ל מי ששמע הספירה מן אחד ומן הציבור שספרו ולא נתכוין כלל להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו, לא יברך כשיספור בלילה שהשומע כעונה, ואפילו אם היה מחשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו אין זה כלום להאומרים שמצות אין צריכות כוונה כלל, אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה ע"כ, וכבר כתב דין זה בסי' רי"ג (סעי' ד') שכתב וז"ל לדברי האומרים שמצות של דבריהם א"צ כוונה, אף על פי שלא נתכוין המברך להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בה יצא בין בברכה אחרונה בין בברכה ראשונה, כגון מי שנטל פרי בידו לאכלו או מצוה לעשותו וקודם שהספיק לברך שמע ברכה זו מפי אחר המברך לעצמו אין צריך לברך, ויש לחוש לדבריהם וליזהר שלא ליכנס בספק ברכה לבטלה.

ובאותו מנין שהוא מתפלל והוא שומע הספירה מהש"ץ, עכ"ח צריך לומר דנחשב כפי שחושב להדיא דבכוונתו שלא לצאת, דכיון דמתפלל עם אותו המנין ואינו סופר עתה אלא ממתין לספירת הש"ץ, עכ"ח דבכוונתו להדיא שאינו ברצונו לצאת, ולספור בעצמו כפי המנהג שהש"ץ סופר לפני הציבור, וכפי שכתב השועה"ר (בסעי' י"ד) לגבי מי ששואל את חבירו, וחבירו ענה לו יום הספירה, דהשואל יכול לספור בברכה אף ששמע מהמשיב, כיון דבעת ששמע היה בדעתו לחזור ולספור, שהרי בשביל כך הוא שומע, ונמצא שהיה בדעתו בפירוש שלא לצאת בשמיעה, ובאמת יש קהילות שהש"ץ אומר רק הברכה לחוד, והספירה אומרים כולם ביחד, וכבר מובא בשו"ת המבי"ט (ח"א סי' ק"פ) שכתב ענין ברכת ספירת העומר שנהגו ברוב המקומות לברך כל הקהל ביחד ואח"כ ש"צ ובמקומות מועטים הש"צ קודם ואח"כ כל הקהל יחד כמו שנוהגים האשכנזי' עיי"ש, ובעוד אחרונים).

ספק במנין הספירה

שאלה: אני מסתפק בעת הספירה בשני ימים, אי היום תשעה או עשרה, האם אפשר לספור שניהם ולהתנות שכוונתו לספירה של היום.

תשובה: **אינו נכון לעשות כן, דלפי כמה פוסקים אינו יוצא בזה, דבעינן שתהא ספירה ודאית** (דהנה נחלקו האחרונים בדין זה, דבשו"ת דבר אברהם (ח"א סי' ל"ד) במי שהלך בדרך רחוקה בין אינם יהודים ומסופק במנין ימי הספירות העומר אם הוא עומד בשלושה לספירה או בארבעה אם יכול לברך ולספור מספיקא שני הימים ולומר, היום שלשה ימים היום ארבעה ימים. ובתחילת דבריו (שם אות א') כ' כי ענין הספירה הוא שידע ויהי' מוחלט אצלו המנין שהוא סופר דבלא"ה לא מקרי ספירה כלל

רק קריאת מלות הספירה ולא הספירה עצמה. ברם לבסוף (שם אות ה' ד"ה ואולם) חזר בו מפני דברי הרז"ה (סוף מס' פסחים) שהקשה, מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות כמו שאנו עושין ב' יום טוב מספק, נראה דהרז"ה לי"ל סברה הנ"ל דא"כ הול"ל דא"א לספור ב' ספירות מספק וקושיא מעיקרא ליתאו, גם בנד"ד יספור ב' ספירות מספק ולפי שספירה בזה"ז דרבנן אולי נכון שיספור ב' ספירות מספק בלא ברכה ע"כ, ובס' פקודת אלעזר לשו"ע או"ח (סי' תפ"ט) מביא כי ח"ר צבי קאפל טען דכיון שהוא סופר, כל שהוא מסופק אינו נקרא ספירה, ובס' משמרת שלום כתב, דאפשר כי בזמן שקידשו את החודש עפ"י הראיה ספרו בני הגולה החל מליל י"ז בניסן ב' ספירות ע"ש, הרי גם דעתו כי כה"ג חשיבי שפיר ספירה,

אמנם בשו"ת אבני נזר (חיו"ד סי' רמ"ח אות ג') בנוגע לספירת ה' וז' ימים לאשה שכ' וז"ל, דודאי דלא שייך לומר שתספור היום יום חמישי ותספור היום א' וכדומה בכה"ג לא נחשב ספירה כלל "ומה"ט אין סופרין העומר שתי פעמים משום ספיקא דיומא", אלא דבכה"ג ספירה אחת מקלקלת חבירתה וכו' עכ"ל, ויותר מבוארת סברה זו בשו"ת ערוגת הבושם (האו"ח סי' קס"ח אות ד') שכתב ומסתברא דספירה לא שייך אלא שיספור ענין המבורר, אבל כל שלא נתברר לו דהיום הוא כך וכך לא מקרי ספירה כלל, דלא קאמר רחמנא שיאמר היום כך וכך אלא שיספור, וכל כי האי לאו ספירה היא. דפשיטא אם יאמר בפ"א היום יום פלוני והיום יום פלוני וכו' עד כמה וכמה ימים בזה ודאי פשוט דלא מקרי סופר כלל ומה לי אם אומר כך על הרבה ימים או אם מספק"ל על שני ימים וכו' עכ"ל, וכן נקט בשו"ת קרן לדוד (סי' ק"מ, והאריך בזה בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' ק')).

ספירה בציבור

שאלה: כשאני עומד לספור ספירת העומר, הציבור כבר סיימו לספור, האם יש ענין להמתין ולספור עם מנין הבא,

תשובה: בפשטות יש ענין לספור עם מנין בציבור, ואם מתפלל בציבור שאין אומרים לשם יחוד, יכול לומר לשם יחוד ולספור ונחשב ספירה בציבור (בחק יעקב (ס"ק ט"ז) הביא מה שכתב בשל"ה (ריש פסחים ג, ב ד"ה כתב הרשב"א) וז"ל ובמקום שיש חבורה שמתפללין מעריב בזמנה ראוי להתחבר להם בימי הספירה, כי אז מצוה גוררת מצוה, קריאת שמע בזמנה ו"ספירה בציבור" עכ"ל, ומבואר דיש ענין לספור בציבור, ובסידור היעב"ץ (סדר יו"ט א' של פסח) כתב דסופרים בביהכ"נ "ברוב עם" ע"כ, ולפי"ז יש ענין להתפלל במנין הגדול משום ברוב עם.

ואם מתפלל בציבור שאין אומרים לשם יחוד, כתב בס' הליכות שלמה דיכול לומר לשם יחוד ולספור ונחשב ספירה בציבור, אף אם הציבור יסיימו הספירה כשיתחיל לספור, כיון שהיה באותו מעמד ע"כ, ולכאו' זהו רק לגבי לשם יחוד ולא לגבי "עלינו" שזהו ענין אחר).

ספירה בתחילת הלילה

שאלה: בכוונתי להתאחר בתפילת מעריב, האם יש ענין לספור ספירת העומר בתחילת הלילה בכדי שיהא "תמימות".

תשובה: מעיקר הדין היה ענין לספור בתחילת הלילה משום "תמימות", אולם אין נוהגין כן אלא סופרים אחר תפילת מעריב, ובאמת לכתחילה צריך להתפלל, ומי שממילא מתפלל ביחידות מחת סיבה, ואין ביכולתו להתפלל תיכף, יספור ספירה בתחילת הלילה (בשו"ת מנח"י (ח"ט סי' נ"ה) נשאל שאלה זו, והנראה מתשובתו דמסכים לשואל דכיון דיש ענין לספור בציבור וברוב עם, לכן אין סופרין לחוד בתחילת הלילה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נ"ג) כתב דבאמת כך יראה מעיקר הדין שיספור מיד, מכל מקום כתב ללמד זכות על ישראל, היות כי ספה"ע הוא דבר הנשכח בקלות, ואם צריך לספור כל אחד בתחילת הלילה לבד ואח"כ יבואו להתפלל בצבור ולא יספרו קרוב שהרבה מאד ישכחו הספירה לגמרי, ע"כ הנהיגו שיספרו בזמן שצבור מתפללים, ואיה"נ כשלאיזה סבה מתפלל גם מעריב מאוחר כמה שעות בלילה וביחידות, אמנם יכול לספור בתחילת הלילה, ולא ראיתי טעם לאחר הספירה בזה ע"כ).

דיני מחיקה בשבת ויו"ט (ב)

א] יש שכתבו שהמקילים לעשן ביו"ט צריכים למחוק מבעוד יום את האותיות הכתובות על גבי הציגערעט"ל, על ידי שיכסה אותן בדיו,[א] והמיקל בזה יש לו על מי לסמוך.[ב]

ב] פעמפער"ס שיש על גביהם ציורים הנמחקים בשעה שהתינוק מרטיבו, מותר להשתמש בהם בשבת, ואין בזה משום מוחק.[ג]

ג] הקולף ביצים בשבת ויש על גביהם אותיות או מספרים שהוטבעו ע"י חותמת, יש לדקדק לפתוח ולהסדיק את הקליפה סביב האותיות באופן שמקום האותיות יתקלף בשלימות והאות עצמה תשאר בשלימותה,[ד] אך אף אם לבסוף לא עלתה בידו ונשתברו הביצים במקום האותיות, אינו עובר בזה איסור.[ה]

ד] מותר לבשל ביו"ט ביצים שיש עליהם חותמת של האותיות ומספרים, אף שבוודאי ימחקו האותיות ע"י הבישול.[ו]

ה] יש ליזהר כשפותחים עטיפות הסובבים את המאכלים והמשקאות, שלא לקרוע או לחתוך בתוך האותיות משום איסור מחיקה. אך אם אין שם אותיות וצורות, רק קוים ורשימות שאין להן שום משמעות, מותר לפתוח כדרכו בחול.

ביאורים והוספות

(א) קיצור שו"ע (סי' צ"ח סעיף ל"ב) בשם הפמ"ג (סי' תקי"א משב"ז סק"ב), וכבר דנו בדבריו, דאפשר לומר דהפמ"ג מיירי לקרוע הנייר שכתובות עליו אותיות דזהו מעשה בידים ואסור אבל עדיין לא מוכרח שאם נמחקים האותיות תוך כדי העישון בפיו אולי קיל טפי ומותר ובשו"ת כת"ס (או"ח סי' כ"ז) ג"כ אוסר

(ב) בדעת תורה (סי' תקי"ד ס"א) כתב להיתר וכ"כ בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' מ"א) ובשמירת שבת כהלכתה (פי"ג הע' ל"ד) בשם הגרשז"א דישנם כל ההיתרים המובא בסי' ש"מ לגבי אכילת עוגה שיש עליה אותיות דהתירו הפוסקים דהוי פסיק רישא ומקלקל וכלאחר יד ומוחק שלא ע"מ לכתוב.

(ג) ואין לאסור מצד שהאדם הנותן אותו על גבי התינוק גורם בעצמו למחיקה כיון דאינו אלא גרמא וגם אינו מתכוון ופעמים שאינו פסי"ר והמחיקה נעשית כלאחר יד ואין בזה משום איסור ספייה לתינוק כיון שהתינוק אין יודע כלל כי הוא מרטיב ומוחק אותיות.

(ד) ואף להמתירים לשבר אותיות חרוטות ובולטות במיני מאפה היינו דווקא בעוגה שהוא דבר מאכל ונתהוה חלק מהמאכל ואין עליו שם כתיבה ומחיקה, קצות השולחן (בהשמטות עמוד קס"ט).

(ה) קצות השולחן (סי' קמ"ד בדי השולחן סוף אות ו') דכיון שהוא נזהר לא לפתוח במקום האותיות שוב אינו "פסיק רישא" שישתברו והוא דבר שאינו מתכוון ומותר.

(ו) דהוי רק גרמא ושייך כאן כל ההיתרים דסי' ש"מ פסיק רישא ומקלקל וכלאחר יד.

(ז) בשו"ת אז נדברו (ח"י סימן ח') ובשו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' קל"ה) מצדד להקל לצורך עונג שבת ואין לו דרך אלא לקרוע בתוך האותיות דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה בתרי דרבנן, דהוא מקלקל ואינו ע"מ לכתוב.

ו] בשעת הדחק כשאין לו דרך אחרת, או במקום חולי, רשאי לקרוע גם בתוך האותיות או הציורים. ולכן אם שכח להוציא את "כדור התרופה" מאריזתה מערב שבת, ויש אותיות על גבי האריזה, יכול להוציא את הכדור כדרכו בחול, אפילו אם עי"ז יקרע את האותיות. (ז)

ז] ספרים שכתוב עליהם אותיות או צורות בראשי חודי הדפים, באופן אשר בעת פתיחת הספר מתפרקים האותיות ואינן נראים - ונמצא דהוי מוחק בשעת פתיחתו, וכאשר סוגרים את הספר חוזרים האותיות ונראים - נמצא דהוי כותב בעת סגירתו. נחלקו בזה גדולי הפוסקים, יש שאסרו משום מוחק וכותב, דאף שאינו מתכוין לכך הרי זה אסור משום פסיק רישא, (ח)

אמנם רבים מן הפוסקים התירו מכמה טעמים. (ט) **ולמעשה המנהג להקל בזה,** (י)

אך אם יש לו ספר אחר ללמוד בו ראוי להחמיר בזה. (יא)

ח] כיון שנחלקו הפוסקים בזה, טוב ליזהר שלא לכתוב לכתחילה שום אותיות או צורות על חודי הדפים, (יב)

אכן אם צובע צידי הדפים ואינו מצייר שום צורה בזה, אין צריך להחמיר כלל אף לכתחילה.

ט] אם פתח ספר או סידור שיש עליו אותיות או צורות, מן הנכון שלא יסגרנו, אלא יכסנו במפה. (יג)

י] בנוגע לפתיחת קרטונים ואריזות מאכלים שונים, שבמקום הפתיחה נדפסו אותיות וצורות, וכשפותחם הוא מפריד חלקי האותיות, וכשחוזר וסוגרו הוא מחברם ביחד, דינו כמו שנתבאר שהמנהג להקל בזה, ובפרט כשאין לו מאכלים או משקאות אחרים.

ביאורים והוספות

(ח) במג"א (סק"ו) מעתיק להלכה דעת הלבוש להחמיר, וגם המאמר מרדכי אוסר. ובשו"ת אבני נזר (או"ח סי' ר"י) מחמיר בזה וכ"ה בחזו"א (סי' ס"א).

(ט) בתשובת רמ"א (סי' ק"ט) שהובא במג"א כתב להתיר, וכ"כ הטו"ז להתיר משום דהקירוב וריחוק אינם נחשבים מעשה כתיבה ומחיקה, וכיון שאינו "מוחק" את עצם האות ורק "מפריד" את חלקי האותיות זה מזה, וכן בסגירת הספר אינו כותב עצם האות רק מקרב חלקיה, אין בזה גדר של מלאכה כיון שכל חלקי האותיות נשארים קיימים, ואפשר בקל לקרבן, הרי הן כמקורבים ועומדים ואינו עושה כלום בקריבה זו.

ברם, האוסרים סבירא להו דלא אמרינן סברא זו אלא לענין אותיות שלימות, ולא באותיות חתוכות, דכיון שהאות נפרד ונתחלק כשפותחו אסור. ובמשנ"ב ס"ק י"ז מביא טעם נוסף להתיר כיון שהספר עומד כל הזמן להפתח ולהסגר, הוי כדלת הנסגרת ונפתחת תמיד שאין בה איסור בנין וסתירה.

(י) כמבואר במג"א בשם הכנה"ג ומהר"ש הלוי ובשו"ע הרב (ס"ד).

(יא) כ"כ במשנ"ב ובשעה"צ (ס"ק כ"ה).

(יב) כף החיים (סק"ל).

(יג) כיון דיש בזה פלוגתא, והמשנ"ב מצדד להחמיר אם יש לו ספר אחר, נראה דהוא הדין בנידון דידן שיש לו מפה לכסותו וא"צ לסוגרו, וגם חמור יותר מפתיחת הספר דשם הוי רק פסיק רישא דלא ניחא ליה, אבל כאן בסגירת הספר אדרבה נהנה מקירוב חלקי האותיות שנראין ע"י סגירתו. וגם לא שייך ההיתר של פסיק רישא דלא ניחא ליה במקום מצוה, כיון דהסגירה אינה מצוה גמורה כל כך, שהרי יכול לכסות הספר במפה.

נ"נ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לענייני כת"ס בקהלתינו הנ"ל - מח"ס כתיבה תמה כהלכתה

לקט הלכתא בשפה ברורה
בענינא דיומא אמורה

הלכה ברורה

קניה בתשלום מראש - פסיקה [א]

מבוא: ריבית מן התורה היא רק בדרך הלואה, כגון שלווה 1000 ₪, ומחזיר 1100 ₪. אבל מדרבנן יש איסור ריבית דרך מקח וממכר[1].

ומצאנו ריבית דרך מקח וממכר בשני אופנים.

שמוכר סחורה לחבירו בהקפה, דהיינו שהלוקח מושך את הסחורה מיד, ואינו משלם אלא לאחר זמן. **כגון מה שנפוץ היום שקונים עם קרעדיט קארד בתשלומים.** ובשביל שהמוכר ממתין על קבלת התשלום מוכר החפץ במחיר יותר יקר ממה ששוה החפץ באמת[2]. – והיא הנקרא בגמרא 'טרשא'. ועל זה הארכנו כבר במאמרים הקודמים.

שהקונה מקדים לשלם לפני שמקבל הסחורה, ובשביל הקדמת המעות מקבל אח"כ יותר, באחד מב' אופנים: א שמוזיל לו ממחיר הסחורה – **ודבר זה מצוי הרבה בקניות של ארגוני החסד שצריכים לשלם בשעת הזמנה, ומקבלים מחיר מוזל.** ב שאינו מוזיל לו הסחורה, אלא שמתחייב לתת לו הסחורה לאחר זמן במחיר שקבעו אפילו אם יעלה המחיר. והיא הנקרא בגמרא 'פסיקה'. **ובס"ד במאמרים הבאים נסכם הלכתא זו.**

והנה יסוד האיסור בין בטרשא ובין בפסיקא היא משום שמשלם יותר בשביל החוב. **ב'טרשא' החוב על הקונה,** שהרי קיבל סחורה ועדיין לא שילם, ולכן משלם ביוקר. **ובפסיקה החוב על המוכר,** מכיון שקיבל כסף ועדיין לא נתן הסחורה, ולכן הלוקח מקבל יותר ממה שמגיע לו.

והיות שיש בזה הרבה פרטים, והשאלות מצויות בזה, ולפעמים יש בזה חסרון ידיעה, ובקל אפשר להכשל

הקשר בין הלכות ריבית ליציאת מצרים

בתוה"ק (פרשת בהר ויקרא כה לז) **"את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך, אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי מארץ מצרים",** בגמרא (ב"ט דף סא:) **למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים ברבית, אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לטיפה שאינו של בכור, אני הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו בנכרי ומלוה אותם לישראל ברבית".** כתב הרמב"ם (פ"ד מלוה ה"ז) **כל הלוה ומלוה ברבית הרי הן ככופרים בה' אלקי ישראל, וכפרו ביציאת מצרים,** וכ"ה בטור (ריש סימן קס) **"וכל הנותן ברבית כאילו כפר ביציאת מצרים ובאלקי ישראל".**

בביאור הגר"א (שם סק"ג) הביא דרש מהתורת כהנים **"אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, – על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, שתקבלו עליכם מצות רבית, שכל המודה במצות רבית מודה ביציאת מצרים, וכל הכופר במצות רבית כופר ביציאת מצרים".** וצ"ב

ואפ"ל בהקדם דברי הכלי יקר (שם) וז"ל כי עיקר טעם איסור הרבית, **לפי שהוא מסיר מידת הבטחון מן האדם,** כי כל בעל משא ומתן עיניו נשואות אל ה', לפי שהוא מסופק אם ירויח או לא, **אבל הנותן ברבית ריוח שלו ידוע וקצוב וסומך על ערבונו שבידו ומן ה' יסיר לבו.** ומה שגם הלוה עובר בלאו, לפי שהוא מחטיא את המלוה ומסירו מן מידת הבטחון, כנודע מדברי המלוים ברבית שרובם מקטני אמנה ואבירי לב הרחוקים מצדקה, מצד כי אין בטחונם בה',

ועל כן מותר ליתן ברבית לעכו"ם, לפי שכל עכו"ם חזקתו שהוא אלם וגזלן אפילו אם הוא ככוש תחת ידך, מכל מקום דרכן לבוא בעקיפין ואפילו אם ערבונו בידו, **לעולם אינו בטוח לא בקרן ולא בריוח, ועל כן תמיד עיניו נשואות אל ה' להציל מידו.** וזה טעם איסור הרבית מכל מקום, וע"כ סמכי הכתוב לענין שמיטה שיסודותיו ג"כ לחזק האמונה".

וידועים ומפורסמים דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) **"ומן הנסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בנסים המוסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שיאמין שכל דברינו ומקרינו כולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד וכו',** עכלה"ק.

ולפי"ז מבואר היטב הקשר של ריבית ליציאת מצרים. דהרי המלוה ברבית אינו בוטח בה' שהרי סומך על הריבית, ולכן הרי הוא ככופר ביציאת מצרים, שהרי תכלית הנסים הגדולים של יציאת מצרים, כדי להאמין בהשגחת פרטית, ולהיות בטוח בהשי"ת.

---

1 שו"ע (יו"ד סימן קסא ס"א בהגה) וז"ל הרמ"א "כללא דרבית דכל שהוא אגר נטר אסור בין שהוא דרך מקח בין שהוא דרך הלואה. אלא שבדרך מקח אינו רק אבק רבית שהוא מדרבנן". דמה"ת אינו אסור רבית אלא בחוב שבא על ידי הלואה כמו דכתיב 'אם כסף תלוה את עמי וגו' לא תשימון עליו נשך.

2 הנה בטרשא האיסור הוא רק כשמשלם יותר בשביל התשלומים [המתנת המעות], אבל כשמשלם בתשלומים מחיר הרגיל אין בזה שום איסור. ולכאורה מ"ש מ'פסיקא' שאסור לפסוק על הפירות אפילו במחיר הרגיל [ואינו משלם יותר] משום דחיישינן שמא בשעה שיקבל הפירות יתייקרו הפירות, נמצא שמקבל יותר. והחילוק פשוט שבטרשא שכבר קיבל הלוקח החפץ נגמר המקח לגמרי ונעשה חוב ממוני בלבד על סכום המקח [ולכן אם יתייקר נתייקר ברשות הלוקח] משא"כ בפסיקה על הפירות, החיוב הוא לפרוע כך וכך פירות, בין אם יתייקרו ובין אם יוזלו, ואז אם יתייקרו יש כאן רבית. וכן הדין בהלואת סאה בסאה, שהחיוב לפרוע פירות, יש חשש שמא יתייקרו הפירות, ונמצא שפורע יותר ממה שלווה. (דעה ערוכה).

ח"ו בשאלות באבק ריבית, ובפרט כל העוסק במסחר, כגון 'בתים–מאכער', 'סופר סת"ם', 'שטריימל–מאכער', 'זילבער סוחר', סוכן נסיעות, [טרעוול'עשן], מנהל קייטרינג, מנהל גמ"ח, וכדומה, שמצוי ביותר שיש לקוחות שמשלמים באשראי [קרעדיט], ויש לקוחות שמשלמים מראש, לכן העצה היעוצה שכל אחד שעוסק במסחר שיפנה למורה הוראה להתייעץ אתו, איך להתנהל בעסקיו שיהיה הכל 'גלאט'. וזאת למודעי! שבאופן שעושים 'היתר עיסקא' ליכא בזה כל החששות הנ"ל.

*

משלם מיד

הקונה חפץ ומשלם מיד כשמקבל החפץ, אין כאן שום הלואה, ולכן אין בזה שום חשש ריבית.

איסור פסיקה

אסור מדרבנן[3] לשלם מראש על חפץ[4], כשמקבלו לאחר זמן[5], על מנת שיתן המוכר החפץ לאחר זמן, לפי המחיר שקבעו בשעת התשלום. אף אם אינו מוזיל לו המחיר עבור זה. והטעם דכשהקונה משלם מראש נעשה הקונה למלוה, והמוכר ללוה. וחיישינן שמא יתייקר החפץ בינתיים, והקונה [המלוה] יקבל החפץ במחיר הקודם [הזול], ונמצא שהמוכר [הלוה] מוסיף לו בגלל הלואתו. – איסור זה נקרא איסור 'פסיקה' על הפירות.

לא נתייקר

ואפילו אם לבסוף לא התייקר החפץ ונשאר באותו מחיר, עברו המוכר והקונה על איסור ריבית דרבנן.

פסיקה בזול

וכל שכן אם המוכר מוזיל לו המחיר של החפץ בשביל הקדמת המעות, פשוט שיש בזה משום ריבית, משום שהמוכר [לוה] מחזיר להקונה [מלוה] יותר בגלל זה שהלוה לו[6].

כשהמעות פקדון

איסור פסיקה רק אם יש להמוכר רשות להשתמש עם הכסף מיד, והם באחריותו שאז נידון כהלואה, אבל אם אינו משתמש בהם, אלא הם כפקדון בידו עד שיהיו לו החפץ, ואחריותו על הלוקח, והפסיקה תחול כשיבואו החפץ לידו, מותר[7].

אולם בשנים או בשלשה אופנים[8] התירו חכמים פסיקה. או ע"י היתר עיסקא[9], ועל זה בס"ד במאמרים הבאים.

---

3 שו"ע (יו"ד סימן קעה ס"א) וז"ל "אין פוסקין על הפירות וכו'". ובש"ך (שם סק"א) כתב הטעם "שזה מוזיל גביה בשביל הקדמת המעות, ומקבל עליו שאם יתיק ריתן לו בזול כמו שהן עכשיו".

והנה בדברי סופרים העיר שלפי המבואר בשו"ע (סימן קס ס"ד) שבדרך מכר יכול להוסיף בשעת הפרעון מעט בכמות הפירות, א"כ למה אסרו חז"ל פסיקה משום החשש שמא יתייקרו הפירות, ונמצא מחזיר לו מעט יותר, ובפרט כאן שאינו מוסיף לו בכמות אלא באיכות – שהפירות שוים יותר. ומבאר שאינו דומה, דהתם כיון שאין המוכר מחויב להוסיף לו בכמות, והוא מוסיף לו מרצונו ליכא איסור ריבית [בדרך מקח וממכר], אבל כאן שחייב לתת לו כל מה שפסק עמו ואינו יכול ליפטר מזה, הרי זה אסור משום פסיקה.

4 לשון השו"ע אין פוסקין על 'הפירות', אבל לאו דווקא פירות וה"ה שאר חפצים כמו שכתב בחכמת אדם (כלל קמא ס"א) וז"ל "אין פוסקין על הפירות וכו' על חטין או שאר פירות או סחורות".

5 ואם קבעו זמן להביא החפץ זמן קצר שאין לחוש שמא תתיקר עד זמן ההוא מצדד בנתיבות שלום (פתיחה לסימן זה אות מד) שאין בזה חשש ריבית, אמנם אם אירע שהתייקר וודאי אסור ליתן התוספת. וכן אם מוזיל לו בגלל הקדמת המעות בוודאי שאסור אפילו לזמן מועט.

6 שו"ע (סימן קעג ס"ז) "אם קונה דבר ששוה שנים עשר בעשרה בשביל שמקדים המעות וכו' אסור".

7 שו"ת רבי עקיבא איגר (מהדו"ק סוף סימן נב ד"ה באופן דבנדו"ד) "באופן דבנ"ד תלוי הכל אם אחריות המעות בהליכה על המוכר בכל ענין אסור, ואם אחריות על הלוקח בכל ענין שרי. דיש לומר דהפסיקה נגמר אחרי שקנה זה העורות, והוי כפוסק ביש לו דלכולי עלמא שרי כן נראה לענ"ד".

8 בפסיקה בשער של עכשיו יש שלשה אופני היתר, ובפסיקה כשהוזיל לו מהמחיר הרגיל יש רק שני אופני היתר.

9 קיצור שו"ע (סימן סו ס"ח) וז"ל "אם מקדים מעות על הסחורה, יכתבנו שטר היתר עיסקא בענין זה:

מודה אני חתום מטה שקבלתי מאת ר' ראובן ישראלי מירושלים סך מאה זהובים להתעסק במעות אלו במכונה שאני מחזיק בכפר מוצא עד ר"ח ניסן הבע"ל, והריוח שיעלה לערך מעות אלו לאחר נכיון כל ההוצאות יהיה מחצה שלי ומחצה לרבי ראובן הנ"ל, וכן ח"ו ההפסד יהיה חלק כחלק, ומיד בר"ח ניסן הבע"ל אני מחויב להחזיר לר' ראובן הנ"ל את הקרן עם חלק הריוח שלו, ולא אהא נאמן לומר הפסדתי אלא בבירור ע"פ שני עדים כשרים, ועל הריוח לא אהא נאמן כי אם בשבועה. אך זאת הותנה בינינו שאם ארצה בר"ח ניסן הבע"ל ליתן לר' ראובן הנ"ל בעד הקרן וגם בעד חלק הריוח שלו סך חמש מדות ספירט, אזי אין לו עלי שום תביעה יותר. וכל דין תורת נאמנות לבעל שטר אף לאחר זמן הפרעון, וקבלתי שכר עמלי. ירושלים י"א תשרי תשל"ח לפ"ק בפנינו עדים לוי אברהמי שמעון יעקבי יהודה יצחקי". [והיינו שנותן הכסף למוכר בתורת עיסקא שיתעסק בהם לריוח שניהם, ודמי ההתפשרות הוא החפץ שרוצה לקנות, שאם יתן לו החפץ בזמן פלוני יפטר מהשבועה, ושאר הריוח יהיה שלו. ועוד חזון למועד בס"ד לבאר פרטי דיני היתר עיסקא].

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

א' אייר

הגה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע

אלה תולדות

נולד בטארצין לאביו הרה"ק ר' משה שהי' מבני היכלא קדישא ומבאי ביתו של הבעשטה"ק, עוד משחר נעורו ניכר בו כשרונותיו המיוחדים במינם, ואף התמדתו היתה למעלה מרגיל, עוד בשנים ההם עת הי' יניק וחכים, כבר שמע תורה מפי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע כי אז התגורר המגיד בטארצין והרביץ תורה לילדי ישראל, ואף מנחם מנדל מסרו הוריו להמלמד הנאמן, ותדבק נפש הנער בנפש רבו וידלה ממנו מים חיים לרוות נפשו הצמאה לאביה שבשמים. פ"א בקומו מתלמודו לאחר שלמד יותר מכדי הרגילו, התהלך לו בגילופין כאשר כובעו שמוט על הצד, נגש אליו המגיד ושאלו מענדעלע הגד נא כמה דפים למדת היו, ענה שש דפים, שאלו שוב המגיד אם ע"י שש דפים נשמט הכובע לצד לכמה דפים הנך זקוק ללמוד כדי להשמיט לגמרי את הכובע, הנער נעלב אולם דברי המגיד הללו אף שנאמר בצחות נכנסו עמוק ללבו והי' לו למורה דרך כל ימי חייו.

בקרבת הבעש"ט

באחד מן הימים הציע המגיד לתלמידו היות שהוא נוסע לרבו הבעש"ט שיבוא ג"כ אתו באמר אליו שהתועלת מובטחת לו מנסיעה זו, בדרך אמר המגיד לתלמידו, היות וידע שכאשר יבוא אל הבעש"ט לא יוכל לקלוט את דברי תורתו, לכן מבקש מאתו שישים לב להקשיב לשמוע את הדברים ואחר כך יחזור בפניו, ר' מנדל קיבל על עצמו פקודת רבו, וגם ביקש שבל יודיע להבעש"ט משבחו ועל בואו, המגיד הבטיח לו, הם הגיעו בעש"ק, ר' מנדל נפרד מרבו והכין עצמו לקבל פני שבת מלכתא, בבית מדרשו של הבעש"ט כבר התכנסו כל החבריא קדישא ובראשם רבם הק' לקבל את השבת, ומחכים על רמז רבם לפתוח התפילה, אבל הבעש"ט אמר שמחכה על הילד מנחם מנדל, התלמידים יצאו דחופים בפקודת רבם להביא את הילד מה מאוד השתומם כאשר שמע בקשת הבעש"ט, כי עין בעין ראה רוח קדשו של הבעש"ט שבטח לא הגיד המגיד על בואו, והלך אתם אל הביהמ"ד שם התקבל ע"י הבעש"ט בחיבה יתירה להשתוממות התלמידים בהבינם כי אור גדול לפניהם, אחר כך כאשר נכנס אל הקודש פנימה, הי' זה במעמד רבו המגיד והרה"ק בעל "התולדות" הרבה עמו בשיחה, ואף סיפר לו מעשה שהתלמידים לא הבינו, אולם בעבור זמן מה הבין היטב ר' מענדל מה הי' טמון בו, וזה הי' הניצוץ שהפך כעבור שנים ללהב בדרך הבעשטה"ק.

נישואיו – ונשיאותו

בהגיע לפרקו נשא זוג' הרבנית מבנות וויטעפסק ושם השתקע בעיר ועסק בתורה ועבודה מתוך הדחק ולא הי' הפרוטה מצוי' בכיס, וכך עסק בתורה בהסתר ובהצנע לכת, אבל השגחה עשתה שלה, חבורת חסידי רייסן באו אל המגיד ואמרו לו היות וכמעט מן הנמנע לבוא בכל עת אל המלך, מפני סיבות שונות, או מפני דרך רחוקה וכדו' על כן מבקשים שימנה עליהם רב ומורה בגלולם שידריכם בדרך הבעש"ט, הרב המגיד נעתר לבקשתם והוא מסר להם חלוקא דרבנן, חגורת משי ומקל, ופקד עליהם שיסעו לוויטעפסק וימסרו הדברים לרבי מענדלע והוא יהי' להם לראש, ולא פירט על איזה ר' מענדלע, הם יצאו לדרך ובאו לוויטעפסק, והתחילו לחפש אחר צדיק ר' מענדלע, ולא נמצא בכל עיר צדיק

ימי ההילולא

א' אייר

- רבי צבי הירש אשכנזי ב"ר יעקב (חכם צבי) תע"ח
- רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ב"ר צבי הירש תקל"ח
- רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ב"ר משה תקמ"ח
- רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ב"ר יחיאל (לב העברי) תקמ"ח
- רבי אברהם (השני) מסלאנים ב"ר שמואל (בית אברהם) תרצ"ג
- רבי דוב בעריש ריינמאן-שפירא מנאראל ב"ר שלום תרע"ט

כ' אייר

- רבי ישראל מבאהאפלי ב"ר אברהם מקאריסטשוב -תרי"א
- רבי משה רוקח מקארוב ב"ר שלום מבעלזא -תרמ"ג
- רבי שמואל מרדכי שפירא מנעשחיז ב"ר יעקב ארי' -תר"פ
- רבי יוסף נחמי' קורצניצער אב"ד קראקא ב"ר עקיבא - תרצ"ג

ג' אייר

- רבי יהודה לייב פיסטינר מקאלאמיי -תק"ה
- רבי ארי' לייב צונץ ב"ר משה (הגאון מפלאצק) -תקצ"ג
- רבי ישכר בער קאהן אב"ד סנזשארין ב"ר יעקב -תרפ"ג
- רבי ישעי' מקערעסטיר ב"ר משה -תרפ"ה

כזה, הם מסתובבים בעיר, ופגשו באשה אחת ושאלה להם על מבוקשם וסיפרו לה, אמרה להם שאין בעיר צדיק כזה, אולם מכירה היא אנשים מן השורה בשם זה, ובדרך אגב סיפרה להם שגם לחתנה נקרא כן, תשובתה נכנסה ללבם בהבינם דלא למגני איתרחיש להם אתתא דא, ושאלו להם אם אפשר להראות עם חתנה, הם פנו מיד לביתו ומצאוהו יושב ועוסק בתורה, והבינו מיד כי לו נתכוין רבם, ומסרו לו החפצים ואמרו לו: רבינו הק' המגיד ממעזריטש מינה אותך לרב ופטרון לחסידיו בגליל זה, עם גודל ענוותנותו נכנע ר' מענדל לפקדות רבו וילבש הכתונת ויחגור את האבנט ויקח את המטה בידו, ומיד קרן אור פניו ומורא גדול עלה עליהם ומיד נתבטלו לפניו, אחר זה נסע ר' מענדל לרבו המגיד, ואז קבלו בכבוד מיוחד, ובהפרדם נסע המגיד ללוותו עד הנהר שם פנה אליו המגיד ואמר לו: לימדני רבותינו "אין מושחין מלכים אלא על המעיין" ובכן הננו סומך אותך כעת למנהיג עדת ישורון פה אל המעיין, ויה"ר שתהא מלכותך נובעת כמעין, ובאותו זמן גלה לו כי הוא ניצוץ חזקיהו המלך וברכו שבכל מקום בואו יהי' לראש.

במקום גדולתו שם ענותנותו

עם כי קיבל על עצמו הנהגת עדה עכ"ז הי' לבו נשבר כחרס הנשבר, והי עניו מכל אדם, פ"א בא אליו אחד מגדולי תלמידיו רבי איצ'לע קוידנובער זצ"ל, בטרם הכנסו פרץ ר"מ בבכי ואמר "וכי גדול אני יותר מרבי איצ'לע ומדוע לא אכנע לפניו", כשנכנס ר"א צוה ר"מ שישמש אותו כתלמיד לפני רבו, וכשיצא ר"א שוב פרץ בבכי ואמר: על משה רבינו נאמר ויהי בישורון מלך ועם כל זה מעידה עליו התורה "והאיש משה עניו מאד מכל האדם". רבו הרה"מ אמר עליו שבשמו מרומזים שני כוחותיו מצד אחד העוז והממשלה ומצד שני הענווה ושפלות – "מאנ–דל" מאן (בל"א מלשון אדנות וחשיבות) דל – דלות ושפלות. זקן תלמידי הבעשטה"ק הרה"ק בעל "התולדות" הסביר את הנהגותיו הנפלאות למשל למלך שהיתה לו אבן יקרה מאוד, ויהי כצאתו את העיר חשש שמא יד זדים יגעו בו הערים וטמנה באשפה מקום שלא יעלה על לב אדם שאבן יקרה שם, כך גם ר"מ ברכשו עצמו מדה היקרה ענוה, ומחשש שהיצר לא יתנכל לו במדה זו טמנה בגאוה חיצוניות. מעודו חתם לפני שמו "השפל באמת" הרה"ק מרוזי'ן הקשה פעם, ממ"נ אם הוא שפל באמת מפני מה חותם עצמו במדה נשגבה זו, ותירץ ששפלותו הי' עד כדי כך אמיתית עד כי לא חש במעלה שבדבר.

ואת עפרה יחוננו - ופרידתו מצדיקים

פרק אחד מתולדותיו הנודע בשערים היא, עלייתו לאה"ק עם מאות מחסידיו, כבר בשנת תקל"ה החליט לעלות לא"י, אבל גנז תכניתו ע"פ בקשת בנו של רבו ה"ה הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע, שביקשו שלא ישאיר אותו לבד במלחמה, שהי' אז המלחמה נגד החסידים, אבל בשנת תקל"ז גמר בדעתו לעלות לאה"ק ולחונן עפרה, קודם נסע להפרד מצדיקי הדור החברייא קדישא אצל הרה"ק הגדול מקארלין זי"ע, אבל הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר צוה לנקות ולהכין ביתו באמרו הרי מלך ישראל יגיע אלינו, ושהה שם כמה ימים ר"פ אמר לאנשיו שחפץ שיסע מפה דאינו יכול לסבול גודל קדושתו, גם הי' אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז שאף הוא כיבדו מאד ועשה סעודה לכבודו, ובצאתו פנה אל הנוכחים שר"מ לא השאיר כמותו בחו"ל, גם הי' אצל הרה"ק בעל התולדות ומסופר שהתולדות ביקש מאת ה' שיתן בלב הצדיק שלא ישאר הרבה זמן בביתו שמפחד שמא יזלזל בכבודו, וכן הי' אצל הרה"ק נחום מטשערנוביל זי"ע אשר הוא בעצמו כיבד את ביתו לכבודו. ואח"כ התחיל לארגן נסיעתו לפלטרין של מלך באמרו שאני משולח משרי המדינות לפלטרין של מלך, הרה"ק מרוזי'ן אמר שר"מ מתכוין בנסיעתו הכוונות והיחודים של אאע"ה בעת "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", צדיקי הדור אמר שחבל שהוא הזדרז בנסיעתו שאם לא כן הי' סוחף את כל הגולה אתו, שלש מאות איש ובראשם כמה מעמיתיו הצדיקים הרה"ק ר' אברהם מקאליסק והרה"ק ר' ישראל מפולציק זי"ע נסעו אתו במסע הזאת לא"י, חוץ מזה לוו אותו עד איסטנבול שני הצדיקים הקדושים הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקע, והרה"ק בעל "התניא" זי"ע, הרבה נסיונות ונסים לוו אותם כל אורך הדרך, ומסופר הרבה פלאות, תמיהה אפפה את פני כל הנוסעים איך שראו שעל שפת הים בחר לו ר"מ מהרבה ספינות ספינה אחת

ימי ההילולא

ד' אי"ר

- **רבי יעקב ששפורט** (ציצית נובל צבי) **ב"ר אהרן -תכ"ט**
- **רבי ליפא מסאמבור ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין -תקפ"א**
- **רבי יוסף דוד ב"ר אברהם מרדכי מפינטשוב -תקפ"א**
- **רבי יוסף דוב מבריסק ב"ר יצחק זאב סאלאוויציק** (בית הלוי) **תרנ"ב**

ה' אי"ר

- **רבי ישעי' פיק ב"ר ארי' לייבוש** (יש סדר למשנה) **-תקנט**
- **רבי אליעזר חיים מסקאליא ב"ר ברוך** (שיח אליעזר) **-תרע"ו**

ו' אי"ר

- **רבי יוסף משה מדראגיטשין ב"ר יקותיאל זמן -תק"י**
- **רבי יצחק הלוי הורוויץ אב"ד אה"ו ב"ר יעקב יוקל -תקכ"ז**
- **רבי לייביש ממעזריטש** (תלמיד הבעש"ט) **ב"ר משה יוסף -תקל"ה**
- **רבי משה מסאמבור ב"ר יצחק אייזיק מסאפרין** (תפלה למשה) **-ת"ר**
- **רבי יוסף מאיר מספינקא ב"ר שמואל צבי** (אמרי יוסף) **תרס"ט**

ז' אי"ר

- **רבי שלמה אפרים לינטשיץ ב"ר אהרן** (עוללות אפרים, כלי יקר) **שע"ט**
- **רבי חיים מסאטינוב ב"ר יוסף מיאמפאלי -ת"ר**
- **רבי חיים גדלי' מבעחיב ב"ר נחמי' יחיאל -תרס"ד**
- **רבי אבי עזרי זעליג אלעזר מקוזניץ ב"ר יעקב יצחק מבלגדוב -תרס"ו**

ישנה, רב החובל פענח את התעלומה בספרו להם שבספינה זה הפליג לפני ל"ז שנה הרה"ק ר' אלעזר רוקח זי"ע על כל הנסים שהתרחשו אתו, באמצע הנסיעה הי' סערה גדולה בים, אמר בלשונו הק' "זאל מיר ביישטין די יסורים וואס איך האב סובל געווען פון דעם כבוד פון חו"ל" כשצדיקי הדור חלקו לו בעת פרידתם מאתם, מיד נח הים מזעפו, חמשה חדשים לקח הנסיעה עד שהגיעה לחוף עכו, ומשם נסע מקודם לעיה"ק צפת אבל הי' לו יסורי ישוב א"י קשים מבית ומבחוץ, אח"כ קבע משכנו בעיה"ק טבריי ויסד שם את ישוב היהודי, וגם משם הפיץ תורתו לחו"ל ושלח אגרות קודש מלאים תורה ומוסר לעדתו שבחו"ל.

אחרית ימיו

בשנת האחרונה עלי אדמות חלה והרבה יסורים תקפה אותו, לפני פטירתו אמר להסובבים אותו סורו נא מעלי נא כי ה' נצב עלי, כך הי' כמה פעמים עד שנפלה עליו זיעה האחרונה ונשמתו עלתה בסערה השמימה בר"ח אייר שנת תקמ"ח, כשהוא מוקף חבורת האריות תלמידיו הקדושים מיסדי וממשיכי הישוב החסידי בארץ הקודש, ונטמן בביה"ח בטבריי, ועל מצבת קבורתו חרות ע"פ צוואתו הק' "פ"נ בשנת תקמ"ח מוהר"ר מנחם מענדל בהרב מ' משה זלה"ה בר"ח אייר יום ב'". מפורסמים ספריו פרי הארץ על התורה פרי עץ עה"ת.

א' אייר

הגה"ק הרבי ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תפ"ו לאביו ר' צבי הירש אב"ד טשארטקאוב, אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המהר"ם טיקטין בן הג"ר שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני בן הגה"ק יהושע הארוך בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא גיסו של רבינו הרמ"א, ולאמו מרת מלכה ע"ה, אמו הי' אשה צדקנית מאד, והיתה שומרת ומחנכת את בני' בזהירות ובשמירה יתירה, וכיסה את ראשיהם אפי' לפני כשהגיעו לשנת הג', דבר המסוגל ליראת שמים, וכשהלכה לבית הכנסת אף בר"ה ויוה"כ לקחה עמה את בני' הקטנים אף כשהיו בעריסתם, ולא הניחה אותם עם המשרתת מחשש שמא לא תשגיח שיהא ראשם מכוסה, וכך הגיעו האחים הקדושים למה שהגיעו, וידוע מה שאמרה בדרך הלצה שיש לה שני בנים אחד לא קורא את שמע ואחד לא מברך ברכת המזון, כי הרר"ש לא ישן כמעט והר"פ לא אכל כמעט.

גדלותו בתורה

מתחילה הי' הוא ואחיו הרה"ק ר' פנחס בעל "הפלאה" ועוד, שהי' ביניהם אהבת דוד ויונתן מתנגדים גדולים לדרך החסידות והיו תלמידים של הגר"א מווילנא והג"ר יצחק חריף זצ"ל, והיו לומדים תורה ביחד בהתמדה גדולה בעיון רב, וידוע העובדא שפ"א למדו תורה כמה ימים ולילות רצופים, עד שנתעייף ר"פ ונפל ראשו ולפני שנפל ראשו הספיק לתת ידו תחת ראשו אמר הרר"ש תמה אני עליך אחי איך אתה מניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה שאם הי' עוד כח קצת אתה צריך לקחת כח זו ללמוד עוד תורה, הרה"ק ר"פ חיבר קונטרס בשם "שבת אחים" חידושי תורה שחידשו ביחד באותם השנים אשר למדו בצוותא, סיפר תלמידו החוזה מלובלין שכאשר בא אל הרר"ש ללמוד בישיבתו התנה עמו הרר"ש שהיות שהוא מתעמק מאד בלימודו בעיון שיעור פלפול והלכה, ואם הוא רואה שהוא מסיח דעתו מדביקותו יתברך שמו אז יזכירו על ידי שינענע את שרבולי בגדו, ואמר החוזה כי אף פעם לא הוצרך להזכירו רק פעם אחת נדמה לו שנפרד קצת מדביקות ורצה כבר לנענע אותו אבל כרגע פנה אליו הרר"ש ואמר לו בני נזכרתי בעצמי, – ואח"כ נתקרבו לדרך החסידות והיו מגדולי התלמידים של המגיד האלקי הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, וגדולי הרבנים של המתגדים בכו מאד על שעזבו אותם, וגם היו להם הרבה רדיפות בשביל זה, אבל התגברו על זה, והרר"ש גם עמד בראש המערכה נגד המתגדים כשעשו הח' על החסידים.

על כס הרבנות

מתחילה כיהן כאב"ד בעיר ריטשוואל, ומשם הלך ליאמפי, ומקומו בריטשוואל מילא הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, ואח"כ עבר לעיר שינאווא, ומשם עלה לעיר ניקלשבורג, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ועל מקומו בא הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע אבל מחמת הרדיפות עבר ללייזענסק, לפני שנתקבל לאב"ד בניקלשבורג, באו לפני האחים הקדושים משלחת משני קהילות אחת פרנקפורט–דמיין והשני ניקלשבורג שיבואו לכהן בעירם, ואנשי הקהילה לא הכריעו ביניהם מי מהם ישב בפרנקפורט–דמיין ומי מהם ישב בניקלשבורג, הרר"ש הי' קשיש מר"פ אך ברוב ענותנותו אמר כי אחיו יותר הגון לכהן בפרנקפורט שהי' קהלה יותר גדולה וחשובה מניקלשבורג, ואילו ר"פ לא רצה לכהן שם מפני כבודו של אחיו הגדול, החליטו ביניהם לשאול את פי רבם הרה"ק המגיד זי"ע, כשבאו לבית המגיד התחילו להתוכח מי יכנס קודם, פתח המגיד את הדלת ואמר הרב דניקלשבורג יכנס קודם כי הוא גדול האחים, והבינו פסק דינם של רבם, וכן עשו, והרר"ש נסע לניקלשבורג, והרביץ שם תורה לעדרים והעמיד תלמידים הרבה והי' רבם של גדולי רבותינו ונקרא סתם הרבי ר' שמעלקא, ומגדולי תלמידיו הי' הרה"ק המגיד מקאזשניץ, הרה"ק בעל ישמח משה, הרה"ק מקאליב, הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב, הרה"ק החוזה מלובלין, ועוד, סיפר הרה"ק החוזה זי"ע שבזמן שלמד בישיבתו של הרר"ש שולחן ערוך אורח חיים הי' מרגיש בשעת הלימוד ריח גן עדן, והרר"ש מפני שרצה להסתיר את הדבר הי' מעמיד על השלחן כל מיני בשמים כדי שאם מי מהתלמידים ירגיש בכך יחשוב שמריח ריח בשמים.

דורש טוב

הי' דורש לפני קהלתו דרשות נלהבות עיין בדרשותיו על הימים הנוראים ומשם תקחנו, בתפלה למשה הביא שהישמח משה סיפר שפ"א בליל יום הכיפורים אחר כל נדרי בא לחדרו

להתבודד, וראה את הרר"ש בהקיץ, הבין הישמח משה יען כי עשה כמעשיו שדרש ברבים כדרכו של אותו צדיק וקדוש לעורר העם לתשובה ע"כ נתגלה אליו.

בראשונה כשהגיע לניקלשבורג דרש בכל שבת דרוש על חכמה אחת משבע החכמות, עד שדיבר על כל שבע החכמות, הדבר הי' לפליאה גדולה בעיני הקהל כי חשבו ודאי ידרוש בפלפול ובמוסר, אמר להם הרר"ש כתיב טוב לשמוע געדת חכם מאיש שומע שיר כסילים, וקשה דלכאו' הי' צריך לומר משמוע שיר כסילים, מה זה הלשון מ"איש" שומע שיר כסילים, אלא כוונת הכתוב כך היא, טוב לשמוע געדת חכם מאיש כזה שהוא שומע גם שיר כסילים, שאם החכם אינו לו ידיעה בחכמות העולם יאמרו לו אינך יודע בטוב החכמות ולכך אתה ממאס אותן, אבל מי שהוא יודע היטב בשבע חכמות ואף על פי כן הוא מרעיש עולמות לעסוק רק בחכמת התורה, לחכם כזה ישמעו, ואחר כך התחיל לדרוש לפניהם דברים נלהבים בהלכה ובתוכחת מוסר.

ידע הנסתרות

מסופר שכנתקבל לכהן שם כרב, ביקש שיוסיפו לו על הסכום שקיבל שם הרב הקודם ואנשי העיר הסכימו לזה, והיות שהי' עניים ולא השיגו ידם להוסיף מכספם, העמידו שומר ליד שער העיר וכל הנכנס לעיר הוצרך לשלם מס וכך הי' להם לשלם השכר של הרב, פ"א הגיע לעיר איש אחד וביקשו ממנו המס ועל שאלתו מה זה המס סיפרו לו המעשה, שאלם למה הסכימו להוסיף שכר, ענו לו מפני שהוא תלמיד חכם יותר גדול, ושילם האיש ונכנס לעיר, וחשב האיש אם הוא תלמיד חכם גדול כ"כ אלך והתה על קנקנו, הלך אל הרר"ש ואמר לו הנה כשנכנסתי לעיר ביקשו ממנו מס כי יש להם רב תלמיד חכם גדול ובכן יאמר לי כ"ת פשט ברש"י פלוני ואמר האיש שעכשיו אין לו זמן ויחזור אליו בעוד שלשה ימים ואז ישמע התירוץ, כשהלך התחיל הרר"ש לעיין בהרש"י וראה שבאמת קשה אותו רש"י, ועשה תענית הפסקה של ג' ימים, עד כי רש"י בכבודו ובעצמו נגלה אליו ואמר לו הפשט, והוסיף רש"י ואמר לו כי בג' מקומות סתם את דבריו שאי אפשר להבינם רק למי שהוא בעצמו מגלה, וזה אחד מהג' מקומות, כשחזר האיש אמר לו הרר"ש הפשט, נענה האיש ואמר לו שא"א לו לידע הפשט רק אם רש"י בעצמו נתגלה אליו ואמר לו הפשט, אז הבין רר"ש שגם לאותו האיש נתגלה רש"י הקדוש.

עבודתו הק'

ידוע הי' לעובד ה' גדול, מרן הישמח משה זי"ע לפני שעלה לכהן באוהעל הי' אב"ד בשינאווא, אשר מילא את מקומו של הרה"ק הרר"ש, וגר בדירתו השל הרר"ש, והרבנית אמרה לו שהדירה צר מאד ואינה יכולה לדור שם, אמר לה, אם לאליהו הנביא זה הי' טוב גם לו זה טוב, ועיין בתפלה למשה שמביא שהרה"ק הי"ש"מ אמר כמה פעמים, שהיא שעמדה לו והיתה לעזר לא מעט לעבודתו הקדושה אשר בא למלאות מקומו של הרר"ש מקום ששרה בו קדושת הצדיק הזה, מקום שעבד אותו צדיק את ה' ביראה ואהבה ובשמחה במס"נ ממש, אשר מקום זה קנה קדושה לעצמו. הי"ש"מ נהג להתפלל בחדר שבו התפלל הרר"ש, וסיפר הי"ש"מ שפ"א בליל שב"ק זכה פתאום הרגשה של יראת ה' גדולה עד מאד, עד מלא השבוע זו, אמר שכפי השערתו לא היתה מדריגת היראה זו שלו כי אם שיורי קדושה שנשאר שם מעבודת הלוי הרר"ש, ושוב בליל שב"ק הבא הרגיש אהבת ה' אהבה נפלאה מאד אשר כמעט נפשו יצאה מגודל התלהבות באהבתו ית"ש ג"כ עד מלא שבוע זו, וידע בנפשו שלא מכחו הוא כ"א מציאה מצא שיורי טהרה מקדושת הנ"ל – גם הי' בעל תפילה ובעל מנגן נפלא, עיין בתפלה למשה שאמר הי"ש"מ כי יש לו כל המדריגות של הרר"ש רק זאת חסר לו שהרר"ש הי' בעל מנגן להפליא והוא לא הי', והי"ש"מ הי' מספר שהרר"ש כשהי' עומד בתפלתו בשבתות וימים טובים, ובפרט בימים הנוראים, וביחוד בעת ה"עבודה" של יום הכיפורים, כשאמר "וכך הי' מונה אחת, אחת ואחת" הי' מכוין הכוונות והסודות בין תיבה לתיבה, ואז הי' מאריך לנגן ניגונים חדשים, פלאי פלאים, אשר לא שמע אזן אדם מעולם, ולא הי' יודע בכלל מה הוא מנגן כי הי' משוטט במחשבתו ודבוק בעולם העליון,

יכול לפטור העולם

הרה"ק מדזיקוב זי"ע הי' נוהג לספר כל שנה בראש השנה בשם הרה"ק מבעלז זי"ע, שפ"א בר"ה באו לפני הרה"ק רבי אלימלך זי"ע אליהו הנביא ועוד זקן אחד ואמרו לו כי הי' קיטרוג גדול למעלה וכמעט נחרב העולם, אלא ששני אנשים שבדור סמכו את זה שבל יחרב, שאל הרר"א את אליהו מי הוא הזקן, ענה לו שזה אברהם אבינו, הוסיף לשאול ומי השני אנשים ענה לו אחד הוא הרר"ש והשני אי אפשר לך לגלות, אחר ר"ה נסע ר"א להרר"ש להודות לו, כשפתח הדלת אמר לו הרר"ש שלום עליכם הלא ידעת כי לולא אני ואתה הי' העולם נחרב, אז הבין ר"א כי הוא הנו האיש השני.

אשכבתי' דרבי

ביום ג' בדר"ח אייר שנת תקל"ח קרא הרר"ש לתלמידיו ואמר להם היום יום פטירתי, כיון שנשמתי היא נשמת שמואל הנביא וראי' כי שמי כשמו וגם אני לוי כשמואל, ושמואל הי' חי נ"ב שנה והיום נעשיתי נ"ב שנה, ואם הי' נקראתי שמואל ולא שמעלקא הייתי ממש כשמואל הנביא, ואז יצא נשמתו בטהרה בעודו יושב על כסאו – קודם פטירתו צוה שיקברוהו אותו ליד הגאון ר' מנחם מנדל זצ"ל בעל צמח צדיק הישן שהי' רב בניקלשבורג לפני מאה שנה, כשהתחילו לחפור בא זקן אחד ואמר להם ששמע מאביו שהגאון הנ"ל צוה לפני פטירתו שלא יקברו אצלו שום אדם, ונעשה רעש גדול כי הזקן הי' איש נאמן, ולא ידעו למי לציית להגאון הראשון או להגאון האחרון, החליטו לעיין בפנקס החברא קדישא אם ימצא שם הצוואה הנ"ל יקיימו א"ז, ואם לאו לא ישגיחו לדברי הזקן כיון שהוא עד אחד וגם עד מפי עד, וחיפשו בהפנקס ומצאו כתוב שהגאון הצמח צדיק צוה שלא יקברו שום אדם אצלו עד יום פלוני בשנה פלוני, וזה הי' אותו יום שהי' עמדו עכשיו, ונתקיימו דברי שניהם.

ג' אייר

הגה"ק רבי ארי' לייב צינץ מפלאצק זי"ע

צור קודש

הגאון הגדול רבי ארי' לייב צינץ – אייבשיץ, נולד בשנת תקכ"ח בעיר פינטשוב שבפולין, לאביו הגאון ר' משה בן הגאון רבי יהודה לייב אייבשיץ זצ"ל, אחיו של הגאון הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל, נכדי הגה"ק בעל 'מגלה עמוקות', מצאצאי רש"י הקדוש, מגזע רבי יוחנן הסנדלר, ויחוסם מגיע עד דוד המלך עליו השלום. שם בפינטשוב שהיתה בימים ההם מלאה חכמים וסופרים נתגדל בתורה, אם כי לא נמצא בשום מקום בספריו רמז מי היו רבותיו בנעוריו, אמנם נראה בעליל בכל חבוריו כי משחר ילדותו בחר לו דרך הלימוד של דודו–זקנו הגאון רשכבה"ג הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל, ואע"פ שלא הכירו כי נולד כארבע שנים אחר פטירתו (בשנת תקכ"ד) ניכר לו מספריו הגדולים שמתעמק מאד בד"ת של הר"ר יונתן ופלפל בדבריו בכמה מקומות בספריו בכל המקצועות.

במעלליו יתנכר נער

משחר ימיו התמיד מאוד בלימודו בהתמדה גדולה ובעמקות ובחריפות נפלאה, ועין כל ראו בו שלגדולות נוצר, כבר בימים ההם העלה חידושיו עלי גיליונות כמו שנמצא בכמה מקומות בספריו חידושים שכתב בהיותו כבר שיתסר ושיבסר, והלומדים שראו את חידושיו נתפעלו מאוד מגודל חריפותו העצומה ובקיאותו הרחבה בש"ס ופוסקים וכח זכרונו הנפלא, ועד מהרה יצא שמו לתהילה בתואר "רבי לייבוש חריף", בהיותו בן שמנה עשרה שנים עסק אז בלימוד השיעור במס' כתובות ערך קובץ גדול מחידושיו המחודדים בבקיאות וחריפות עצומה מה שחדש במס' הזאת שהי' כדי ספר שלם, אז ראה כי מאת ה' היתה זאת, וכי ספרו אשר כתב יביא תועלת גדולה לחובשי בהמ"ד, והחליט אז בדעתו להוציא ספרו לאור עולם.

בשפתי צדיקים

בהיותו בן כ"ד שנה בא למדינת מעהרין לקבל פני גדולי הדור אשר קבלוהו פניו והפליגו מאד בהסכמותיהם בשבח הגאון הצעיר, ותוארוהו בתוארים שניתנו אך לגדולי ישראל, בראשונה התיצב לפני הגאון ר' מרדכי בנעט זצ"ל אבד"ק ניקלשבורג שהתפעל מאוד מאברך הצעיר, והוא הי' הראשון שסמך ידו על המחבר וכותב בתוך דברי הסכמתו: "המאור הגדול החריף ומופלג כבוד מהר"ר ארי' ליב נ"י אשר לבו כלב ארי כראי מוצק יוצק יסודתו על אבן פנת יקרת אור[ו] יקרות, אמרות טהורות, שבעתים מזוקקים, כלו מחמדים וממתקים... לכן אשרי המסייע ומחזיק בעצי החיים למען יפוצו מעיינותיו חוצות ישראל להגדיל תורה ולהאדירה, ולהחזיר ליושנה עטרה", כעבור ימים אחדים ביקר את הגאון רבי אלעזר קאליר זצ"ל אבד"ק קעלן מח"ס 'אור חדש', וגם בעיניו מצא החן הראוי ונתן לו הסכמתו, ובין הדברים כותב: "האי אמר נקי ומכוון למלתא, נחית לעומקא של הלכה ומעלה מרגניתא, מברר ומלבן שמעתא אליבא דהלכתא, הלא הוא הרב המאה"ג החריף ובקי בחדרי תורה, קולע אל השערה, משיב מלחמה השערה... והגם ר' אליעזר שמוטי קא משמט בהשמטת כתבים, רק לעשות רצון גברא רבא חפצתי להפיק רצונו".

אח"כ נסע לפראג כדי להדפיס את הספר, אבל מחמת גודל כמותו לא עלתה בידו מפני גודל הוצאות הדפוס, עד שהוכרח ללקט ממנו שושנים, ולקמץ ממנו מלא קמצו, זאת ועוד אחרת למה קמץ את הספר, כי בהגיע לפראג סר אל גאון הדור רבי יחזקאל לנדא זצ"ל בעמח"ס 'נודע ביהודה' כדי לפלפל בדברי תורה ולבקש גם מאתו הסכמתו על חבורו, הנוב"י השתעשע אתו בדבר הלכה ומצא חן בעיניו, ואת חיבורו השאיר המחבר הצעיר אצל הנוב"י לעיין בו ולתת מהודו עליו. הנוב"י העביר עיניו על הספר ונוכח אמנם לדעת ערכו הרם כי הוא ת"ח מופלא ולגדולות נוצר, אולם בשביל דבר פלא נשלל ממנו האפשרות לתת לו הסכמתו, כי בעת ההיא הופיע ספר "הפלאה" עמ"ס כתובות מאת הגאון הגדול ר' פנחס הלוי הורוויץ זצ"ל שהי' בימים ההם אבד"ק פראנקפורט, הנוב"י להיותו אחד ממצויני גדולי הדור, השיג את הספר כאשר אך יצא מתחת מכבש הדפוס, וכאשר הסתכל הנוב"י בהכת"י הזה, מצא שברוב חידושיו כיוון למה שכבר נדפס בה"הפלאה" שלא הי' נמצא עדיין בכל מדינות פולין, מפני טעם זה לא הי' להנוב"י מוצא למלאות רצון המחבר הצעיר, ולא מלאו לבו לומר לו מה שבלבו כי לא רצה להסב לו צער ועגמ"נ אחר שנות עמל ותלאה שעלו לו בהוצאת חיבורו, גם הי' קשה בעיניו להעלים ממנו הטעם הנכון, וידפיסו בלי הסכמתו, כדי שלא יהי' לקלון בעיני לומדי תורה שאחר כל עמלו יחשדוהו שלקח הדברים מתורת ה"הפלאה", החליט הנוב"י לתת לידו את ספר "הפלאה" בכדי שבעצמו יתבונן וידע שכבר קדמו הגאון מפראנקפורט בספרו החדש, וכך הוה כאשר המראה"ל אך הציץ בהספר, נבהל מלהשתומם, כי מצא בו רוב ספרו שבדעתו להו"ל, אם כי מצד אחד שמחה נפשו שכיון לדעת אחד מגדולי הזמן, שזה לעצמו כהסכמה חשובה על כח חדושיו, אבל לעומת זה נתחוורו פניו לשעה, אמנם מיד נתיישב בדעתו שיש לו תרופה, הדבר אילצהו להשאר בפראג ושנה סדר ספרו בתבנית חדשה לא כמתכונתו הקודם על גפ"ת, אלא בדרך שו"ת וחקירות עמוקות בעניני הלכה המסתעפים במס' כתובות, השמיט כמובן כל הדברים המבוארים בספר "הפלאה", ובכמה ענינים שמצא לפלפל בהפלאה התפלפל והתוכח עמו, גם שם הספר שינה וחתח אשר הי' נקרא מקודם "אילת אהבים", קראו בשם "יעלת חן", וכל אותו זמן שישב בפראג לסדר את ספרו מחדש הזמינו הנוב"י – שחיבה יתירה נודעת לו – להיות מאוכלי שולחנו והי' בן בית אצל הגאון הנוב"י, גם הי' שם על חג המצות כנראה מספריו. בהגישו את חבורו החדש לפני הגאון הנוב"י נתפעל עוד יותר מכחו וגבורתו בתורה אז יצא הגאון מפראג מגדרו והושיט לו את הסכמתו, שבה כתב בין היתר: "האמנם גדר גדרתי מסבה הכמוסה עמדי שלא ליתן הסכמה על ספר חדש שעדיין לא היה לעולמים, אולם אדעתא דהאי גברא רבא לא גדרתי, עברתי על רצוני לעשות רצונו", (ברבות הימים הוציא גם מחשבתו זו לפועל והדפיס חבור גדול בכמות ובאיכות ב"ח 'אילת אהבים' בגפ"ת על מס' כתובות).

בקרב קדושים

אחרי הופעת הספר "יעלת חן" התיישב בפרעשבורג, ומשם זרחה שמשו, ואור תורתו הבהיק למרחקים, בתשובותיו שהשיב לשואליו רבני המדינה, והי' אז בשנתו הכ"ו וכבר הזכירו את שמו בין גדולי הדור, גם הרבה חידושי תורה כתב בהיותו שם, סידר מחדש את חיבורו "יין המשמח" על הלכות יין נסך, אחרי שנתיים ימים שישב בפרעשבורג יצא בדעתו לחזור למקום מולדתו לפולין, ושוב התמהמה על הדרך, על אם הדרך בשנת תקנ"ז הגיעה שמיעה לאזניו מפטירת הגאון הנוב"י שהי' משך זמן ארוך בן ביתו והספידו בפני קהל ועדה.

על כס הרבנות

בבואו לפולין כבר הי' ידוע ערכו הנשגב, על ידי תשובותיו ועל ידי ספרו שיצא לאור, והציעו לו מכמה עיירות לבוא לכהן פאר בקהלותם, ונבחר לרב אב"ד בק"ק פלאצק, ועיר זו זכתה שעל שמה נקרא ונתפרסם שמו בקרב ישראל עד היום הזה "דער פלאצקער גאון", כשלש עשרה שנה ישב על כסא הרבנות בפלאצק, בשנת תקס"ח נתקבל לרב ואב"ד דק"ק טשעכנאווא, ומשם תקע אהלו בעיר ווארשא, בשנת תקע"ב נתקבל לרב אב"ד דק"ק פראגא הסמוכה לווארשא, אך לאחר תקופה קצרה עזב לגמרי משרת הרבנות ושב לווארשא, ומשם האיר עיני ישראל בתורתו, ובפרט הראה כחו דהתירא בכללות, ובפרטות בתקנות התרת עגונות, והב"ד הגדול שבווארשא כל דבר הקשה הביאו אליו. אחר שנשא את אשתו השניה אשת חיל נגידה שעסקה במסחר, תפס הוא ישיבה גדולה והרביץ תורה ברבים, ונהרו אליו תלמידים גדולים לאלפים, בין תלמידיו נמנים גדולי תורה, ה"ה הגה"ק בעל החידושי הרי"ם, הגאון המפורסם רבי אברהם לאנדא אבד"ק טשעכנאווי בעמ"ס 'בית אברהם' 'זכותא דאברהם', הגאון המפורסם רבי יעקב געזונדהייט אבד"ק ווארשא בעמח"ס 'תפארת יעקב' על מסכתות וש"ע, כמו"כ בנו הגדול הגאון רבי אהרן אבד"ק טורבין, הגה"ק רבי שמואל אבא אדמו"ר הראשון מזיכלין, הגאון רבי אהרן שמחה פיליציער אבד"ק גאמבין מח"ס 'רשפי אש' על התנא דבי אליי' וס' 'אמרי אש', הגאון רבי יוסף פרענקל מפלונסק בן הגאון בעמח"ס 'ברוך טעם', ועוד, זכר צדיקים לברכה, גם חיבר והו"ל את ספריו הקדושים, בימים ההם הי' אבד"ק ווארשא הגאון המפורסם בעל חמדת שלמה ז"ל ושניהם ניהלו ישיבותיהם ברמה, ואף שהרבה פעמים הי' מלחמתה של תורה ביניהם וסתר זה דברי זה, אהבה עזה הי' ביניהם (בעת פטירת הגאון מפלאצק שלח הבעל חמדת שלמה שרוצה להספידו ושיעמידו ארונו של הגה"ק מפלאצק ז"ל סמוך לדירתו [של החמדת שלמה] וכששאלוהו למה צוה כן השיב כי יפחד אשר מרוב מרירות ההספד יתעלף ואולי ימות מרוב צער לכן רצה שיהי' אז עכ"פ בביתו, והספידו הספד מר).

בתורת הנסתר

גם הי' גדול כחו בחכמת הקבלה והנסתר כבנגלה, מלבד שעוריו התבודד כמ"פ והתעמק בלמוד תורה נסתר וכתב הרבה חבורים בקבלה, הגה"ק בעל 'אבני נזר' זצ"ל הפליג מאד בשבחו ואמר עליו שהי' מקובל גדול ובשעת התקיעות עלעל במוחו כל כתבי האריז"ל, ולפעמים נתן קמיעות כשבאו אצלו להתברך ממנו להפקד בישועה, בהיותו פ"א על סעודת מצוה ביום ש"ק, הי' שם אחד שרצה לבחנו והעמיד לפניו על השלחן כוס שלא הי' טבול ונתן בו משקה, וכאשר לקח הכוס בידו טרם שברך בפה"ג, העמידו בחזרה על השלחן, ועל שאלת המסובים השיב שרואה שהכוס הוא בלתי טבול, הדבר הי' לפלא בעיני כולם, פתח ואמר אין זה רווה"ק, אך כשלקחתי את הכוס בידי והבטתי בו, לא יכולתי לצייר בו שם הוי' ב"ה, אז ידעתי כי לא נטבל, גם מספרים כי פ"א הרגיש בהיותו בבית הכנסת כי זרים ממשמשים בביתו בכתביו, שלח שליח לביתו לדרוש על הנעשה בכתביו.

ותגזר אומר ויקם לך

נתפרסם לאיש מופת גדול, ונתקיים בו ותגזר אומר ויקם לך, פ"א אירע בלילה מקרה מקשה ללילד, ולאשר החזיקוהו למקובל גדול היו פונים אליו בכל עת צרה שישושים בכח צדקתו וראו ממנו אותות ומופתים, רצו אליו באמצע הלילה לדפוק על דלתות חדרו ומצאו ישן, אבל מחמת גודל סכנת הרהיבו עוז בלבם להקיצו משנתו, ובקול רעש גדול הבהילוהו על צרתם שישושים מצרה, ראו איך שקם ממטתו, ומברך ברכות השחר וברכות התורה ויושב לו על כסאו ופותח גמרא איזה מסכתא שבאה לידו ולומד הענין שנזדמן לידו, ומעיין גם בדיבורי התוס' ולומד קושיית התוס' ואת תירוצו אינו לומד, רק מרוב חריפתו תירץ קושיית התוס' מעצמו, אח"כ קם מכסאו והתפלל אל ה' בזה"ל: רבש"ע בזכות שתירצתי עתה דברי הגמ' מקושיית התוס', כן תתיר את האשה הזאת בשמה ובשם אמה, וכל זאת עשה בזריזות נמרצה, וראו כולם עין בעין שתיכף אחרי כן נושעה האשה ונחלצה מצרתה. שוב מעשה באשה שבאה לפניו אודות מקשה ללילד, והוא ישב אז ולמד עם תלמידיו, צוה לקחת עוגה ולתת ליולדת לאכול ממנה, כן עשה ותיכף ילדה, ובאה האשה בחזרה בשמחה לבשר הבשורה טובה.

אחרית ימיו

באותה שנה שנפטר בה, כתב מכתב להרה"ק מקאצק זי"ע, בהיותו עדיין בטאמשוב, כי רואה דינים מתוחים על עצמו, ואחר פטירתו הראה הרה"ק מקאצק מכתב זו לנאמן ביתו הרה"ק רבי הירש מטאמשוב זי"ע. לפני פטירתו עמדו תלמידיו לפני מטתו והרים את ראשו ואמר "וואס וויל דער אלטער דארטען ביים ספרים שאנק", וכוונתו לא היתה מובנת כי לא ראו שם עומד שום איש, שוב הרים את ראשו ואמר: "וואס איז דער חילוק דא לערנען דארט לערנען", וצוה לתלמידו הגאון ר' מנחם מענדל ראדזינער זצ"ל שיתן לו חתיכת עץ דק שהי' שם עם חתיכת קרייד, ונתן לו, וכתב על העץ "מי שישתדל ויסייע בהדפסת ספריו יהי' לו למליץ בעולם העליון", ושאל אותו רמ"מ מנין לו זאת, השיב: "א סוחר הענגט נישט ארויס קיין שולד אז ער האט נישט די סחורה צו פערקויפען", בשעת פטירתו היו אצלו תלמידיו הגה"ק בעל חידושי הרי"מ והגה"ק מו"ה אברהם אבד"ק טשעכנאווא זי"ע ועוד, וכבר עזבוהו כחותיו וכמעט שנוטל ממנו כח הדבור, וראוהו מנענע בשפתיו, כשקרב אליו החי' הרי"ם והטה אזנו אליו שמע

ששואל אם גוסס חייב בתפלה וציוהו לעיין בספרים, החי' הרי"ם השיבו שלפי אשר מתבונן בדעתו ושכלו הזך הוא, שאין הוא עדיין בגדר גוסס, וקרא לפניו מספר הרמב"ם, ואחר זמן מועט יצאה נשמתו בטהרה ביום שני ג' לחודש אייר תקצ"ג לפ"ק בן סה–סו שנים, ומנוח"כ שם בווארשא סמוך לקבר הגאון רבי משה שלמה זלמן אבד"ק קראקא, ועל מצבתו נחרתה על פי פקודתו נוסח שנוסחה בעצמה: פה נטמן העתיק מצוואה שלו הרב מו' ארי' ליב ב"ר משה ז"ל בעל המחבר ספר גט מקושר, ושארי ספרים אשר כבר באו לדפוס ושארי כתיבת יד כמבואר בהקדמת ספר ברכת השיר ומי שישתדל בהדפסתן יהי' לו המחבר למליץ אם יהי' לו זכות נפטר ביום ב' ג' אייר ת'ק'צ'ג' לפ"ק.

מורשתו הרוחנית

מורשת רוחנית גדולה בכתב יד השאיר אחריו, ויצאו לאור עולם אודות הבטחתו הנאמנה, להיות למליץ יושר למוציאים לאורה, ואלו שמותם: – ספרי דרוש – א) 'מלא העומר' על התורה וחמש מגילות, ב) 'קומץ המנחה' דרשות על התורה, ג) 'שיורי קומץ המנחה' דרשות, ד) 'ברכת השיר' על הגדה של פסח, ה) 'דרשות מהרא"ל', – חידושי ש"ס – ו) 'שמחת יום טוב', על מסכת ביצה, ז) 'אילת אהבים' חי' על מס' כתובות, ח) 'יעלת חן' פלפולים למס' כתובות בדרך שו"ת, ט) 'גרש ירחים' חי' על מס' גיטין, י) 'מעיני החכמה' חי' על מס' ב"מ, יא) 'גור אריה' חי' על מס' חולין, יא) גור אריה' על מס' קידושין, יב) 'פני אריה' חי' על הרבה מסכתות הש"ס, יג) 'חידושי מהרא"ל' חי' על מס' שבת ושו"ת בעניני שבת, – שאלות ותשובות – יד) שו"ת 'משיבת נפש' על או"ח, יו"ד, אה"ע, טו) 'שו"ת מהרא"ל' על דחש"ע, – חידושי שו"ע והלכות שונות – טז) 'מגן האלף' הל' פסח, יז) 'חידושי מהרא"ל' הל' שחיטה וטריפות, יח) 'חידושי מהרא"ל' הל' הבית, יט) '"יין המשמח' הל' יין נסך, כ) 'טיב קידושין' הל' קידושין, כא) 'גט מקושר' סדר הגט, כב) 'טיב חליצה' סדר חליצה, כג) 'מקצוע בתורה' הל' הלוואה, כד) 'לקוטי מהרא"ל' חידושי הלכות ושו"ת שונות, כה) 'זכרון המלך' כו) 'גור אריה', ספריו הק' נדפסו וחזרו ונדפסו וצולמו מאז עד היום ע"י אנשים הרוצים להוושע, שאכן רואים שהמחבר מקיים הבטחתו "שיהי' למליץ טוב אם יהי' לו זכות", לאחרונה הוקם מכון "תפארת מהרא"ל צינץ" להוציאה חדשה ומפוארת של כל ספרי מהרא"ל צינץ זיע"א, ועוזרים ומסייעים להרוצים לזכות להיות שותף בהוצאת ספריו הק' ולהוושע ע"ז (רוב סדר התולדות הנוכחי שכתבנו הוא גם מתוך חיבור מקיף על תולדות המהרא"ל צינץ).

גדולים צדיקים במיתתן

גדולי צדיקי דורות הקודמים העידו שאכן ניושעו העוזרים והמסייעים להוצאת ספריו הק', עיין בהסכמת הגאון רבי זאנוויל קלעפפיש זצ"ל האבד"ק ווארשא על ספר 'פני אריה' וז"ל: "אליכם, אחי ועמי קולי אקרא משכו וקחו לכם, והביאו ברכה אל תוך בתיכם, ובזכות זה הגאון זלה"ה יעתיר בעדכם, להיות שלום בחילכם, ושלוה בארמנותיכם, כי כן כתובה בצוואתו, וזאת הברכה אשר ברך איש האלקים לפני מותו, לכל האנשים אשר יתנו יקר לחידושי תורתו, ויזלו זהב מכיסם, למהר להחיש להדפיסם, אז יהי' הוא המליץ בינותם, ולא יתן למשחית לבא אל ביתם, ותודה לקל רבות שמענו וראינו פעולת צדיק לחיים, כאשר ספרו לנו אנשים שונים אשר התאבקו עם כור מות, ויראו כי לא יכלו לו, חיש מהר נתנו כופר נפשם לסיועת הדפסת ספרי הגאון זצ"ל ושב ורפא להם", הגאון רבי חיים דאווידזאהן זצ"ל אבד"ק ווארשא (נשא בזיו"ש את כלתו של המהרא"ל צינץ) מעיד בהסכמתו לשו"ת 'משיבת נפש' שבעת מגיפת החולי–רע רח"ל בפולין, נדדו שאם תשבות המגיפה, ידפיסו מיד את הספר 'משיבת נפש' בהוצאה שניה, כי ההוצאה הראשונה כבר אזלה, וכעבור זמן קצר נעצרה המגיפה.

ג' אייר

הגה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק ר' ישעי'לע נולד בשנת תרי"א בכפר זבארעוו במדינת אונגארין, לאביו הרה"ח ירא שמים מרבים מו"ה משה שטיינער ז"ל ולאמו הצדקנית מרת הענטשע מרים ע"ה, הרה"ק רבי ישעי'לע נתייתם מאביו בגיל שלש שנים ונפל עול חינוכו וגידולו על שכם אמו, וכשנעשה בן י"ב שנה לקחו אמו ובמסירות נפש הוליכו רגלי מהלך רב עד ליסקא אל הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא זי"ע שיחסה בצל כנפיו לשאוב מבאר מים חיים תורה ויראת שמים, הרה"ק מליסקא שלחו ללמוד בהישיבה בסעמיהאלי, וכבר אז במעלליו יתנכר נער וכאשר הי' איזה חולה ל"ע היו באים אליו שיתפלל בעדו כי היו בטוחים בתפילתו שלא ישוב ריקם, וגם הסוחרים שבאו לשם ביומא דשוקא היו מבקשים ממנו שיעמוד לידם כדי שיצליחו במסחרם.

בצל רבו הק' מליסקא זי"ע

כאמור למד הרה"ק ר' ישעי'לע בסעמיהאלי כחצי שנה, אח"כ חזר לבית מדרשו של הרה"ק מליסקא, ואחר כמה שנים שישב בישיבתו וראה הרה"ק מליסקא כי אור גדול ומכוסה הוא ולאילנא רברבא יתעביד, ויקרבהו אליו והעמיס על שכמו לשמשו בקודש, ויהי ידיו אמונה ולא זזה ידו מתוך יד רבו, ועקב אחר כל מעשי רבו הק' וכל תנועותיו קטן כגדול.

יסופר דכשתארו לפני הייטב לב זי"ע את דרכו של רבי ישעי'לע, ואיך שקושר המטפחת על צווארו, אז ענה הייטב לב ואמר בלש"ק: "פונקט ווי דער ליסקער רב, אפילו דאס האלז קניפט ער ווי דער ליסקער רב", והדבר ידוע שהי' חותם שמו כל ימיו: "הק' ישעי' בן מו"ה משה ז"ל שהי' משמש בקודש אצל הה"צ מליסקא זי"ע".

הרה"ק מליסקא לא זז מחבבו ואמר עליו גדולות ונצורות, והוא הי' ממונה מטעם רבו לחלק את החלות להאורחים, ופע"א התבטא הרה"ק מליסקא ואמר עליו: "וועז ישעי' טיילט בילקעס קומט אין זיי אַ ברכה אריין", וגם הי' מחלק הצדקת אצלו, ומי שהי' לו בקשה גדולה הי' משתדל אצלו שימליץ בפני הרה"ק מליסקא זי"ע.

בשעת פטירתו של הרה"ק מליסקא לחיי העוה"ב ונר אלוקים טרם יכבה, עמד הרה"ק רבי ישעי'לע על יד מיטתו ובכה לפני רבו: "מה יהא עלי", ויאמר לו הרה"ק: "פאר דיר זארג איך נישט, דיר קען מען אין די גאנצע וועלט, וועסט ברויכן חתונה צו האבן זאלסטו פארן קיין סאקמערער געגנד", לימים הגיע מכתב להרה"ק ר' ישעי'לע עם מעות מאוסטראלי' והדבר ה' פלא כי לא הכיר את השולח ולא ראה אותו מעולם, אז אמר הרה"ק רבי ישעי'לע שמבין מה שאמר רבו מליסקא שמכירים אותו בכל העולם, כי מקצה הארץ שלחו לו פדיון.

בצל מרן הק' מצאנז זי"ע

אחר פטירת רבו הק' מליסקא נסע לצאנז, והד"ח הראה לו התקרבות יתירה, וסיפר הרה"ק ר' ישעי'לע שהרה"ק מצאנז הי' רגיל להזמין אחר תפילת ערבית אנשים חשובים לסעודת הערב, ויהי כאשר הי' שם הרה"ק ויעמדו שם בפרוזדור כמה אנשים חשובים תלמידי חכמים והיו מצפים שמא יזכו להיות מן המוזמנים אל שולחנו הק', וכשבא הרה"ק מצאנז לביתו אמר: "ישעי' קום צו די וועטשערע", ויביאו לפני הרה"ק קערה גריסין חמין מאוד וגם לפניו הביאו קערה עם גריסין חמין, והרה"ק מצאנז אכל מיד והרה"ק רבי ישעי'לע לא הי' יכול לאכול מרוב חמימות, אך מפני הבושה אכל קמעא, וכאשר גמר הרה"ק מצאנז את אכילתו לקח קערתו של הרה"ק רבי ישעי'לע ואמר לו: "לאמיר עסן באנאנט", ואכלו יחד מקערה אחד.

לימים כשהתחיל כבר להתנהג באדמורי"ת הי' פעם בצאנז, והרה"ק הד"ח הרכין את ראשו לאחוריו על משענת הכסא (כן עשה כמה פעמים בדביקותו), וידברו בני הד"ח ביניהם ע"ז שהרה"ק רבי ישעי' מתנהג כמו רבי ולוקח פתקאות, כדי שישמע הד"ח את דבריהם ויאמר מה דעתו עליו, אך הד"ח לאחר זמן מועט התרומם מכסאו ואמר: טוב עין הוא יבורך ישעי' וועט בענטשן.

האיש מקדש

כשהגיע עתו עת דודים בא בקשרי שידוכין עם בתו של הרה"ח ר' יצחק יונה ז"ל שהי' חתן רבי ישעי' הכהן גדול (שהי' נקרא כן מפני שבזמנו של מרן הישמח משה כל כהן שהי' בא לגור בקערעסטיר לא הציא שנתו רח"ל, והישמח משה זי"ע שלח את רבי ישעי' הנ"ל שיקבע את דירת בקערעסטיר, ומאז הלאה כהנים דרים שם ואין שטן ואין פגע רע), וכבר אז ראו את רוח קדשו של הרה"ק רבי ישעי'לע כי להרה"ח ר' יצחק יונה הנ"ל הי' שתי בנות, ובתחילה כשהציעו לפני הרה"ק את הבכירה, אמר תיכף הלא יש לו צעירה גם כן, על אף שלא הכיר את משפחתו.

ואסמכוה רבנן

על שבת שלפני חתונתו (שבת אויפרוף) נסע להסתופף בצל הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדוורנע זי"ע לעלות שם לתורה כנהוג, ולפני ה"בארוואַרפען" אמר לו הרה"ק: די האסט ווער עס זאל דיך באווארפען, וועל איך דיך באווארפען מיט חסידים, ונתקיימו דבריו הקדושים כי נהר חסידים אל הרה"ק רבי ישעי'לע למאות ולאלפים.

כשהתחיל הרה"ק רבי ישעי'לע להתנהג באדמורו"ת נסע אחד מחשובי חסידי הרה"ק מליסקא אל הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדוורנע זי"ע, לשמוע מה בפיו על זה, ויהי בבואו לשם והרה"ק רבי מרדכי'לע שאל אותו על התנהגותו של הרה"ק מליסקא, ובתוך הדברים רמז החסיד הנ"ל כמה פעמים ש"ישעי' נעשה רבי ומקבל פתקאות", קפץ הרה"ק רבי מרדכי'לע מכסאו ואמר בזה"ל: "די גמרא זאגט כל הכובש נבואתו וכו', לא עלינו ולא עליכם, מרדכי דארף נישט כובש נבואתו זיין, זאלסט וויסן אז מ'האט אויסגערופן אין הימל אז ישעי' וועט ממלא מקום זיין דער ליסקערי", עוד אמר פעם לאחד על הרה"ק ר' ישעי': "זאלסט וויסן אז ישעי' האט אַ שביל אין הימל".

פע"א כשהסתופף בצל מרן הק' מצאנז בסעודה השני' הי' יושבים על השולחן צדיקים חסידים ואנשי מעשה כידוע, ורבי ישעי'לע שהי' נחבא אל הכלים הסתובב בין שאר האנשים בבית המדרש, ובשעת חלוקת ה"קוגעל" קרא אליו הרה"ק מצאנז ונתן לו קערה עם חתיכת "קוגעל" גדולה, ואמר לו בזה"ל: ישעי', דא האסטו, און זאלסט קענען בריט טיילן פאר אידן" והבינו שהוא נותן לו את זה בתורת "סמיכה" להיות רבי, שהוא יחלק בהרחבה ליהודים "בני חיי ומזוני" וכל טוב.

ביתו של אברהם אבינו

כידוע ומפורסם רום מעלת מדריגתו של הרה"ק רבי ישעי'לע במצות הכנסת אורחים, שהי' ביתו פתוח לרחבה לכל עובר ושב לאכול ולשתות מעדני מלך לשובע נפשו, והיו מבשלים בביתו תדיר שיוכלו ליתן עבור האורחים המרובים בין הגונים ובין אינם הגונים, כמו שהי' קורא הרה"ק על מיני אורחים המזדמנים לביתו "אורחים בורחים דורכים", והרה"ק בעצמו הי' מחלק ונותן לפני האורחים, כידוע שבראש השנה חתך בעצמו לעקאך להציבור, ואמר שכל הרבי"ם מכוונים רזין דרזין ואני מכוון לשובע ולא לרזון.

בביתו ראו דבר פלא שהי' לכל המאכלים שנתנו בביתו טעם טוב, ואפי' מי שבביתו לא הי' יכול לאכול איזה מין מאכל, בביתו של הרה"ק הי' תאב לאכול מהם הרבה, והברכה הזה הוא עפ"י מעשה שהי' בצעירתו שפע"א בא לביתו איש עני לבוש בבגדים קרועים, והיה אז בתוקף ימי החורף והקור היה גדול מאוד, ואותו עני ניגש מיד אל התנור להתחמם, ותשלהו הרבנית אם הוא רעב, ויאמר הן, והיא היתה אז מבשלת גריסין, ותתן לו תיכף קערה מלאה, שהיתה עדיין כמעט רותחת כדרך הגריסין שהעבירום מעל האש, ואותו עני לקח הקערה ואכל את כל הגריסין במשך כמה רגעים, ותחזור הצדיקת ותשאלהו שמא עדיין רעב הוא, ויחזור ויאמר לה הן, והיא חזרה ונתנה לו כמו בפעם הראשונה, ויהי כאשר ראתה את גודל רעבונו, שהוא חזר ואכל את כל המאכל במשך כמה רגעים, ותתן לו עוד קערה שלישית, והוא אכל גם זאת, אחרי כן שאל העני: היכן בעלך, ותאמר בחדר האחר, ויאמר העני לכי וקראו לו, ויהי כאשר בא הרה"ק רבי ישעי'לע ויפתח אותו עני את פיו ויברכהובכל עניני ברכות, ואחרי כן פנה אל הרבנית ואמר לה: "דיינע מאכלים זאלן האבן אלע טעמים", וילך ופרח לו איש האמת, ויהי אחרי אשר הלך, ותספר הרבנית לר' ישעי'לע את אופן אכילתו ודבריו

והתנהגותו, ויהי להם לפלא, והרה"ק שלח מיד לבקש את האורח, ואף הוא בעצמו הלך לבקשו, ולא מצאוהו בכל הכפר כי איננו, וישאלו את השכנים האם היה אצלם אורח כזה וכזה היום, וכולם אמרו פה אחד "לא ראינוהו", ואמרו ש"בוודאי היה זה אליהו הנביא", והרה"ק היה מנענע בראשו ואומר "יא, יא, יא", וכאמור שמני אז הי' למאכליהם טעם נפלא ואפילו אלו שהרופא אסר להם לאכול מאכלים מסויימים אכלו שם הכל ולא הזיק להם כלום.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ויהי במוצאי שבת קודש אחרי חג הפסח, והוא הכין את עצמו לנסוע ליומא דהילולא של הרה"ק מצאנז זי"ע, ויהי אחרי סעודת מלוה מלכא אמר שאינו מרגיש עצמו כל כך בריא, כי מרגיש בעצמו קצת חולשה, ויבקש ממנו הנגיד ר' שלמה ענגיל שלא יסע, אבל הרה"ק אמר לו שהוא מוכרח לנסוע, ועל זה היו מתייעצים באיזה אופן לנסוע כדי להקל עליו את טירחת הנסיעה, ואמר ר' שלמה שטוב לנסוע ברכבת אקספרעס, על זה השיב לו הרה"ק: "לא אוכל לנסוע ברכבת זו כי ההוצאות יעלו הרבה מאוד", ונסע הרה"ק לצאנז, ובחזרה נתערכב בפרעשעוו וחלה מאוד ל"ע עד שלא היה יכול להמשיך את דרכו ברכבת והיו מוכרחים להביאו לביתו באוטו, והגיע שמה ביום חמישי בערב, מיד באו כמה וכמה רופאים וכולם אמרו נואש לחייו, וכל העם געו בבכיה והרבו לבקש בתפלה ובתחנונים, ובסעודת ליל שבת עדיין היה מיסב על השולחן.

והמחלה היתה הולכת ומתגברת, ובמוצאי שבת קודש באו רופאים ממוחים מן העיר הגדולה פעסט, אבל גם הם אמרו נואש לחייו, והרופאים אמרו שיש לו יסורים גדולים, ויהי כשנסעו הרופאים לדרכם לפעסט מסר צוואתו שממלא מקומו יהא בנו יחידו ר' אברהם'לע וכי ילך בדרכו קדשו וביתו יהיו ביתו של אברהם שירחם על עניים ואביונים וכל מי שצריך עזר וישועה "אברהם'לע וועט ברענגען די קוויטלעך אויפן ציון האף איך אז מען וועט געהאלפן ווערן ווי ביז איצט, דעם בית המדרש שענק איך איהם, ער האט זיך גענוג געפלאגט ביים בויען", אחר כך ברך אותו ואמר: "מיט די ברכות וואס אלע צדיקים האבן מיך געבענטשט, בענטש איך דיך".

במשך כל יום ראשון היה עדיין מקבל פתקאות וגם יעץ עצות לכל השואלים אותו וברך את העם, ובאור ליום ב' ציוה לנכדו שיזמר את הזמר "יום זה מכובד", וישאל אותו נכדו "וכי שבת היום", ויאמר הן, כי יום הסתלקותו מן העולם היה אצלו כמו שבת כמו שאחז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, ועוד כמה פעמים בלילה ההוא צוה לזמר זמירות של שב"ק, ואף הוא עצמו היה מזמר ושפתותיו מרחשין כל הלילה באמירת פסוקים.

ויהי ביום ב' הוא יום ג' לחודש אייר שנת תרפ"ה לפ"ק נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ויצאה נשמתו בטהרה במעמד קהל גדול שנתקבץ ועמד סביב מיטתו השלימה, ונר אלוקים טרם יכבה היה מיחד יחודים בדביקות גדולה ונפלאה, עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו.

ו' אייר

הגה"ק רבי יצחק מהאמבורג זי"ע

ואלה תולדות יצחק

נולד בשנת בשנת תע"ה לאביו הגאון ר' יעקב יוקל בנו של הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המהר"ם טיקטין (הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אמר להרה"ק ר' מאיר מאפטא זי"ע בעל "אור לשמים" שהי' גם נכד של המהר"ם טיקטין כי יחוס אינו נחשב בשמים רק יחוסו של משפחת הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שהמה נכדי הגה"ק ר' מאיר"ל מטיקטין, [אביו של הרבי ר' שמעלקא הי' ר' צבי הירש אב"ד טשארטקאוב, אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של המהר"ם טיקטין אחיו של ר' יוקל, המהר"ם טיקטין אמר שהוא לא עירבב תורת הנגלה עם תורת הנסתר, אלא שבע שנים למד נגלה ושבע שנים למד נסתר, ור' יוקל נולד לו בשנים שלמד נגלה, ור' צבי הירש נולד בשנים שלמד נסתר]) בן הג"ר שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני בן הגהק"ר יהושע הארוך בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא גיסו של רבינו הרמ"א, ולמעלה בקודש למשפחת הורוויץ ממשפחות העתוקות ומיוחסות שבישראל, זצ"ל, שכיהן באותו הימים כאב"ד בעיירה בוליחוב, (אחר בוליחוב עבר לכהן פאר בעיר בראדי, ומשם עבר לכהן בהעיר רבתי גלונא) בהיותו בן י"ג לקחו הנגיד הצדיק רבי יעקב באב"ד ז"ל מבראדי כחתן לבתו, ועבר לגור אצל חותנו, וישב שם והמית עצמו באהלה של תורה בה"קלויז" המפורסם, ושם קנה לו חבר את הגאון בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל, אשר יחדיו עסקו בתורת ה' יומם ולילה מתוך יגיעה רבה והתמדה יתירה, עד שעלו ונתעלו והיו לגאוני ארץ ומאורי הדור.

על כס הרבנות

בהיותו בן כ"ה שנה נתקבל לכהן כרב ואב"ד בק"ק הארחוב, עיירה הסמוכה לבראדי, בין הדיינים שבבית דינו נימנו הגאונים הצדיקים ה"ה הגאון רבי רפאל מייזליש זצ"ל בעל "תוספות שבת", והרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע מגדולי תלמידי הבעש"ט הק' (אביו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע), כבר אז בכיהנו בעיירה קטנה זו יצא שמו לתהילה ורבים פנו אליו בשאלות, עיין בספרו של רעו ועמיתו אשר אהבה גדולה שררה ביניהם ה"ה שו"ת נודע ביהודה (מהדורה קמא–יו"ד סימן מג ד"ה והנה החמרתי) שמוסיף בתשובה להיתר אשה וז"ל: באופן זה שיסכים עמי כבוד מחותני (בנו של הנוב"י ה"ה הגאון ר' יעקב יעקובקא הי' חתנו, הכ') וש"ב הרב הגאון הגדול המפורסם אב"ד דק"ק הארחוב..., בשנת תק"י נבחר לעמוד בראש ה"קלויז" בבראדי, בשנת תקט"ו אחר הסתלקותו של אביו נקרא למלאות מקומו של אביו בגלונא, לאחר שש שנים הוכרח לחזור לבראדי ועמד שוב בראש ה"קלויז", ובשנת תקכ"ד נבחר לכהן כאב"ד של העיר, אולם לא ארכו ימי ישיבתה שם כי בשנת תקכ"ה נקרא לכהן פאר בעיר הגדולה בישראל ה"ה ק"ק האמבורג, שהיתה בשעתו מן הקהילות החשובות ביותר וידועה בשם – אה"ו על היותה כוללת עמה את הקהילות הגדולות ק"ק

אלטונא, וק"ק וואנדסבעק, וידוע את אשר המליצו עליהם הפסוק "כי בחר ה' בציון או"ה (א'לטונא, ו'אנדסבעק, ה'אמבורג) למושב לו", ועל שם העיר הזאת נודע ונתפרסם שמו בקרב ישראל בשם "רבי איציק'ל האמבורגער".

בך יברך "ישראל"

מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע העריץ מאד את ר' איציק'ל והי' אומר עליו דברים נשגבים, אפילו שר' איציק'ל הי' מתנגד לדרכי החסידות, כמו שאמר פ"א כשראה ר"א ענין נורא שעשה הבעשטה"ק בסוכתו, אמר "עם כל זה, אין דרכו לפני, נשמתו לעינינו, ונשמתי לעניני", פ"א אמר הבעשטה"ק זי"ע שמר"ח אלול עד ראש השנה הוא מרקיב את ספר "ראשית חכמה" מרוב בכיי, הרה"ק ר' משה מראזוואדאוו זי"ע אמר "כי הבעש"ט ז"ל העיד שרוח הקודש שורה עליו מר"ח אלול עד הירידּ בקראסנא (מחמת שאז הי' נטרד מענייני עקב הד"ת שהיו באים לפניו הסוחרים), וכל רואי פניו התעוררו לתשובה", הגה"צ ר' אברהם יוסף מקראשנוב צ"ל כתב וז"ל: זקיני הגאון מהר"י מהאמבורג ז"ל מלבד שהי' גדול בתורה, הי' גם קודש ה', אשר הבעש"ט אמר עליו, שמאלול עד חשון איננו בעולם הזה (אוהל נפתלי, מטעמי יצחק, קונטרס "זכרון יצחק" אשר בסוף ספר אהל נפתלי).

מנפלאותיו

פ"א ציווה לשמש שבעירו שיסגור את בית הכנסת וימסור לו המפתח, וכן עשה, לעת ערב כאשר בא הקהל להתפלל ויבקשו שהשמש יפתח הדלת ולא נתן לו את המפתח, ויהי המפתח אצלו שלשה ימים, אח"כ נתן המפתח להשמש ויפתח את בית הכנסת וראו כי כל כיפת בית הכנסת נפלה על הארץ, ואם היו מתפללים שם באותן הימים היו ח"ו נהרגים כמה נפשות, ויהי לנס.

סוחר אחד מעשירי האמבורג הפליג בלויית רעו, אף הוא סוחר נכבד, בספינה, ונישבו בידי שודדי–ים, שניהם הובאו למכירה בשוק העבדים, האדון הישמעלי שקנה אותם מסר לכל אחד מהם כברת ארץ לעבדה ולזרעה, וחוק וזמן נתן להם שיגמרו את מלאכתם, בהזהירו אותם שאם ישנו את תפקידם ולא ישלימו מלאכתם למועד אחת דתם למוות, וכפי שאכן הי' מנהג המקום שהעבד נתן ביד אדונו כחומר ביד היוצר, בהגיע המועד הנקוב, והסוחר שלא הורגל מעולם בעבודה קשה לא השלים את חוק עבודתו, ואדונו העריץ גזר דינו לשפוך דמו, הוא תפס בו וגררו אל קצה השדה וקשרו בעבותות אל אחד העצים והלך להביא את חרבו לשחטו, כאשר הלך ממנו מיהר אליו ריעו הקרוב לדבר עמו בטרם יומת, ויפול על צווארו, ויבכו שניהם, ויבקשו הסוחר שיבטיחו נאמנה שעם רדת החשיכה יביאהו לקבורה, שלא תהי' גוויתו מאכל לעוף השמים ולחייתו ארץ, ואכן הלה הבטיח לו על הדבר ויופרדו איש מעת רעהו בבכי מר, לאחר שנפרדו, והאדון הרוצח עדיין לא בא, עבר שם אדון ערבי אחר ואתו עמו עבד שחור, וכשראה את הסוחר קשור בעבותות, שאלו, מה לך כי קשור אתה אל העץ, לאחר שסיפר לו בקול בוכים את סיפורו נכמרו רחמיו עליו ונשא חן בעיני האדון ויתירהו ממאסרו, ובמקומו קשר את עבדו הכושי, כשאת הסוחר לקח עמו ונסע לדרכו, אך עברה שעה קלה לאחר שנעלמו משם, והנה בא הרוצח כשחרבו שלופה בידו ותאוות הרצח מבצבצת מעיניו לבלתי הבחין שאין האסור עבדו כלל, ובחמת זעם התנפל על הכושי באכזריות ויבתרהו לבתרים עד אשר נחה חמת זעמו, כרדת החשיכה בא הריע בחשאי לקיים את הבטחתו לקבור את הנרצח ועקב האפילה לא הבחין אף הוא כי הוחלף האיש, ותוך כדי שהוא מתייפח בדמעות שליש כרה בור וקבר את גופת הנרצח,

ויהי לתקופת הימים הצליח הריע להימלט על נפשו מאדונו ולשוב לאחר תלאות רבות לביתו בהאמבורג ובא לפני הגאון ר' איציק'ל וסיפר לו את המאורע דבר מוות חבירו, לאחר חקירה ודרישה התיר הגאון את העגונה מכבליה והתירה להינשא..., לא ארכו הימים והאשה באה בקשרי שידוכין עם אחד מעשירי העיר והם פירסמו דבר נישואיהם בכתבי העתים, כנהוג עשירי הארץ בימים ההם, ביני לביני הגיע הסוחר ה"נרצח" לאמעריקא, ושם הגיע אליו הקול שאשתו עומדת להינשא בחפזון ובהלה גדולה נשא רגליו מיד להפליג לאירופא, כשל כולו תפילה לפני אדון שומע תפילות שלא יאחר למועד הנקוב ויספיק להגיע קודם מועד החתונה, לאחר טלטולי דרך הגיע במועד ליל החתונה לאלטונה הסמוכה להאמבורג, ושם פנה אל בית ר' איציק'ל ויספר לו את כל אשר עבר עליו, אולם דא עקא כיון שהרב הי' באלטונא שהיתה אז תחת ממשלת המלך של דענמארק, והאמבורג היתה תחת ממשלת אשכנז, ובין שתי הערים עובר נהר רחב, ובלילות נסגר הגשר בין שתי הערים ולא הי' באפשרותם להגיע בשום אופן להאמבורג ולעכב את הנישואין מאיסור נורא של אשת איש, כראות ר"א את המצב זה נחלשה דעתו ונפל אפים ארצה בבכיה עצומה על המכשול הנורא שעומד לצאת, חלילה, מתחת ידו, וכך שכב כמתעלף שעה ארוכה בבכיה ובתפילה לפני שוכן מרומים שיציל את האיש והאשה מהאיסור הנורא, ויהי בחצי הלילה התעורר וקם לפתע וקרא בשמחה רבה "הודיעו לי עתה מן השמים, אשר ברגע האחרון דחו את מועד הנישואין ביום אחד", ואכן זכות של אותו קדוש ונורא עמדה להם לינצל מן החטא הגדול, למחרת היום שב הסוחר לביתו זו אשתו בשלום ובשמחה רבה.

אחרית ימיו

בשנותיו האחרונות על אדמות בשנת תקכ"ו תקכ"ז היתה סערת ה"גט מקליווא" שהרעיש את העולם היהודי, יצא אז ביחד עם רעו הנוב"י להגן על כשרת הגט שכתב הרב מקליווא. יש בקבלה מראשי העיר אלטונא, שבהיות הגאון מהר"י הלוי סמוך לפטירתו פרצה שם שריפה גדולה, ותשקע האש בתפילתו, ובירך את העיר שלא תהי' עוד למאכולת אש, ואם תפרוץ אש יזכירו את דבריו, כעבור כמה שנים הבערה ללהב יצאה ותאכל חצי העיר, או אז הזכירו את דבריו וכבה האש תיכף ומיד.

ביום שלישי ו' אייר תקכ"ז עלה בסערה השמימה כשהוא רק ב"ן שנה, מסופר שקודם יציאת נשמתו קרא לבניו ואמר להם "דעו לכם, כי ארבע מאות תעניתים התעניתי וביקשתי מלפני אדון כל, שלא תמיש התורה מזרעי עד עולם, וכי יהיו לי בנים ובני בנים יושבי על מדין כסאות למשפט לבית ישראל עד ביאת הגואל...".

להנחיל אוהבי וי"ש

באותות הערבה והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזלא טבא, קדם ידידינו היקר האי צנתר דדהבא, "ש קונה עולמות של חסד בפעולותיו, בהתמסרותו למען מפעלינו במיטב בשרונותיו, שלו הטוב מהולל בהילולים, רודף צדקה וחסד לכל דבר שבקדושה, ובליחד התמסר למענינו בערבי פסחים במידה גדושה, לבוא בעזרת מפעלינו המעטירה, עסקן נמרץ ברוח נדיבה ומסורה, ה"ה

מו"ה יוסף שפילמאן הי"ו

אב"י בעיה"ב לאנדאן יע"א

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו במזל טוב

ובהזדמנות זו נודה לשמו ונהללו על אשר פתח שערי ביתו בערבי פסחים לעריכת המגבית לטובת מפעלינו בעיה"ב לאנדאן יע"א

יה"ר שיזכה לראות ולרוות רב תענוג ונחת מתוך שמחה ואורה, ויזכה להמשיך לעמוד לימין הפרט והכלל, עד נזכה לקיבוץ ישראל, בביאת הגואל, בב"א.

המברכים ברגשי הודאה והוקרה

קמחא דפסחא "ידי חסד"

שע"י קהל יעב לב ד'סאטמאר

בני ברק

דבר בעתו

ימי הספירה (א)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תמוך קדושת היום ומגולגן

פסח וימי הספירה הם שורש לכל ימות השנה ובדרך שאדם הולך בהם, מוליכין אותו כל ימי השנה.

(נהר שלום)

◆◆◆

כמו ר"ה עש"ת ויוה"כ כמו"כ פסח הוא בחי' ר"ה, וימי הספירה בחי' עש"ת והשבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

שבע שבועות תמימות תהיינה לכה"פ השבתות יהיו תמימות, כולם קודש לה' השבתות של ימי הספירה שיש בהם תוס' הארה כל שבת הוא כב' שבתות ועליהם נאמר אלמלי שמרו בני ישראל שבת אחת מיד נגאלין ובמק"א נאמר שתי שבתות והיינו שבת של ימי הספירה חשובה כב' כל שבת מאלו השבתות יש להם מדה אחרת שכל מי שיש לו לב מבין ומרגיש בכל שבת טעם אחר.

(בית אברהם)

◆◆◆

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום ר"ל כשלא עשה תשובה ולא העיר א"ע תיכף בתחילת ספירת העומר אל יאמר שאין לי עוד תקוה אלא עד ממחרת השבת השביעית תספרו ר"ל כל זמן שיש אפי' יום אחד מהספירה תספרו ר"ל תוכל להאיר ביום זה כל החמשים בתשובה.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה, הוא הלשון החוטא בברית הלשון אשר היא מסובבת חומר ואין לו התיקון כ"א בתורה כמבואר במס' ערכין ותקוני' תלוי בימי ספירה שבין פסח לעצרת וביום העצרת הוא היובל שבו יתוקנו כל בני תורה ויקנו בו שלימות, והיתה גאולה עד תום שנת ממכרו עד שיקבל תמימות שנה שהוא עומד שכל שנה ושנה מקבל תמימתו בימים האלה כדכתי' תמימות תהיינה ימים תהיה גאולתו ר"ל ידע בנפשו כי הוא גואל ימים עליונים שנפגמו ואם לא יגאל ר"ל אזי ח"ו יקום לצמיתות לקונה אותו הוא היצה"ר הלוחם עליה עיר ההיא הקטנה ולא יצא ביובל ביום מ"ת כשיקבלו כל בני תורה תמימותם, הוא בחוץ יעמד ר"נ מהאי כיספוא.

(חתם סופר)

◆◆◆

וחמישים יום שבין פסח לעצרת הם שבת של כל השנה כי ימים הללו הוכנו לקבלת התורה כי בכל יום מימים אלו, הוכנו להכנס במ"ט שערי קדושה ואם בימם אלו משימים לב לשוב אל ה' בכל לבבם ובכל נפשם, מכינים לעצמם ליכנס לשערי קדושה למ"ט שערי קדושה.

(קומץ המנחה)

◆◆◆

לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון ר"ל שתזהר באותן הימים שהן לפי מ"י ר"ל יום החמשים יום קבלת התורה שעתיד ליתן דין וחשבון עליהם כי אז הוא הזמן להתקדש.

(בת עין)

◆◆◆

ידוע מענין הספירה שהוא זמן בירור לכל אחד ואחד בפני עצמו, כמ"ש ז"ל (מנחות ס"ה:) וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד, וכל אחד אינו יוצא בספירת חבירו, ואם כל זה יש מענין הספירה התכללות כל הכלל כולו, זה יש לו מידה טובה זו ביותר, וזה את זו. ויש לומר שרמז יש לזה הענין שצוה למימני יומי ומצוה למימנו שבועי יומי הוא הכנה לריצוי הפרט השבועי לריצוי הכלל, וכל זה הוא הכנה לחג השבועות שהריצוי הוא בשניהם יחד.

(שם משמואל)

חושבנא לא אתקביד פיניה

ענין פלא ראו אצל הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שאפילו בשיחות חולין דיליה כיוון לענינים, **לדוגמא, בימי הספירה כשהיה אורייתא קא מרתחא ביה על איזה ענין כדרכו בסוד קדושים, היה יכול לומר ביום חמשה עשר לספירה, "כבר אמרתי חמשה עשר פעמים שיעשו כך וכך",** ולמשל, ביום כ"ג לספירה היה יכול לומר, "כבר אמרתי כ"ג פעמים", וכדומה.

שיח זקנים (ה"ה עמ' פ"ה)

הייטב לב זי"ע נחרד לקול ספירת הרבי רבי העירש זי"ע

סיפר לי הגה"צ מפאיע שליט"א, ששמע מהרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שלרימנוב על היומי דהילולא של הרבי ר' מענדעלע זצ"ל היו רגילים הרבה אנשים לנסוע אל הציון, וגם צדיקים היו באים, וסיפר הרה"ק בעל ייטב לב זצ"ל שהיה שם והתפלל מנחה עם הרה"ק הרבי ר' הערש זצ"ל, וכיון שעדיין לא רצה הייטב לב להתפלל ערבית, על כן יצא מבית המדרש, וכן עשה הרה"ק הרבי ר' אליעזר"ל מדזשיקוב זצ"ל, **והרה"ק הרבי ר' הערש התפלל ערבית בפנים הביהמ"ד, והי' לו שאגת ארי, וכשספר ספירת העומר, נרעד הייטב לב, אמר לו הרבי ר' אליעזר"ל: "מחותן מדוע נרתעתם כל כך!, הכי אינכם ידועים שנתנסה** (הרבי ר' הערש) **בעשר נסיונות כמו אברהם אבינו ע"ה!.**

שיח זקנים (ה"ה עמ' צ')

יום אידם

ליקוטי דרשות אמרות ושיחות מרבותה"ק בענין יום המר והנמהר, וממשלת המינים

בשבוע הבא יחול אותו היום הר"ם עולם היום יעמוד למספ"ד לכל באי עולם, יום החגא ויום אידם שבדו הציונים מלבם המכונה "יום העצמאות", הוא היום המר והנמהר שבו גבר האויב והכריזו למעלה משבעים שנה בשנת שח"ת עמך על תקומתה ו"עצמאותה" של ממשלת הכופרים.

בכל שנה ושנה כשמגיע אותו היום – ובהאי שתא אקדומי פורענותא ליום החמישי – יחוגו וינועו כשיכור כל פורקי עול תו"מ בדוגמת חוקות הגוים בזלילה וסביאה הוללות ושכרות בעצם ימי הספירה כשישראל שרויים בצער על מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, והוקבעו לימי אבל לדורות עולם. ולעומת זאת קבעו גם יום אבל הנקרא בלשונם "יום השואה" וזהו דווקא בימי ניסן האסורים בהספד ותענית.

זה לעומת זה אנו החרדים לדבר ה' הכופרים בע"ז הציונית הוא לנו יום של צער ובכיה לדורות לאשר בו ביום אנו מציינים למעלה משבעים שנה של כפירה בה' ובתורתו הק', למעלה משבעים שנה של גלות ישראל בין רשעי ישראל הקשה מכל גליות הקודמים, למעלה משבעים שנה שגוזרים עלינו גזירות קשות ורעות כדי לנתקינו ולהרחיקינו מדת תורתינו הק', למעלה משבעים שנה של שנאת ורדיפת הדת בגזירות היטוטי שכבי, חילולי שבת, מסיון, הפצת נבילות וטריפות, חמץ בפסח וכדו', למעלה משבעים שנה של מרידה והתגרות באומות שבעון זה הופקרו ישראל כצבאות וכאילות השדה רח"ל, למעלה משבעים שנה כולם שווים לרעה בשרשרת ארוכה ומרה של שפיכות דם נקי ח"ו.

ואנחנו בדרכינו נלך בדרך התורה הסלולה לנו מרבותינו הק' ונמשיך במלחמת ה' בעמלק מדור דור ובמהרה יקויים הפסוק כי תעביר ממשלת זדון ורוח הטומאה אעביר מן הארץ בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

ובאותו היום המר והנמהר שנעשה מרידה במלכות שמים כ"כ להעמיד ממשלה לישראל באה"ק בלי תורה ואמונה כלל, שמשם תצא מינות וכפירה לישראל **וקראו אותו יום העצמאות,** המה ששים ושמחים בעתוניהם בפרהסיא לעין כל לעשות יו"ט גדול ביום המרידה במלכות שמים, **היש לך ניאוץ גדול להשי"ת מזה, ומכאיב לב כל מאמין בהשי"ת ובתורתו הקדושה עד קצה,** קצר היריעה מהכיל לחשוב מה שרואין בכל צעד וצעד שלגמרי נגרין אבתרי', השי"ת ירחם עלינו בב"א.

(ייאל משה מאמר שלש שבועות סי' קמ"ד)

ואנן מה נענין אבתרי אשר בעו"ה מידי יום ויום השכם וחטוא, ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי לעמוד בנסיונות הקשים אשר שמה שעלולים ליפול ח"ו לכל דרכי היצר עד קצה, ולפלא מה שנחתם התקנה הנ"ל מרו"מ ורו"ב רבני וגאוני ארץ תקיפי דארעא דישראל זה יותר משני מאות שנה **ביום ה' אייר הוא היום המר והנמהר אשר התייצבו הכופרים ומנאצי ה' על ה' ועל משיחו להשתלט על ישראל והוא השובר ומשכיח כל כח הקדושה בעו"ה והיא המעברת על דתוה"ק באופן נורא ואיום,** דייקא באותו היום התעוררו הקדושים אשר בארץ תקיפי דארעא דישראל להתייצב בתקנות תקיפות עבור קדושת הארץ שאל תתחלל ח"ו וכחות הטומאה לא ירעו ולא ישחיתו את גבול הקדושה שבאה"ק, ורוה"ק הופיעה בבית מדרשם בכמה מאות שנים מלפנים **שאותו היום צריך להתגברות יתירה,** זכותם יגן עלינו ועכ"י **להצילנו ממים הזדונים ברוב רחמיו וחסדיו ית"ש.**

(שם מאמר ישוב א"י סי' קכ"א)

אחר כותבי זאת התבוננתי בלשון הרמב"ם בסה"מ במ"ע מצוה זו בהמצוה דבשמו תשבע, וז"ל שם באמצע הדברים, ועל זה הצד תשבע אמתינו בשם משה רבינו מה נכבד שמו כאילו הנשבע נשבע באדון או במי ששלחו וכל עת שלא יכוון הנשבע

זה ונשבע באחד הנבראים להאמינו שיש לאותו הדבר אמתת עצם עד שישבע בו כבר עבר ושתף דבר אחר עם שם שמים אשר בא הפי׳ כל המשתף שם שמים עם דבר אחר נעקר מן העולם וכו׳ יעיי״ש, ומבואר בזה שאף במשה רבינו אם נותנים לו אמיתות עצם לא בכוונה זו שהשי״ת שלחו הוי בכלל משתף שם שמים ודבר אחר שנעקר מן העולם והוי זה ע״ז ר״ל, והיא ראי׳ גדולה להנ״ל שביהמ״ק וא״י אם אינם בכוונה זו בשביל שהקב״ה צוה עליהם, אם נותנים להם עצמאות מבלעדי השי״ת הוי זה ע״ז ר״ל, **וככה הוא עכשיו שכל כתות הציונים כופרים לגמרי בהשי״ת** ובתוה״ק ואין להם אלא א״י, א״כ נותנים עצמאות לא״י בלי תורה מהשי״ת עושין בזה ע״ז כי כל עצמאות שהוא מבלעדי השי״ת הוי ע״ז ר״ל כנז״ל, **והדתיים הנגררים אחר הציונים למלאות את דבריהם בענין א״י נותנים להם רב חיזוק ואומץ במה שמעמידים צלם בהיכל ה׳,** אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה, **והכי קראו שם היום המר והנמהר שקרה האסון הנורא לישראל שהוקמה מלכות המינות בא״י** זה שמו אשר קראו ליום אידם יום העצמאות כי כל ענין העצמאות הוא מינות ר״ל, שאין שום עצמאות בעולם אלא השי״ת לבדו הוא ולא אחר.

(שם סי׳ קמ״ז)

ויאין לשער חומר העון פלילי של שמחים אלי גיל או מראים שמחה וחג ביום הניאוץ הנורא שקראו אותו יום העצמאות שיסדו מנאצי ה׳ והתייצבו על ה׳ ועל משיחו להעמיד מלכות של מינות על ישראל בעקירת התורה״ק והאמונה, ושמאז התחיל מהחדש השפיכת דמים של רבוא רבבות מישראל, וזה גרוע הרבה יותר ממודה בע״ז, שאינו מודה בלבד אלא גם שש ושמח בהמרידה הנוראה שנעשה על הקב״ה ועל תורתו הקדושה, וכמו שפירשו בכתוב תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלהיך בשמחה ובטוב לבב כי הרבה עוברי עבירה גם כופרים יש שעדיין לבם כואב עליהם כל מה שאינם עובדים השי״ת אלא שלא יוכלו לעמוד נגד יצרם הקשה ונגד הדיעות הכוזבות המבלבלים אותו, אבל אותן השמחים עוד בעבירה זה ניאוץ הרבה יותר, וזה פירש הכ׳ הנ״ל שלא די שלא עבדת את ה׳ אלהיך אבל הי׳ העדר עבודתך את ה׳ גם בשמחה ובטוב לבב, וע״כ העונש הרבה יותר, **וכעין זה השמחים ביום אידם יום המר והנמהר, הרחמן הוא יצילנו מהם ומהמיגם** ויחזק את לבבינו להאר עינינו בתורתו ועבודתו ית״ש.

(שם סי׳ קנ״ז)

* * *

ובעוה״ר עד היכן הדברים מגיעים אוי לנו שכך עלתה בימינו, אשר עינינו ראו שפלות דורינו, **מי פלל כזאת, שימצאו יהודים שומרי תורה ואף חסידים הששים ושמחים עם מכעיסי השי״ת ביום המר והנמהר ה׳ אייר, שבו נעשתה מרידה במלכות שמים, שהקימו מנאצי ה׳ את ממשלתם יסוד המינות והכפירה,** וכולהו איתנייהו ביה עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ועל ידם נשפך גם אלפים ורבבות מישראל כמים, ואין לך ניאוץ גדול מזה, שיעשו יהודים שומרי תורה יו״ט ביום המרידה במלכות שמים, ואין צורך להאריך בזה כי תקצר היריעה מהכיל, **וכל בר דעת מבין זאת בדעתו עד היכן הדברים מגיעים, וממש באיסור יהרג ואל יעבור לקחת חבל בשמחתם, והדבר ברור אצלי בלי ספק שכל הנוטלים חלק בכל אותם הענינים נחשבים משנאי ה׳,** השם ישמרנו מהם ומהמונם ועלינו להתפלל להשי״ת שנזכה להיות דבוקים בדרך האמת.

והדבר ברור אצלי שאלמלא היו חכמינו הקדושים ז״ל אתנו, היו קובעים יום זה לתענית צבור בכל המקומות, כי הוא גרוע הרבה יותר מן החורבן בגוף ובנפש, אך אין בכוחנו להטיל תענית על הציבור, אמנם מכיון שאירעה לנו סבה זו (שנפלה הס״ת לארץ בחוה״מ פסח) ועלינו לגזור תענית על כך, ראיתי בכך סבה מן השמים לקבוע התענית ביום זה דייקא, אף שעפ״י חשבון היה ראוי לקבוע התענית בשבוע שניה של בה״ב, מ״מ קבענו התענית ליום זה, כדי להרבות בתפלות ובתחנונים להשי״ת שיסיר חרון אפו מישראל, וינצלו מכל צרה וצוקה, וישמור רגלם מלכד שלא יתפסו ברשת המינות.

והשי״ת ירחם על בני ישראל, ואל יאבדו נפשות נקיות בפשעי האנשים החטאים האלה בנפשותם, הצדים רבים מישראל

פע״א בליל ד׳ דחול המועד סוכות (אושפיזא דיוסף) **שנת תשי״ב בא איש אחד שלא מאנ״ש להתברך מרבינו בברכת גמח״ט לפני הו״ר ונתן פיתקא לרבינו, והוציא האיש הזה מכיסו לוח השנתי שקיבל במתנה ע״י הבי דואר מאת ישיבת ״יטב לב״ בא״י ושם נרשם ביום ה׳ אייר ״יום העצמאות״ ורבינו בראותו זאת אורייתא קא מרתחא בי׳, ולא מצא מרגוע לנפשו ופסק תיכף מלקבל פתקאות, וציוה לקרוא לר׳ שלמה בראוור ע״ה שהי׳ אז מנהל מוסדות יטב לב ושאלו היתכן שיצא מידו דבר כזה, והשיב ר׳ שלמה לרבינו שגם הוא לא ידע מזה כי הוא הדפיס את הלוח אצל פירמא שמדפיסים לוחות להרבה מוסדות והוא לא ידע שמדפיסים זאת ומדגישים ביום ה׳ אייר ״יום העצמאות״, ורבינו לא נח ולא שקט ואמר שבעוד מועד ילכו ויחפשו אחר מדפיס ולהדפיסם מחדש בלי הנ״ל כמובן ולהפיצם לכל אנ״ש ובצירוף מכתב התנצלות על הלוח הקודם, ובאו בחזרה לבשרו לרבינו שסדרו את הכל כרצונו, ורבינו נכנס את אל הסוכה לעריכת השולחן בשעה מאוחרת מאוד, והתחיל לומר האושפוזין ובאמצע האמירה נשרו עיניו דמעות ובכה מאן הפוגות מרוב צער ועגמת נפש שנתהווה טעות כזאת בשם המוסדות ״יטב לב״ ולא מצא מרגוע לנפשו זמן רב.**

ברשתם. ואמרו ז״ל (ב״ק ס׳ ע״א) כל פורעניות הבאה לעולם היא בעבור הרשעים ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים, ואובדים ח״ו נפשות נקיות בעוונם של אלו. ובצפייתנו צפינו לרחמי שמים שיתהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, יראו עינינו וישמח לבנו בישועת ה׳ ובגאולת ישראל. והשי״ת ישפיע בלבות בני ישראל שיתדבקו בדרך האמת ובדרך התוה״ק והמצוות, יאר ה׳ פניו אלינו ויט עלינו חסדו, ויזכו בני ישראל להנצל מכל רע, ולראות בחיים חיותם בשוב ה׳ ציון, ויתגדל ויתקדש שמיה רבא וכו׳ בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל. ונזכה כולנו יחד לראות בישועה השלימה, ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

(דברי יואל פר׳ תזריע)

מה ששאל אודות מדינה יהודית בעו״ה, תמה אני מה זו שאלה והאיך יעלה על דעת אדם שכמותך להסתפק בזה, והאיך לא יבין שכ״ז הוא מרשת המינות והכפירה ר״ל אשר הן המה היו בעוכרינו להשחית את כל העולם ר״ל, ואך המה גרמו את האבדון הנורא שקרה לעם בני ישראל בכל משך השנים האלה, וכעת הוסיפו פשע על פשע להשתתף עם העמים אשר כל כוונתם להרע לישראל ח״ו ויצא העגל הזה.

גם מה ששאל אודות אמירת ההלל, הנה אמרו חז״ל (שבת קי״ח ע״ב) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, וק״ו בן בנו של ק״ו אותן שאמרו הלל על האסון הנורא הזה ר״ל אין לך חירוף וגידוף כמותו, וכל אשר עינים לו יראה האמת הברור בתורה ובנו״כ ובדברי חכז״ל ובכל ספרי גדולי הראשונים והאחרונים ז״ל, וגם שכל ענייניהם, הוא נגד שכל האנושי ממש, אך כח הס״מ וכת דילי׳ מסמא את העינים, ושאני מינות דמשכא בפרט בדור השפל הזה אשר התגברו כ״כ, ובאמת אין לנו לצפות אלא על ביאת המשיח אשר אנו מאמינים ומחכים לו בכל יום שיבוא וכבר הגיע עת דודים, **ובטח בלי ספק כבר הי׳ זוכים לביאת המשיח לולא העדה הרעה הזאת אשר הסיתו לב ישראל אחריהם, הן המה המעכבים וגרמו איחור זמן גאולתינו ופדות נפשינו,** אבל נקוה להשי״ת כי לא לעד יקצוף ובקרב ישלח לנו משיחו הולך תמים וירחם אל עמו ועל ארצו ויוציאנו מאפילה לאורה בב״א.

הנה הרבה יש לדבר בזה בראיות ברורות אבל קצר היריעה מהכיל בפרט כי למי שנזרקה בלבו שמץ מדעת המינים האלה לא יקבל הברורים מאוד כמו שאמרו חז״ל (סנהדרין ל״ח ע״ב) על ודע מה שתשיב, כי אפיקורס ישראל כ״ש דפקר טפי, ומי שמתחזק באמונה שלימה ומבקש האמת יעזריהו השית ויאיר את עיניו.

ואמרו חז״ל (מכות כ״ד ע״א) בא חבקוק והעמידו על אחת וצדיק באמונתו יחי׳, ועל יסוד זה התגברה כח השטן וכת דילי׳ בכל מיני עצות ותחבולות בימים האחרונים האלה טרם בוא הישועה, וצריך סייעתא דשמי׳ והתגברות עצומה להשאר באמונה האמיתית, השי״ת ירחם עלינו ויאיר עינינו במהרה בימינו.

(מכתבים דברי יואל ח״א סי׳ ע״ג)

אלה הדברים אנו חייבים לשנן לנו ולבנינו אחרינו בדור האחרון בעקבתא דמשיחא אשר הנסיונות גדולים ועצומים בענין התחברות לרשעים, **ובעוונותינו הרבים גבר האויב ורשעי ישראל השתלטו על ארצינו הקדושה, ופרשו פח יוקשים לשלומי אמוני ישראל אשר התחברו אליהם בטענת שוא שכוונתם לפעול אצלם** למען חיזוק התורה והיהדות, ולא זו הדרך ישכון אור, כי **קיום התורה תלוי רק בהתבדלות מן הרשעים ומכל אשר יש להם כאשר היתה דעת קדשם של כל גדולי ישראל בדורות הקודמים,** והבורא כל עולמים יעזרינו להתחזק בדרך התורה המסורה בידינו מאבותינו ורבותינו הקדושים מדור דור, והרחמן הוא ישבור עול הגוים ועול גליות מעל צואריכם, ונזכה כולנו יחד לראות בישועת כל ישראל

בליל שב״ק פר׳ בהר שנת תש״ח כשרבינו ערך שולחנו הטהור בבית המדרש הקטן שבביתו נוכחו שם מספר אנשים מצומצם, וזה היה כשבועיים אחרי הכרזת המדינה הציונית, בין הבאים אל השולחן בליל ש״ק הנ״ל היה גם אורח חשוב ונכבד שבא זה עכשיו מאר״י, כידוע אחרי הכרזת המדינה ביום ה׳ אייר של אותה שנה, פרצו מלחמות קשים וקרבות עזים בין הציונים ומדינות הערביים, רבינו היה מודאג מאוד על מצב אחינו בנ״י בארצינו הקדושה, בימים הטרופים ההם לא התקיימו חליפת מכתבים מהתם להכא, וכמעט לא הגיעו שליחים מאר״י לכאן, כי היה שעת חירום, וכיון שבא האיש הנ״ל חפץ רבינו להיוודע ממנו על המצב באר״י, בתוך הסעודה לאחר אכילת הדגים, פנה רבינו אל האורח מא״י ושאלו מה נשמע באר״י ענה האורח בזה הלשון: ״ס׳איז שווער, מ׳כאפט קלעפ, אבער ס׳איז זיס ווי צוקער!״..

כאשר שמע רבינו את הדיבורים האלה נתכרכמו פניו ונשתנתה צורתו לכמה גוונין, רבינו התחיל לצעוק, איך אפשר לומר שזה מתוק כמו צוקער כאשר בני ישראל מוכים וסובלים מכות, ואיך יתכן לומר על איבוד נפשות ישראל שזה נעים, רבינו לא עצר ברוחו מהדברים שהנ״ל השמיע, ובהמשך הסעודה כאשר אמר רבינו דברי תורה האריך רבינו לבאר את הפסוק וחרב לא תעבור בארצכם, ודברי התרגום ודקטלון בחרבא לא יעידון בארעכון, שפירושו לא יסורו מארצכם וזהו לכאורה היפך הברכה מה שאמר הכתוב וחרב לא תעבור בארצכם, וביאר רבינו בארוכה עפ״י הקדמות מש״ס בענין החקירה אימתי הוא שבח של הקב״ה, כשאין מזיקין כלל, או כשיש מזיקים ואינם מזיקים, עיי״ש, דאמרו חז״ל האי בדברי תורה כתיב ועוד אמה״כ רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, כי זהו חרבם וכלי זיינם של ישראל נגד האומות, אבל לא חרב ממש, דזהו כחו של עשו, ולעתיד יתקיים וחרב לא תעבור בארצכם, וגם כפי׳ התרגום האונקלוס ודקטלין בחרבא לא יעידון בארעכון, כי יהיה כח התורה בשלימות ולא יפחדו משום אומה ולשון כי התורה היא חרבם של ישראל נגד האומות, ואפילו בזמן הזה צריכין להיות מקושר בתורה הקדושה באמת, אבל אם סרים מדרך ה׳ אז אמר הכתוב ושב מאחריך, והנצחון בא אז רק מצד הס״א, כי זהו כוחו של עשו ועל חרבך תחי׳, והאריך רבינו בענין זה..

ושמחתן, ובנערינו ובזקינינו נלך לקבל משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

(ברך משה פר' בחוקותי)

ושפתי לא אכלא מלזעוק ולהתריע על אשר בימינו אלה מעשה שטן הצליח לצבוע את העבירה החמורה של התחברות לרשעים ולהלבישה בלבוש מצוה רבה, והרבה מאחינו בני ישראל לא ידעו ולא יבינו כובד חטא והעון הלזה ונתחברו אל רשעי הדור המינים והאפיקורסים, **אוי לנו שכך עלתה בימינו שיהודים שומרי תורה ומצוות מאשרים זדים גם בוגים עושי רשעה להצטרף אל שלטון הכופרים בארצינו הקדושה, אשר עצם קיומה היא מרידה נוראה במלכות שמים וניאוץ וכפירה בתורתינו הקדושה ובי"ג עקרי האמונה, ומיום הווסדה ועד עתה העבירה מעל הדת אלפים ורבבות מישראל ומלאה את כל הארץ בטומאה וזוהמא, ואיך יוכלו יראי ה' האומרים שמע ישראל להמכר לעקר וליהנות מממונם להחזקת מוסדות התורה, וכי יעלה על הדעת שתורה כזו הנלמדת מכח מממונם של רשעים יש לה ערך של קדושה,** פוק חזי לשונו הק' של רבינו יונה בפירש המשנה (אבות פ"א מ"ז) ואל תתחבר לרשע, שהוא עונש גדול שאין כמותו, כי החטא החמור אם פשע בו עשה עבירה אחת, אבל זה בכל העבירות שעושה הרשע יש לו חלק בהם, ונמצא עושה חטאים רבים גדולים ועצומים, שכן מפורש באבות דר' נתן (פ"ל מ"ג) כל המדבק לרשעים אע"פ שאינו עושה כמעשיהם נוטל שכר כיוצא בהם.

(ברך משה פר' אמור)

וביותר צריך הכתוב לזרז בימינו אלה אשר בעוה"ר גבר האויב ומעשה שטן הצליח לנתק חבל הכסף מרוב מנין מן הכלל ישראל לאביהם שבשמים **ומשנאי ה' נשיאו ראש לעבור על השלש שבועות, והקימו ממשלת המינות בארצינו הקדושה, ואלפים ורבבות מישראל נעקרו על ידיהם משורש אבותיהם הקדושים ומשורש הקדושה, ועל זה דוה לבינו כי בצוק העתים נלכדו ברשתם גם אנשים שומרי תורה ומצוות אשר לא ידעו ולא יבינו כי השלטון הזה הוא אסון נורא לכל ישראל,** וחז"ל הזהירו אצל השלש שבועות (כתובות קי"א.) אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה. וכאשר קרה לנו בדורינו שהותר דם ישראל כמים רח"ל, ושש מאות רבוא מישראל עלו על מוקדה הי"ד, וכבר האריך מרן דודי זללה"ה בויואל משה בהקדמה, שכל שזה בא בעון העברה על השבועות. וגם כעת עדיין לא באנו אל המנוחה ואל הנחלה, ואין לך יום שלא תהא קללתו מרובה מחבירו, ה"י. **ולעת כזאת חיובא רמיא על כל מי שיראת ה' נוגע ללבו, לשנן לבניו ולביתו אחריו להבדל מהם ומהמוגם, ולבלי להכשל אף לרגע אחת במחשבת המינות,** וכמו שאמרתי לפרש מה שאנו אומרים בנוסח התפילה וכל המינים כרג"ע יאבדו, כי על ידי רגע אחת של מינות יכולים להאבד ולהנתק משורש הקדושה חלילה.

(ברך משה פר' ואר"א)

ועל אחת כמה וכמה בדברים הנוגעים ליסודי התורה ועקרי האמונה אין לנו אלא דברי הראשונים כמלאכים ומינה לא נזוע, ובפרט בימינו אלה אשר גבר האויב והוקם מלכות המינות בארצינו הקדושה, **ומעשה שטן הצליח למשוך ברשתו הרבה משלומי אמוני ישראל, ואף שאין כאן שום צל של ספק אשר הקמת שלטון יהודי טרם ביאת המשיח הרי הוא מרידה בה' ובתורתו,** לבר מן דין הבה נתבונן מה היו אומרים על כך הצדיקים הקודמים, וכי מי לא ידע דעת קדשם של כל חכמי ישראל בדור הקודם **אשר כולם פה אחד צווחו ככרוזיא כי כת הציונות היא אבי אבות הטומאה, ובאם**

כידוע התקיימה בא"י כנסיה גדולה של אגודת ישראל בקיץ שנת תשי"ד, וכמה חדשים לפני הכנסי' עשו כינוסים ואסיפות להגדיל העסק, כדי לצוד עוד נפשות תמימים ברשתם, גם בוויליאמסבורג ניסו להגביר את כוחם ואף כי לא עלתה להם בניקל, כי כולם ידעו ששכונת ויליאמסבורג כולה נכנעת לגמרי להשפעת דעת רבינו, עכ"ז מעשה שטן הצליח ואנשי אגודת ישראל ביקרו אצל רב גדול ומפורסם מזקני הדור הקודם שגר בוויליאמסבורג, וביקשוהו שיסכים לעשות האסיפה שלהם בביהמ"ד שלו, ואחרי כמה הפצרות ובקשות בדברי שוא ושקר כי כל מטרת קיום אסיפתם אינה אלא אסיפה לחיזוק "היהדות" הצליחו לסדר באותו ביהמ"ד את האסיפה, והדביקו מודעות בחוצות וברחובות שבחוה"מ יתקיים אסיפה של אגודת ישראל, וכמו כן נדפסו על מודעותיהם שמות הרבנים שידברו אצל האסיפה. ובהיות הרב ההוא ידיד נאמן לרבינו עוד מאירופא, בא הרבה לשולחנותיו ולתפילותיו של רבינו, ואז ביום ב' דיו"ט בא כדרכו לעריכת השולחן של "סעודת אסתר".

בשולחן זה הי' רבינו רגיל להאריך בעניני דגם פורים ועפי"ר שילב מצות העומר עם עניני נס דפורים, ודברי התורה נאמרו קצת בצהלת פנים, אולם פתאום ראו על פני קדשו השתנות גדולה ורבינו שאל בתמי' את אותו רב היתכן שאירע כזאת שבביהכנ"ס אשר הוא המרא דאתרא יקיימו כינוס רשעים של האגודה אשר הם מתחברים להממשלה הטמאה של הציונים הכופרים בא"י, ואורייתא קא מרתחי ביה ברבינו וצעק בקולי קולות ונפל פחד גדול על כל המסתופפים באותו מעמד, ובתוך דבריו המשיך ואמר: "איך בין געקומען אויף דער וועלט נאר אויסצושרייען דעם אמת" ואני מוכרח לומר שהאגודה הם מתחברים עם האפיקורסים ועכשיו הם רוצים להתחבר יותר אל חבורת הכופרים המנהלת את הממשלה (קאאליציא) וזה הוא סיבת האסיפה, ורבינו הזכיר את שמות הרבנים שהיו חתומים על הקול קורא בשם המשפחה שלהם כמו הרב... (בלי שם ראשון) ורבינו אמר שמזה עצמו רואים שאין זה כינוס לש"ש, ואח"כ באותו מעמד פייס רבינו על אתר את הרב הוא על אשר פגע בכבודו באמרו שלא הי' ברצונו ח"ו לפגוע בכבודו רק משום שאינו יכול ליתן מרגוע לנפשו צעק לרוחו על הדבר הזה, וענה ע"ז הרב ההוא "נאמנים פצעי אוהב", וב"ה אשר ע"י כוחו של רבינו נתבטלה האסיפה לגמרי בהסכמת הרב הנ"ל, ומאז ועד היום לא נתקיימה שום אסיפה של אגודת ישראל בוויליאמסבורג.

תעלה בידם להקים שלטון ומלוכה בארץ ישראל תהא זאת אסון נורא לכל בית ישראל ברוחניות ובגשמיות, **וכל מי שרגלי אבותיו עמדו על הר סיני צריך להבדל מהם ומהמונם בתכלית ההתבדלות,** ובכן לעת כזאת עלינו להתחזק בדרך האבות עדי ירחם ה׳ על עמו ועל ארצו.

(ברך משה פר׳ פנחס)

ובדורינו השפל בעקבתא דמשיחא אשר החושך יכסה ארץ יש לעסוק בספרי מרן דודי זללה״ה אשר לכל ישראל האיר הדרך ילכו בה בעניני אמונות ודיעות, לבל יפלו ברשת זו טמנו המינים והאפיקורסים למיניהם, אלא להתחזק באמונת אומן בביאת המשיח וי״ג עיקרי האמונה, להתחזק בזה עד ביאת גו״צ במהרה, **כי בעוה״ר התחילו לומר ככל הגוים בית ישראל ולבסוף נעשה גרועים מהם, וידוע מהנעשה היום בא״י בהתמונות התועבות גרועים מכל האומות,** וכעת יש שם כמה אנשים מסלתה ומשמנה מהיהדות החרדית שהם צריכין להיות טמיר ונעלם מעיני הממשלה מיראתם שלא ימצאו ויובילו אותם במאסר, (וכמו שהי׳ לפני המלחמה באיירופא) **ועוד מעט כי קרב היום אשר על זה אמר מרן דודי זללה״ה שיהי׳ עוד ימים שלא יוכל איש יהודי לגור בארץ ישראל.**

וברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, וזכינו להיות במחיצתו של כ״ק מרן דודי זי״ע, ושלא להגרר אחר משאות שוא, **אך עלינו להתפלל לה׳ שמגדינה חלז לא יצא היזק חלילה לשום יהודי, וממש אסור להעלות על הדעת מה יהי׳ שם, כי הוא אסון נורא לכלל ישראל** ואנו מאמינים שהגאולה יהי׳ בעגלא ובזמן קריב, ועד אז צריכים אנו לרחמי שמים שנוכל להחזיק מעמד בכל הכוחות.

(אבני שהם ל״ג בעומר עמוד כ״ח)

* * *

והנה מעולם לא היה כלל ישראל במצב עלוב ושפל כזה, **כי כל אותם השנים מאז התפשטות הרעיון הציוני היה מרן קס״ד ז״ל צווח ככרוכיא על האסון הנורא שפקד את כל ישראל** מאז תחלת התייסדותם פרקו מעליהם עול הגלות ועברו על כל השבועות שהשביע הקב״ה את ישראל. **וכמה פעמים שמענו מפה קדשו כי כל האסונות שאירעו בזמנינו וכל הצרות שסובל כלל ישראל במשך השנים הללו, הכל בעטיים של הציונים.** כנודע כי חבלי משיח כבר המתיק הקדוש הרבי ר׳ אלימלך זי״ע

יום חורבן הרבה בתי מקדשות

חז״ל זאגן (ראש השנה יח:) **שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו, איז דא א סתירה, אויף איין פלאץ שטייט אז ס׳איז** (עיין איכ״ר פ״א סל״ז) **יותר משריפת בית אלקינו, האב איך געקלערט אז ס׳איז איתרמי מילתא מען איז זיך צוואמען געקומען היינט אויפדערנאכט וואס דעם טאג קען מען אנרופן יום שריפת בית אלקינו,** ווייל **די גמרא זאגט** (ירושלמי יומא פ״א ה״א) **כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו, א יעדער דור וואס דער ביהמ״ק איז נישט אויפגעבויט געווארן, איז כאילו נחרב בימיו, אזוי ווי ס׳וואלט וועז אין יענעם דור חרוב געווארן.**

דער פעטער ז״ל זאגט (דברי יואל וישלח עמוד קעח) **אז ס׳איז ביי אים ברור אז וועז נישט דעם עון וועז נישט דער גרויסער חטא וואס מען האט מורד געווען אין מלכות שמים, וועז נישט דעם חטא - וואס מען איז ארויסגעגאנגען פון גלות, מען האט פון זיך אראפגעווארפן דעם עול מלכות שמים, מען האט אראפגעווארפן פון זיך דעם עול גליות - וואלט מען שוין לאנג ארויסגעגאנגען פון גלות, קומט אויס אז היינט אויפדערנאכט איז א טאג וואס מען דארף מתאבל זיין אויף שריפת בית אלקינו, דאס איז כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו.**

אויף וועלכן דור קען מען דאס נאך זאגן ווי אויף די דרא בתראה וואס איז ממש נישט נאר כאילו נחרב בימיו, אזא גרויסער עון, ווי דער פעטער ז״ל זאגט אין דברי יואל אז מען זאל צוזאמען נעמען אלע עבירות און מען זאל עס שטעלן על כף מאזנים, און מען זאל נעמען דעם עון אין שטעלן אויפן צווייטן כף מאזנים איז דאס מכריע, דאס איז שקול קענן כל התורה כולה.

בעוונותינו הרבים איז געשען וואס איז געשען ויצא העגל הזה, די מדינה וואס איז מיוסד אויף עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים - ס׳איז נישט קיין גוזמא מען דארף דאס נישט מגזם זיין - ווייל דאס איז בפועל ממש עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים, וויר ס׳האט א השגה וואס ס׳קומט פאר אינעם פלטרין של מלך אין ארץ הקודש, אין דעם טאג איז די שכינה הקדושה זיך מצער.

דער פעטער ז״ל זאגט אין א שלש סעודות תורה (דברי יואל תזריע עמוד שסו) **אז לעולם וואלט מען וועז געדארפט גוזר תענית זיין אין אזא טאג, די חכמי המשנה און די חכמי הגמרא וואלטן זיכער גוזר תענית געווען פאר כלל ישראל פאר דעם גרויסן אומגליק וואס איז געשען, בעוה״ר מיר זענען נישט בכח גוזר תענית צו זיין, אבער רעדן דארף מען דערפון און נתעורר וועלן דארף מען...** (כאן האריך בדברי הספד על הגה״צ משארמאש זצ״ל ופעולותיו למען המלחמה לה׳ בעמלק הציוני) **...איז היינט אויפדערנאכט אין דעם יום המר והנמהר - ווי דער פעטער ז״ל רופט אן דעם טאג ה׳ אייר, ווי ער שרייבט אין ויואל משה יום המר והנמהר, דאס איז שריפת בית אלקינו, אז מען דערמאנט זיך וויפיל אידישע קינדער האט מען מעביר געווען על הדת די אלע יארן, און דאס איז שריפת הנשמה כאטש דער גוף איז קיים, ווי ס׳שטייט אין ספרים** (עיין אלשיך תרומה) **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שטייט נישט בתוכו נאר בתוכם, ווייל ביי יעדן ערליכן שטוב קען מען זוכה זיין צו השראת השכינה, און גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, אז מען איז מחטיא אזויפיל אידישע קינדער האט מען פארברענט די אלע בתי מקדשות די אלע היכלות די אלע נשמות האט מען פארברענט, דאס איז שריפת בית אלקינו ממש, איז די צייט יעצט צו באוויינען חורבן בית המקדש, נישט איין בית המקדש, נאר א מיליאן בתי מקדשות און אפשר נאך מער וואס איז אין משך פון די יארן איבערגעפירט געווארן פון דת ישראל.**

מתוך דרשת כ״ק מרן רבינו שליט״א בכינוס הספדו על הגה״צ משארמאש זצ״ל

אור ליום ה׳ אייר שנת תשמ״ה לפ״ק בביהמ״ד הגדול בקרית יואל יע״א

וכבר היינו סבורים כי אחרי החבלים והצרות כבר יהיה סוף וקץ לכל צרותנו וכבר נזכה להגאולה שלימה.

ושמעתי זאת מפי מרן דודי זללה"ה עוד זמן קצר אחרי צאתו מעמק הבכא, כי כל הצרות והתלאות שסבלו ישראל מאותו רשע עריץ שהיה מזיק, הכל נצמח ממה שמרדו באומות העולם ועברו על השבועות, וכנ"ל דכל כוחו ויכלתו של המזיק בא מחמת עוונות ישראל. ואילולי היו ישראל הולכים על דרך שהורו לנו חכז"ל על כל גל וגל נענעתי לו ראשי, להכניע עצמם תחת אוה"ע, לא היה בא לידי כך. אלא **שהמרידה במלכות שמים וההעברה על שלש השבועות הביא לידי כך שנשפך דם שש מאות רבוא מישראל,** (ועיין מה שכתב מרן ז"ל בהקדמת ספרו ויואל משה באורך).

ובעוה"ר המרידה הנוראה במלכות שמים וההתגרות באומות העולם נתגברה בזמן האחרון באופן נורא ואיום, אשר לא היה כמותו מעולם. והשלטון מסור בידי מנהיגים גרועים כאלה ששינו לגמרי את דמות צורתו של עם ישראל והפכו אותו לעם של מלחמות וקרבות. ונודע מה שאמר הגה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע כי הציונים גרועים מן המשכילים, שהפכו לגמרי מהות עם ישראל. **וכהיום ריאים זאת בעליל, כי הפכו את טבעם ומהותם של ישראל עד שקיבלו דמות של שואפי קרבות ושופכי דם ח"ו.** עד שלא נשמע כזאת בקרב מדינות העולם המתוקנים להלחם על עיר גדולה מלאה אוכלסין וטף בעבור שנכנסו אל תוכה כאלה שאינם רוצים להכנע. ורק אצל רוצחים מופקרים שמענו כזאת, שהרגו את שונאיהם אנשים נשים וטף כדי לכבוש את המדינה. ואיך ישמע כזאת אצל אנשים מזרע ישראל. ואנה אנו באים מחילול שם שמים בעיני כל הגוים אשר יביטו על יהודים כעל רוצחים ח"ו.

(אבני שהם כ"י אב עמוד צ"א)

ובעוה"ר זה עתה הם זוממים להעביר חוק לגייס את בני הישיבות לצבאם, וגדול הפחד בקרב בני התורה בא"י

ליכא מידי דלא רמיזא...

פעם אחת הגיע למרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע איש אחד אשר הי' לו דיעות כוזבות בעניני ציונות, והלה אמר לרבינו מפני מה יצא הקצף על עצם הקמת המדינה, הרי אם יתנהל המדינה ע"פ תורה אין שום רע במדינה, רבינו ז"ל שוחח עמו הרבה וביאר לו את חומר הענין שאסור אפי' להעלות במחשבה הרהורים כגון אלו שהם דברי כפירה ומינות, כי אנו יהודים מאמינים בני מאמינים צריכים לדעת שכל דבר שיש לו רק שייכות לציונות או להציונים הוא אסון נורא לישראל ודין גרמא לעיכוב גאולתינו ופדות נפשינו.

בתוך הדברים נסתובב השיחה אודות ה"יום טוב" שבדו הציונים מלבם, וקראו אותו "יום העצמאות" שבו הוקם ממשלת הכופרים, והציונים שמחים וחוגגים ביום זה ואומרים הלל בעת התפילה ואף יהודים החרדים לדבר ה' שנגררו אחריהם אומרים הלל ביום זה, והתבטא רבינו ואמר: "עס איז נישטא קיין גרעסערע כפירה און ניאוץ בה' ווי דאס וואס זיי זאגן הלל".

והפטיר רבינו ואמר בדרך צחות: "מצאתי רמז בתורתינו הק' בפרשת המועדים על "יום העצמאות", דבפרשת אמור מפרט הכתוב כל המועדים, פסח, שבועות, ראש השנה, יו"כ, סוכות, ואחריו פרשת המנורה דמבואר בספה"ק שרומז לחנוכה, תיכף לאחמ"כ מתחיל הפרשה של "ויצא בן אשה הישראלית ויקב את שם ה'" שחירף וגידף את שם ה', וכאן מרומז ה"יום טוב שלהם" ה' אייר, שהיא כפירה וניאוץ בה' ובתורתו...

*

מן הראוי לציין דבר פלא כי לפי החשבון הי' פרשה זו של "מברך את ה'" בעצם היום הזה של ה' אייר, דהנה רשיז"ל פי' עה"פ ויצא בן אשה ישראלית מהיכן יצא רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא לגלג על לחם הפנים וכו', ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב שלא רצו ליתן לו חלק ונחלה בתוך בני ישראל מפני שהי' בן איש מצרי, ובאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים שהמברך את ה' עשה שניהם הן שלגלג על לחם הפנים, והן שקילל את ה' לפי שלא רצו לתת לו נחלה, וזאת אומרת שמעשה זה הי' בשב"ק אחרי שהקריבו את לחם הפנים, ובאותן ימים הראשונים של חודש אייר שבו ציוה הקב"ה לחלק את הנחלות "למשפחותם לבית אבותם". והנה בשנה ההוא חל ראש חודש ניסן ביום ראשון שזה הי' אחד מהעשר עטרות, נמצא שר"ח אייר הי' ביום שני ושלישי, ושב"ק לאחר מכן – שבו לגלג על הלחם הפנים – הי' בשב"ק ה' אייר, וכך נרמז שבן האשה הישראלית שחירף וגידף את ה' עשה זאת ביום ה' אייר, ולדאבונינו נשנה הדבר שנים רבות לאחר מכן שבו ביום ניאצו את ה' בהקמת שלטון הכופרים ואותו חירוף וגידוף נמשך עד היום הזה...

אם יבצעו רשעים הללו זממם, ואוי לו למי שמתגייס ומובל לשרת בצבא שלהם, אשר שם מקור ההפקרות והטומאה, והם משתמשים בכל אמצעים להעביר את המשרתים בצבא על אמונתם ודתם מלבד עצם האיסור הנורא ליטול חלק במלחמותיהם ובמרידה באומות שלהם. וידוע דהוה מרגלא בפומיה דמרן כק"ד הגה"ק זי"ע שלא שהיתה מגמתם לייסד מדינה ולצורך כן השתמשו באמצעי של עקירת הדת, להגיע לתכליתם, אלא להיפך הם התכוונו לעקירת הדת, וזהו כל מגמתם, וכדי שיוכלו להגיע לתכלית זה השתמשו באמצעי של הקמת המדינה, שעל ידה יוכלו לבצע את עקירת הדת, וזה כל מזימותם השכם והערב, **ואילו היתה בידם היו עוקרים כל זכר של תורה ויהדות מכלל ישראל, אלא שבחסדי ד' לא יניחו להם משמים לבצע זממם,** ועדיין ישנם יהודים העומדים כנגדם ומוסרים נפשם למען התוה"ק.

(אבני שהם כ"י אב עמוד קע"ז)

ומידי דברי מזה לא אמנע מלהזכיר על העיקר שיתפללו על ביאת המשיח, שהוא ז"ל צפה כל ימיו על זה, והשתוקקותו הגדול לביאת משיח הביאהו להתריע על אלו שהחליפו את אמונתם לחיי שעה, ונכשלו להאמין באותן שהמירו את הגאולה במדינה הציונות שעמדה בעוה"ר בימינו אלה, וזה גרם לו ליצא במלחמת קודש על הציונים שהעמידו מדינה בפני עצמם, והדבר היה כואב לו עד דכדוכה של נפש, כי ראה בזה פגם בעיקרי יסודי האמונה בביאת המשיח, שיסוד האמונה היא שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבא ויגאלינו שנית, ועל זה המתינו כל ישראל בכל הדורות בגלות, **וכמה פעמים שמעתי מפה קדשו שאמר שזהו גורם אריכות הגלות ועיכוב גאולתינו ופדות נפשנו, ובלעדי זאת בלתי שום ספק שהיינו עומדים כבר אחר הגאולה שלימה,** וגם החזיק שהמדינה היא ממש כוחו של השטן והס"מ בעצמו.

(אבני שהם כ"י אב עמוד רל"ט)

ולפי דעתי **חיובא רמיא על כל היהודים ברחבי תבל,** מכל החוגים ומכל הקהלות והעדות, אשר לבם כואב על מעשי הציונים, ונפשם יודעת מאד כי המה משליטים כפירה ומינות על בני ישראל, **לגלות דעתם ולהודיע במכתב לציוני המדינה הציונות בארץ מושבם כי המה אינם משתייכים לכת הציונים והם מנערים עצמם ממעשיהם** ולדעתי חוב גדול מוטל על כל יחיד ויחיד להודיע זאת לשלטון הציוני וגם לממשלת המדינה אשר הוא דר בה כי כל אלו השותקים ואינם מודיעים זאת, הם נחשבים אצל העמים ואצל הציונים כחלק בלתי נפרד מהמדינה. כי הציונים מציגים עצמם כאילו הם הדוברים והעושים מעשיהם בשם כלל ישראל. והנה היהדות החרדית המשתייכת למחנינו מפורסם בכל העולם. כי אין להם שייכות למדינה, וכל המשתייך למחנה זה ידוע ומפורסם לכל כי הוא מתנגד למעשיהם ואין לו חלק ונחלה עמהם, ודבר זה חוזר ומתפרסם בכל עת במחאות אדירות בחוצות ניו יורק. אמנם כל יהודי חרדי שאינו משתייך למחנה זה, אם אין הוא מגלה דעתו נגד הציונים, הוא נחשב בעיני העולם כתומך בהם ומסייע בידם.

(אבני שהם כ"א כסלו עמ' פ"ו)

והחובה מוטל עלינו לזעוק מרה נגדם אשר מתערבים יותר ויותר בהנהגת המדינה, ומכניסים ומושכים אלפים ורבבות תמימים לרשת הציונות באופן נורא ובכפיה ובלחץ שלא היה כמוהו, ותכסיכיהם של הדתיים למיניהם בדו"ד להורכבת הקאאליציע, שהם מנהלים מו"מ להשתתף בממשלת הכופרים, **ובפרט אשר בזמנינו אלה שמנהלת ויכוח אודות החזרת שטחים שכבשו במלחמתם, וכעת נתפרסם על ידם במכתבי העתים אשר בכל העולם כולו, כי רצונם של הדתיים להתחבר אל המפלגה שאינה מוכנה לשום פשרות ורק הכרזת מלחמה בפיהם, ובגלל זאת נוצר הרושם בעולם כולו כי הדתיים דוגלים במלחמת חרמה נגד הערביים ואינן מסכימים לשום וויתורים, וברחבי תבל תמיהים הגויים ואומרים למה לא יסכימו הדתיים לפשרות כדי להשכין שלום.** ולא יאומן כי יסופר כמה גדולה הסכנה בצעד זה של המפלגות הדתיות ללבות תבערת האנטיסעמיטיזם ברחבי העולם כי יביטו על יהודים כעל צמאי דם שאינם מוכנים לוותר, ומי יקח על נפשו אחריות נוראה כזו לגרום להרבות שנאת ישראל ולהכניס בסכנה עצומה את כלל ישראל במקומות שונים, וברור הדבר כי הרושם אצל אוה"ע הוא שכל היהודים שומרי תומ"צ דעתם נוחה ממעשי הדתיים שם, וזה עלול להביא תוצאות חמורות מאוד, וצא וראה מה אירע לפני כמה שנים בעיר ווינא שהשליכו הערביים פצצה בבית המדרש החרדי בעיר, וכיון שנתנה רשות למשחית שוב אינו מבחין וכו', ובעיני האומות כל החרדים נחשבים לאחת, ומי התיר להם כזאת להעמיד יהודים ברחבי תבל בסכנה גדולה ח"ו, והכל בעבור בצע כסף שישיגו מהשתתפותם בקאאליציע.

עד היכן הגענו שיהודים חרדים אינם בושים ואינם יראים להכניס את כלל ישראל בסכנה ולהפקיר נפשות ישראל ברחבי העולם, ומלבד זאת היתכן להשתתף עם

בשנת תשכ"ז כשנלחמו הציונים עם הישמעלים (המכונה בפי הציונים בשם מלחמת ששת הימים) **והציונים הצליחו לכבוש את העיר העתיקה ושאר מקומות הקדושים והדתיים הנגררים אחריהם צהלו ושמחו עד כדי כך שהעיזו לומר ברוב אוולתם שהניסים של יצי"מ עומדים בצל הנסים של הציונים** (עפ"ל), **והגיעו הדברים לאזני רבינו, והתאונן רבינו ע"ז מאוד ואמר אז: "אם הם אומרים כך אף אני אגיד בענין זה: שהחורבנות של ביהמ"ק הראשון ושני לא הגיע אפס קצהו לחורבן בגשמיות וברוחניות של הקמת ממשלת המינים בארה"ק".**

השופכים דם נפשות ישראל במלחמות תדיר, ואף נפש אחת מישראל נחשבת להרבה, ואין ראוי שתאבד ח״ו אפי׳ נפש אחת על מזבח הציונות.

ושמעתי פעם מפ״ק של מרן כ״ק דודי זלה״ה עוד טרם שנתייסדה המדינה של הציונים בארה״ק, וכבר עמדו בקשרי המלחמה עם הערביים והרבה יהודים נהרגו אז ר״ל בין ההרים על הדרכים המביאים לירושלים, ואמר הוא ז״ל שחבל מאוד על כל נפש מישראל הנהרגה עבור הקמת מדינתם, ופי׳ אז נוסח ברכת נחם שאומרים בת״ב במנחה, לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, דלכאורה מהו הנתינת טעם כי אתה ה׳ באש הצתה למה שהקדים לבי לבי על חלליהם, אמנם הכוונה **שחבל על כל נפש ונפש מישראל שנאבד ע״י מלחמותיהם, כי הקב״ה הלא הבטיח לנו שהוא בעצמו יושיענו, וא״כ כל נפש מישראל שנופל חלל למען מדינתם הרי הוא אבדון לבהלה ולריק רח״ל,** וזהו שאומרים לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם שנפלו שדוד בחנם ללא תכלית, והטעם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, ומכיון שהבטיח הקב״ה שהוא בעצמו יבנה את ירושלים אם כן יהי׳ זה בלי הפלת חללים ר״ל **ועל כן לבי לבי על חלליהם,** עד כאן תוכן דבריו הק׳.

עלינו לשבח לאדון הכל, ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ובמעמד קהל ועדה בהתאסף כולנו יחדיו ביום ההצלה של מרן זי״ע העת והעונה הוא להודות לה׳ אשר שלחו אלקים לפנינו להחיות לפליטה גדולה ולהורות את בני ישראל את דרך התורה האמיתי, והאיר במאור תורתו וקדושתו הבהיר לתוך לבבות בני ישראל, **ליישר לבבם להאמין אמונת אומן בהשי״ת ובתורתו הקדושה ושלא להתערב עם כוחותיו של עשו וכת דיליה,** ובשבילו ניצלנו כולנו, בהקימו וביסדו לגיון של מלך בכל תפוצות ישראל, אלפים ורבבות יראים ושלימים הנאמנים לה׳ ולתורתו, ומכריזים קבל העולם כולו ומפרסמין את האמונה הטהורה.

(אבני שהם כ״א כסלו עמוד ק״ב)

ונראה דהנה בעווה״ר כח הסט״א גבר ושטנא נצח, **אנשי רשע נשאו ראש והקימו להם ממשלת זדון בארצינו הקדושה, וזרם המינות מתפשטת בעולם, ולדאבוננו נמצאים גם שומרי תורה ומצוות שטה עיניהם מלראות את האמת ונגררו בעצת רשעים, ובד בבד ילכו אתם,** ולא די שאינם מוחים בידם אלא גם מסכימים בדברים במה שהמרידו באומות ועברו על השלש שבועות שהשביע הקב״ה את ישראל (כתובות ק״י:), ועוד מוסיפים חטא על פשע במה שהם שמחים בנצחון המדומה של הרשעים במלחמותיהם, **ואומרים שנעשה להם ניסים גלויים עד שהיה קוראים הלל שלא בעונתה ביום אידם, ודבר שפתיהם אך למחסור בגודל הניאוץ בה׳ ובתורתו הק׳ שיש בזה, ח״י.** ופוק חזי כסף נבחר לשון צדיק כ״ק מרן דו״ז זללה״ה בקונטרס על הגאולה ועל התמורה (סימן ל״ד) מה שהאריך בזה מדברי המפרשים בביאור מאמרם (שבת קי״ח:) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, ומכל שכן אלו המגדילים ומהללים על נסי הצלחת הרשעים, אין לך חירוף וגידוף גדול מזה, ועל זה מתאונן הכתוב על ימי עקבתא דמשיחא ומתמיה ואומרת, בני איש הם שומרי תורה ומצוות כפירש״י, עד מה כבוד״י לכלימ״ה, ר״ל עד אנא אתם מנאצים ומבזים את כבודי במה שאתם אומרים שהקב״ה עושה נסים לרשעים, ועוד אתם מהללים לה׳ על דבר זה ואומרים הלל שלא בעונתה, ומזה ראיה כי תאהבון ריק, שאתם אוהבים התגברות כח הסט״א, תבקשו כזב סלה, ועל כן אף במה שאינם נסים באמת גם כן אתם מוסיפים לומר ראו כמה גדול כח נצחון ידיהם של אלו, השי״ת ירחם עליהם ויפקח עיני העורים לראות ולאהוב את האמת ולהתרחק מן השקר, ובמהרה נזכה לישועה האמיתית בביאת משיח בן דוד בב״א. **(שערי תהלה)**

* * *

וצריכים גם לשמור ולהשגיח על חומה הבצורה נגד נגע הציונות, ולזכור תמיד שכ״ק מרן דו״ז זללה״ה שר צבא ה׳ ניהל את מלחמת ה׳ ברמה נגד נגע הציונות וכל שום וחניכא דאית ליה, בלי נפק״מ של כל המפלגות, כי הצד השוה שבהן המחובר לטמא טמא, ותהילה לקל יתברך זכה להקים לגיון של מלך של רבבות ישראל המוכנים בכל לב ובכל נפש על התבדלות מרשעים, והתבדלות ממדינה הציונות וכל המסתעף. והמאמינם באמונה שלימה בביאת המשיח, הם רק המאמינים שאיסור גמור וחמור על פי תורתינו הק׳ לעשות פעולה אנושיות בעניני גאולה. **ובעוה״ר כהיום יש בלבול וטשטוש המוחות בעולם, כי כהיום הדתיים נעשו "די גרעסטע שטופערס די גרעסטע שלעפערס פון ציוניסטיזשן וואגן".....** וידוע עד כמה היו אבוה״ק נזהרים מכל נדנוד קל ותנועה שיש בו ריח של ציונות, ושמעתי לספר על ק״ז העצי חיים זי״ע שבשנת תרפ״ד נסע על שב״ק בכפר הסמוך לעיר סיגעט, והי׳ שם ביהמ״ד של חסידים ובית הכנסת לפשוטי עם, וכאשר הלך לביהמ״ד ראה שהי׳ נתלה על הכותל צורת הגבולים (מאפ״ע) של ארץ ישראל, שנתפרסמה בימים ההם ע״י שלוחי הציונים למשוך את לב בני ישראל לארץ ישראל, וצוה ק״ז זי״ע להגבאי שיורידו מהכותל, אכן הגבאי לא שמע לדבריו, נענה העצי חיים ואמר שאם כן לא יתפלל בביהמ״ד והלך להתפלל בביהכנ״ס, ביום א׳ שלאחריו היה ראש חודש ועשו שם לכבודו סעודת ראש חודש, וציוה לקרוא אליו הגבאים של הביהמ״ד, והתחיל לומר להם דברי כבושין בבכיות, ואמר להם גם אני אוהב ארץ ישראל אבל לא ארץ ישראל של הציונים, וכך האריך לדבר עד שעמד הגבאי והלך לביהמ״ד להורידה מן הכותל, ע״כ סיפור המעשה, חזינן מזה שהרגיש שגם המאפ״ע של ארץ ישראל יש בו ריח ציונות, ולא רצה להתפלל בביהמ״ד שיש שם מאפ״ע שלהם.

(מהר״א ט״ב פר׳ וישלח תשס״א)

וועד קרן הבנין

דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ברכת ציון וירושלים

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הגודש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

ה"ה הרבני הנגיד בש"ת

מוה"ר

יודא וויים

הי"ו

מחדשים ראשנה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת הולדת בנו בשעטומ"צ

בסימן טוב ובמזל טוב

יעלה ויבוא ויגיע, רב ברכות להשפיע, שיזכה להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך נחת והרחבת הדעת, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

וועד קרן הבנין

עיה"ק ירושלים תובב"א

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם הגה"צ רבי אשר אנטשיל יונגריז שליט"א

אבד"ק תפארת עמרם טשענגער לאנדאן

חתן הגה"צ אבד"ק ליעזש ז"ל בלאנדאן יצ"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת שלח תשפ"ה לפ"ק

הגרא"א: איך בין געקומען אהער צו די התונה ביי מיין מחותן דער סקאליער רבי פון בארא פארק, ער האט התונה געמאכט דאנערשטאג. איך האב געהאט אפילו א פלאן צו קומען נעכטן, נאר איך בין געווען אין באלטימאר, איך האב א זוהן וואס ער איז א רב אין באלטימאר (הרה"ג ר' עמרם יוסף הלוי יונגריז שליט"א ונשיא מכון מאורות אשר) ער איז רב דקהל חסידים דארט, במילא בין איך געקומען היינט.

רבינו: וויפיל אידן וואוינען אין באלטימאר?

הגרא"א: חסידישע אידן איז נישטא קיין סאך, ס'איז דא די כולל יונגעלייט דארטן, פופצן יונגעלייט איז דא פון זיי, אין באלטימאר איז דא טויזנטער אידן, אבער חסידישע אידן איז בדרך כלל דא נאר אין זיין קהילה.

רבינו: חסידישע אידן איז דא נאר פופצן משפחות הייסט עס?,

הגרא"א: פופצן משפחות פון די כולל יונגעלייט, ס'איז דא נאך אביסל אנדערע חסידישע אידן. עם דאוועגען דארט שבת אפשר פערציג–פופציג אידן. און ס'איז דא אידן מיט שטרייטלעך דארט אסאך.

רבינו: הרב אייכענשטיין (הרה"ג ר' ישכר דוב אייכנשטיין שליט"א אבד"ק זידיטשוב) האט דאך אויך א קהילה אין באלטימאר, ר' יעקב אלי' אונסדארפער"ס (אבד"ק ראשית חכמה מאנטריאל) איידעם.

הגרא"א: ער האט א שיינע קהלה, מער די שטאטישער עולם, ס'איז וויניגער שטרייטלעך ביי אים אין ביהמ"ד. דער חסידישער עולם איז בדרך כלל איז אין קהל חסידים.

*

איך האב געזען דעם באקאנטן אגרא דכלה די לעצטע וואך (פר' בהעלותך), אויף 'אנחנו טמאים לנפש אדם'. דער אגרא דכלה זאגט וואס זיי האבן געפרעגט 'למה נגרע'..., דער אור החיים הקדוש פרעגט שוין, זיי האבן דען נישט געווואוסט 'למה נגרע'?, זיי האבן דאך קלאר געווואוסט, זיי האבן דאך אליינס געזאגט 'אנחנו טמאים לנפש אדם'.

זאגט דער אגרא דכלה, וויבאלד זיי זענען געווען טמאים לנפש 'אדם'. אדם גייט ארויף אויף א צדיק, ס'איז געווען אדער נושאי ארונו של יוסף, אדער נושאי נדב ואביהוא (סוכה כה:), און זיי האבן געווואוסט אז קברי צדיקים איז נישט מטמא. און ער זאגט דארט 'כמו שנוהגים היום' אז מ'פירט זיך היינט אויך אזוי אין ארץ ישראל, אז כהנים גייען אויף קברי צדיקים – אזוי זאגט ער – במילא האבן זיי געהאט א טענה 'אנחנו טמאים לנפש אדם'. האט דער אויבערשטער געזאגט נישט צו זיי, אנדערע טאקע יא, אבער זיי נישט.[1]

---

1 וז"ל באגרא דכלה שם: אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע וכו'. הקדוש בעל אור החיים דקדק מה זה שאמרו למה נגרע בלשון מתמיה הלא הם במו פיהם אמרו על מה ולמה להיותם טמאים, עיי"ש בדברי קדשו תירוציו היקרים. וע"ל הקטן עוד בהעיר עוד, למה אמרו לנפש אדם ולא סגי בנפש בלבד, וגם הקדוש הנ"ל דקדק זה עיי"ש.

והנראה דעיקר תואר אדם הוא להצדיק אתם קרויין אד"ם (יבמות סא.), בגימטריא מ"ה כמספר השם הקדוש. והנה אמרו רז"ל (כתובות קג:) משמת רבי בטלה כהונה, עיין שם בתוספות כתובות (ד"ה אותו) דהצדיקים אין מטמאין, הגם שיש דיעות בזה שם בתוספות, עם כל זה יש סמך לזה מירושלמי (ברכות פ"ג ה"א) בשמת רבי הוה מכרזי אין

רבינו: דער דברי יחזקאל אין די תשובות (בדפוה"ח סי' ל"ז) ברענגט דאס.

הגרא"א: אה, ס'איז דא די תשובה אין דברי יחזקאל פונעם שינאווער רב, וואס ער זאגט אז ס'איז דא א ספר פון א גרויסער גאון בזמנינו, וואס ער האט אזוי געטייטשט. זאגט דער שינאווער רב אז ס'קען נישט זיין, ווייל ס'שטייט דאך ארויס 'אנחנו טמאים לנפש אדם'.[2]

ער פרעגט לויט דעם גדול, פארוואס האבן זיי געזאגט 'אנחנו טמאים' אויב איז קברי צדיקים נישט מטמא, זיי זענען נישט דאך טמא. דאס איז א שטארקע הערה פונעם דברי יחזקאל, א גרויסער חידוש.[3]

כהונה היום, וכן במדרש שוחר טוב (שוח"ט משלי פ"ט ג') שאליהו ז"ל נתעסק בקבורת ר' עקיבא, ואמר לתלמידיו שהצדיקים אינן מטמאין, וכן נוהגין בארעא קדישא עד היום שהכהנים הולכים על קברי הקדושים.

והנה לפי זה אותן האנשים היו נושאי ארונו של יוסף לחד מאן דאמר (סוכה כה:), או שטימאו את עצמם לנדב ואביהוא קדושי עליונין לחד מאן דאמר שהיו מישאל ואלצפן, וחשבו בקל וחומר הלא טומאת הכהנים הוא בלאו ונדחה אצל הצדיקים, והכהנים קדושה יתירה נוהגת בהם, מכל שכן שלא יטמאו את האדם להיות נדחה מקרבן פסח. וז"ש אנחנו טמאים [רק] לנפש אדם [דקדושה, שלא שלטה בכשרם יוהמת הנחש ואין בהם טומאה, אם כן] למה נגרע כו', נ"ל. ואחשבה באפשר משום הכי לא נאמר להם שום תשובה רק לישראל בכלל, והאמת הם עשו את הפסח במועדו. והנה בבנות צלפחד נאמר להם תשובה, מה שאין כן בכאן אי אפשר לבאר זה, כי כל אחד יאמר כן, והבן כי עמוק הוא.

2 הנה ידוע שהרה"ק משינאווא ז"ל הרעיש מאוד נגד ההליכה לכהנים על קברי צדיקים, ויש אפי' גירסא מקובלת בין החסידים שא' מהסיבות שהרה"ק נסע לארה"ק בהנסיעה הידועה, היתה מחמת שרצה למחות בהכהנים שהקילו בארה"ק ללכת על קברי צדיקים, עיין בס' הדרת קודש – ניזנוב (דף ג').

והא לך דברי קדשו אשר כתב שהוא כנראה מכתב ואינו תשובה לשואל א' אלא בכדי לפרסם האיסור, וזה לשונו:

ב"ה. לאשר נצטוינו בתוה"ק להזהיר כהנים שלא יטמאו, מצאתי א"ע מחויב בדבר בדור הזה להודיע לעם ה', כי מה שיש מקילין ואומרים שמותר לכהנים לילך על קברי צדיקים, הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסור דאורייתא ח"ו...

...גם ראיתי בספר אחד מגדולי זמנינו שכתב בפסוק דאנחנו טמאים לנפש אדם... אבל במחילת כקת"ה אין דבריו נוחים כלל, כי לפי דבריו הקושיא במקומה עומדת... עיי"ש באורך דבריו.

3 מן הענין לציין שד' האגרא דכלה הנ"ל עשה רעש גדול בעולם, והנה הראשון שמצינו שמפלפל בדבריו הוא הגה"ח ר' יחיאל מיכל היבנער ז"ל אבד"ק ניזנוב בספרו שו"ת הד"ר (הלוא דרבי שנת תרנ"ד), וחולק על האגרא דכלה, וכותב: ...אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, דכך דרכה של תורה... ע"ש.

רבינו: אין דברי יואל פ' בשלח (עמ' שפ"ג) גייט ער אויך אויף דער מהלך, ער איז שטארק מחמיר להלכה. ער האט אויך געזעדט דערפון אמאל ביי שלש סעודות פ' בהעלותך (שנת תשכ"ז).

ער ברענגט צו פונעם ישמח משה (פ' שמיני) אז באמת איז קברי צדיקים אינן מטמאין, אבער קיינער וויסט נישט וויער ס'איז אן אמת'דיגער צדיק, האדם יראה לעינים, קען דאך אויסקומען אז מ'זאל זיך מטמא זיין צו איינעם וואס מ'טאר

השני שמפלפל בדברי רבינו הוא הרה"ג ר' חיים הזקיה מדיני ז"ל בספרו שדי חמד שמביא דברי האגרא דכלה בשם הגה"ח מניזנוב, וכותב: ותימה לגדול שכמותו שנעלמו ממנו דברי התוס'.

והשלישי שמפלפל בזה הוא הרה"ק משינאווא ז"ל כדמובא לעיל.

והרביעי שמביא דברי האגרא דכלה הוא הרה"ק ר' חיים יוחם לענין ז"ל אב"ד סנאטין (תלמיד ותיק להגה"ק מבוטשאטש שנת תרס"ו), ועיין עוד בהרבה אחרונים שדנו ופלפלו בדברי קדשו.

*

ועל מה שכ' האגרא דכלה שבארה"ק נוהגין הכהנים לילך על קברי צדיקים. - עיין בשדי חמד (שם) שמביא דברי הבתי כהונה (רבי של החיד"א) ואחר שלא מצא סמך אמאי נוהגין הכהנים בארץ ישראל לילך על קברי צדיקים, כותב, ובעת לא הונח לי מנהג זה, ורבים גדולים ועצומים אנכי הראה הלוך הלכו על קברי הצדיקים, לכן נאלמתי דומיה, ואינהו בקיאי, וכך נגלה להם שום תשובה רק לישראל בכלל, והאמת הם עשו את הפסח במועדו. והנה בבנות צלפחד נאמר להם תשובה, מה שאין כן בכאן אי אפשר לבאר זה, כי כל אחד יאמר כן, והבן כי עמוק הוא.

2 הנה ידוע שהרה"ק משינאווא ז"ל הרעיש מאוד נגד ההליכה לכהנים על קברי צדיקים, ויש אפי' גירסא מקובלת בין החסידים שא' מהסיבות שהרה"ק נסע לארה"ק בהנסיעה הידועה, היתה מחמת שרצה למחות בהכהנים שהקילו בארה"ק ללכת על קברי צדיקים, עיין בס' הדרת קודש – ניזנוב (דף ג').

והא לך דברי קדשו אשר כתב שהוא כנראה מכתב ואינו תשובה לשואל א' אלא בכדי לפרסם האיסור, וזה לשונו:

ב"ה. לאשר נצטוינו בתוה"ק להזהיר כהנים שלא יטמאו, מצאתי א"ע מחויב בדבר בדור הזה להודיע לעם ה', כי מה שיש מקילין ואומרים שמותר לכהנים לילך על קברי צדיקים, הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסור דאורייתא ח"ו...

...גם ראיתי בספר אחד מגדולי זמנינו שכתב בפסוק דאנחנו טמאים לנפש אדם... אבל במחילת כקת"ה אין דבריו נוחים כלל, כי לפי דבריו הקושיא במקומה עומדת... עיי"ש באורך דבריו.

3 מן הענין לציין שד' האגרא דכלה הנ"ל עשה רעש גדול בעולם, והנה הראשון שמצינו שמפלפל בדבריו הוא הגה"ח ר' יחיאל מיכל היבנער ז"ל אבד"ק ניזנוב בספרו שו"ת הד"ר (הלוא דרבי שנת תרנ"ד), וחולק על האגרא דכלה, וכותב: ...אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, דכך דרכה של תורה... ע"ש.

ועל"ע שו"ת מהרי"מ חביב (סימן ק"ל הוצאת מכון חכמת שלמה) שכותב, ומה שנהגו הכהנים לילך על קברי צדיקים נראה שיש להם ע"מ שיסמוכו.

וכ"ה בספר פני דוד (להחיד"א ר"פ בשלח) שכתב דמנהג ישראל שהכהנים הולכין להשתטח על קברות צדיקים תורה היא, ע"ש.

וע"ע בשו"ת סבא קדישא (למהרש"א אלפנדרי ח"א סי' כ"ג) שכותב, דכיון דמנהג זה הוא מזמן קדמון מכמה דורות שנהגו כן להשתטח ספרדים והאשכנזים, ולא מיחו בהם... ואה"כ כותב דשפיר עבדי כל הגדולים שקדמונו שלא מחו לבטל המנהג הזה... עי"ש שמאריך בזה.

ולסיומא דמילתא נעתיק לשונו הנורא של נכדו הגדול הגה"ק ר' צבי אלימלך שפירא מבלאזוב ז"ל בספרו שו"ת צבי לצדיק (סי' י"ג) דכ' שהספר הק' אגרא דכלה עיקרו בא רק להלהיב את נפש השומע בשלחנו של מקום בסעודתא דשבתא, ומתוך טרדותיו הק', ומתוך שרצונו הטהור לקשר הענין עם פשטות התורה, לכן נזדמן לפעמים שעלה על רעיונו הק' איזה מימרא בש"ס וכדומה מדברי חכז"ל, ולא הביט אז במחשבתו לחקוק התכלית המיומרא וההלכה פסיקא דשם, ואין להרעיש ע"ז, דלא ניתנה תורה למלאכים, ושכחה וטעות בבנ"א שכיח, אף בגאונים וצדיקים הקדמונים כנודע, עיי"ש.

ואכן הרבה תמהו על הרה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל שמביא אריכות גדולה (בשו"ת ח"ג סי' ס"ד) בענין הליכת כהנים על קברי צדיקים, ואינו מזכיר ד' זקינו הק' האגרא דכלה הנ"ל.

נישט, ווילן זיי דאך נכשל ווערן אין א הארבן איסור, ווענן דעם האבן זיי געמוזט פרענן דעם אויבערשטן, א מענטש קען דאס נישט זאגן, נאר דער רבונו של עולם אליינס קען דאס זאגן. און ער זאגט אז דער אויבערשטער האט טאקע געזאגט אז זיי זאלן מאכן, פאר זיי האט ער נישט געהייסן.[4]

הגרא"א: ער ברענגט אראפ דעם אגרא דכלה?

רבינו: ניין, ער ברענגט נישט דעם אגרא דכלה. אבער דעם דברי יחזקאל (הנ"ל) האט ער יא צוגעצייכנט.

אין ויואל משה (מאמר ישוב ארי"י סי' צ"ט ד"ה עויי"ל) האט ער אויך אן אריכות מיט דעם דברי יחזקאל, דארט ברענגט ער אויך דעם ישמח משה.

הגרא"א: אין די נייע דברי יחזקאל ברענגען זיי אראפ ביים סוף אן אינטערעסאנטע מעשה אויף דעם, אז דער שינאווער רב איז דאך געווען שטארק בייז אויף דעם וואס כהנים זענען מקיל צו גיין אויף קברי צדיקים. ס'איז געווען א רבי דעמאלטם וואס ער איז געווען א כהן, און זיין טאטע איז געווען 'והוא כהן לקל עליון', – עם שטייט נישט דארט קיין נאמען ווער ס'איז געווען – אבער ס'זעהט אוים אז מ'מיינט דעם זון פונעם רבי ר' הערש, ער האט געהאט א זון רבי יוסף – דאכט זיך מיר אז ער איז געווען אן איידעם אין סאדיגורא אדער אין ריזשין – דער זון איז געגאנגען אויפן טאטן'ס ציון. דער שינאווער רב איז געווען זייער בייז אויף דעם.

רבינו: רבי יוסף איז געווען א שטיף זוהן אין ריזשין,[5] ער איז געבוירן שוין סוף ימיו פונעם רבי'ן רבי הערש, ער איז געווען אזוי דער בן זקונים, זיין מאמע איז געווען שוין א זיוג שני צום רבי'ן רבי הערש, שפעטער נאך די פטירה פונעם רבי'ן רבי הערש, האט זי חתונה געהאט צום ריזשינער. ס'האט זיך אסאך געטוהן וועגן די חתונה.[6]

---

4 וז"ל שם: בהא דצדיקים אינם מטמאין קשה מאד, והוא קושיא עצומה מאד לענ"ד. והנ"ל בזה דבאמת סתירת דבר זה מבואר בכמה מקומות, כמו כאן דאמר ר' יוסי הגלילי נושאי ארונו של יוסף היו, ור' עקיבא אמר שנטמאו בנדב ואביהו, אלמא דצדיקים מטמאין, וכן ר' יוחנן בן זכאי אמרר בשעת מותו פנו כלים מפני הטומאה כדאיתא במסכת (ברכות דף כח:), מכל מקום ודאי מעצם הדין ראוי להיות שצדיקים לא יטמאו, כי אין טומאה להם ובמיתתן נקראו חיים (שם ברכות יח.). אך לא ניתנה לנו להתנהג בדין זה, כי הכרעה זו אין דעתינו דעת האנושי מקפת אותה, כי אני ה' חוקר לב ובוחן כליות כתיב, והאדם יראה לעינים (ירמיה יז, י), ולכך אין לנו להתנהג בזה כלל אף אם נודע לנו שהוא צדיק, כדי שלא לחלק בין צדיק לצדיק דאין כח המבחין בידינו, ואם כן השיב אליהו האמת, כנ"ל ברור ואמת בס"ד.

5 האדמו"ר הרה"ק רבי יוסף פרידמאן ז"ל מרימנוב, בנו הצעיר של הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב ז"ל, נולד בשנת תר"ד, ונתייתם בגיל שלש, ונתגדל בבית אביו-חורגו הרה"ק מרוז'ין ז"ל, אשר נשא בזיווג שני את אמו הרבנית הצדקנית מלכה ע"ה.

כשנסתלק הרה"ק מרוז'ין ז"ל, נשארה אמו הרבנית בחצר סאדיגורא עם בנה ובתה הקטנים, ובנה 'יוסף' היה אז ילד בן שבע, והרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ז"ל, שם עינא-פקיחא עליו בחינוכו שיהיה ראוי למלאות מקום אביו הרה"ק רבי צבי הירש ז"ל.

ובחתונתו עם הרבנית פריידא ע"ה מצאצאי הבעל שם טוב הק', היה הרה"ק מסאדיגורא ז"ל העומד מצד החתן והיה סמוך על שולחנו בכבוד ובאהבה כאחד מבניו, אף בחתימתו חתם שם משפחתו 'פרידמאן' כשאר בני המשפחה.

בשנת תרכ"ז בהיותו כבן כ"ג שנים פקד עליו הרה"ק מסאדיגורא ז"ל שיחזור לרימנוב לישב על כסא אביו ולמלאות מקומו בהנהגת העדה, ובה ישב עד לפטירתו בשנת תרע"ג לפ"ק.

6 לכאורה כוונת מרן שליט"א על המסופר שבעת שהרה"ק מרוזין ז"ל נשא את הרבנית הצדקנית מלכה ע"ה מרימנוב, והוא היה כבר הזיווג שלישי שלה, (כי הרה"ק הרבי ר' הערש ז"ל נשא אותה בזיווג שני שלה), ואז קמו מערערים על הרה"ק שהיא קטלנית ואסור להתחתן עמה [כדנפסק בשו"ע (אהע"ז סי' ט) שאם אשה נישאת לב' אנשים ומתו, אז אסור לה להינשא לשלישי כי היא קטלנית].

ואז יצא הרה"ק המהרי"א מקאמארנא זי"ע בספרו נוצר חסד על אבות (פ"ד מ"ד) להצדיק את הצדיק, ופירסם את חידושו שהדין של קטלנית היא דייקא אם לא היה לה בנים מהזיווגים הקודמים, אך אם יש לה בנים, אין לה דין קטלנית, והוכיח כן מד' הזוה"ק.

ולתועלת המעיינים נעתיק מה שהביא הרה"ח הידוע ר' צבי מושקוביץ ז"ל מירושלים בספרו אוצר הסיפורים (חלק ט"ו עמ' ו):

מו"ר הרב ישעי' אשר זעליג מרגליות שליט"א [ז"ל] סיפר לי, אשר בימי נעוריו שהיה גר בעיר העתיקה והיה מתפלל שם בבית המדרש 'אהל משה' הנקרא 'ווארשאווער שוהל', ושם היה מתפלל כ"ק מחותנו זקינו אדמו"ר הרה"צ רבי דוד"ל בידערמאן זצוק"ל (הרבי מירושלים), שדרכו בקודש היה שכל יום אחר תפלת שחרית כשחלץ תפיליו, דיבר וסיפר מאדמורי"ם וצדיקי קמאי, ופעם אחת סיפר מההחתונה הזאת של הרה"ק קדוש ישראל מרוזין זיע"א [אחרי פטירת מחברתו הרבנית הצדקנית מרת שרה ע"ה ביום אחרון של פסח שנת תר"ז], נשא את הרבנית הצדקנית מרת מלכה ע"ה מחברתו הטהורה של הרה"ק רבי צבי הערש מרימנוב זיע"א שנלב"ע ביום ל' מרחשון שנת תר"ז, ויום קודם החופה אמר הרה"ק מרוזין: 'וער עס ווייל זיך באדן אין מיין בלוט זאל קומען אויף דער חתונה' עכ"ל.

וכמובן ששום איש ואפילו המקורבים והגבאים החביאו עצמם ולא היו שם. והרוזי'ער ראה שהמשמש שלו אינו קורא אותו להחופה, ושאל לו מדוע אינו מסדר החופה, אמר לו הגבאי ששום איש לא בא, ואין עוד כאן עשרה אנשים, אמר לו הרוזי'ער, טוב שלא בא שום אחד ממקורבינו ואנ"ש, ויצא החוצה והביא עשרה אנשים מן שואבי מים וכדומה ועשה החופה, וכך היה עושה וסידר את החופה לפני מנין עשרה אנשים פשוטים.

ביום ר"ח אלול שנת תר"ז התקיים שמחת הנישואין בעיר סאדיגורא, בלי שום פרסום בבקשת מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א, הסידור קידושין התקיים ע"י הרה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט זיע"א בנו של הרה"ק בעל

ה'בני יששכר' זיע"א, והגה"ק רבי שלמה דרימער זיע"א אבד"ק סקאלע ובעמח"ס 'בית שלמה' והרה"ק רבי שמעלקא מסאסוב זיע"א היו השושבינין.

והוסיף וביאר הרה"צ ר' דוד'ל ואמר, אשר בחכמה אמר כך הרוזין'ער, יען שמובן שהנישואין האלו היו גבוהים מעל גבוהים מאוד נעלה, לכן ציוה הרוזין'ער להביא אנשים פשוטים משואבי מים, כדי שלא יראו ולא ידעו ולא ירגישו מה שיראו שם, עכ"ל.

אמנם אח"כ כשנודע ונתפרסם בעולם הנשואין האלו, הנה יצאו איזו גדולי הדור מן האשכנזים לערער על נישואין האלו על מה שהרוזין'ער נשא אשה שהיה לה שני בעלים שמותו, והיו מרעישים מאד בזה על איש קדוש שיעשה כזאת.

ולעומתם יצא רביה"ק ה'היכל הברכה' זיע"א להצדיק את הצדיק דמעיקרא, וביאר בטוטו"ד את כל דיני 'אשה קטלנית'.

וכ"ה דבריו בספה"ק נוצר חסד (פ"ג כ"ה): ...וראיתי שאחד קדוש, בדורינו איש אלקים קדוש ונורא מאד נשא אשה שהיו לה שני בעלים ומותו, ומחמת שראיתי איזה לומדים שקיטרגו על הצדיק, אברר את ההלכה שמעשה הצדיק הוא הלכה קבועה וברורה כשמש, ומחמת שהוא ענין הנצרך לכל זמן אכתוב כאן אף שאינו מענין החיבור, ועוד להצדיק הצדיק ולהודיע שכל מעשה הצדיקים הם תורה שלמה.

ומאריך לברר דין קטלנית, ומסיים ...אלא ודאי ראיה שאין עליה תשובה, דהכא כיון שיש לה בנים, יצאה מדין קטלנית, ומזלה טוב ומעיינה טוב, ותו לא מידי ודוק היטב, עכלש"ק.

ובספרי הפוסקים דנו הרבה על חידושו של הרה"ק מקאמארנא ז'ל, וכן בשו"ת שואל ומשיב (ח"ג סי' פ"ו) דן בזה באריכות.

ועיין בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' קמ"א) מביא ד' הספר חסידים שמשמע כחידושו של הרה"ק מקאמארנא הנ"ל, ובהשמטה שם להתשובה כ' בזה"ל: ... הנה כתב לי הרב אבד"ק סטנאב ברוסיא, כי רב גדול אחד בדור הקדום הורה להתיר בכה"ג ששהה עמה זמן רב וילדו בנים, על פי הספר חסידים, וערערו עליו והרה"ק מרוזין ז"ל הסכים לעשות כן מעשה, עכ"ל.

*

ומן החובה לציין שנתפרסם בעולם (עיין בקובץ נזר התורה קובץ י"ג עמ' ז' ובעוד קובצי הלכה) החליפות מכתבים בין כ"ק מרן רבינו שליט"א להבחל"ח עם אביו הק' רבינו הברך משה ז"ל ועם הגה"צ רבי שמואל אברהם זעלטענרייך ז"ל אב"ד טשאקאווא בשנת תשל"ו בדין קטלנית, כאשר מרן שליט"א נתבקש מאביו שיכתוב ביורו להלכה למעשה בנוגע לשאלת קטלנית, ודנו שם הרבה בד' הרה"ק מקאמארנא הנ"ל.

וזלש"ק של מרן שליט"א: - בנידון האשה אשר בעלה הראשון נהרג במלחמה העולמית והיה לו ממנה בן זכר בן י"ד חדשים שנהרג ר"ל באושוויץ, ואחרי המלחמה ניסת לבעלה השני שהיה חולה מקודם הנישואין על קיבתו, ותיכף אחר החתונה נודע שהוא חולה במחלה הנקרא קענסער ר"ל, וכנראה כבר היה לו מחלה זו עוד קודם החתונה, ומת תוך שנתו אחר הנישואין, ושוב ניסת לבעלה הג' ודרה עמה יותר מעשרים שנים בשלום ורעות, וילדה לו בת וזכו שניהם לראות בת לבתם, ופתאום מת הבעל זקן כבן ס"ב שנים, והאשה הנ"ל באלמנותה עוסקת במו"מ כמקדם, ויש לה פרנסה אולם א"א לה למיתב גלמודה וטב למיתב טן דו שמפחדת בלילות ומכמה סיבות כאלה, ועתה רוצית איז ער (הרה"ק רבי יוסף ז"ל) דארט נתגדל געווארן אין ריזשין, ער האט זיך טאקע געזופן 'פרידמאן', אויפן ריזשינער"ס משפחה נאמען.[7]

להנשא ודופקת על דלתי ביהמ"ד להתירה מסבך קטלנית, ונצטויתי מאאמו"ר שליט"א לעיין בשריותא דהאי איתתא...

ומרן שליט"א מאריך לברר כדת של תורה למצוא לה היתר, ומסיים... ויצא לנו מכ"ז שאם יסכימו לזה ההיתר גדולי הרבנים והצדיקים, ובפרט כ"ק מרן דודי הגה"ק שליט"א, אז יש ויש להתיר לאיש שאינו מפחד ורוצה לישא אותה, שיש לו על מה לסמוך ורעה אליו לא תאונה. [חתי"ק].

*

וכ"ק מרן רבינו הק' הברך משה ז"ל השיב לו נאמר בזה"ל:

ר"ח טבת תשל"ו לפ"ק. לאהובי בני היקר הרב הגדול חריף ובקי קנקן חדש מלא ישן מוה"ר אהרן שליט"א רב ביהמ"ד עצי חיים ווילִיאמסבורג יצ"ו.

הנה בענין מה שכתבת להתיר אשה שבעלה הג' של"ה, ועתה רוצית להנשא כי היא מפחדת ימים ולילות לשבת גלמודה כידוע במדינה זו, ובעיר הזאת שישנים ביום ובלילה בדלתים סגורות, ובאמת מצוה גדולה להתיר והוא בכלל היתר עגונה, אולם מבואר בתשובת הר"ן שצריך להיות מיראי הוראה, ע"כ הטבת לעשות לשאול עצת גאוני וצדיקי דורנו הי"ו ואכתוב לך דעתי בזה לפי סדר דבריך...

ומאריך לברר ההלכה באריכות, וכן דן הרבה בד' הרה"ק מקאמארנא הנ"ל, ומיישב בזה קושיא גדולה מהבית יצחק עיי"ש.

ומסיים... ולזה אם יסכימו הרבנים הגדולים להיתר וכן כ"ק מרן דודי הגה"ק שליט"א יתן ברכתו הטובה, שצריך לזה הסכמת הצדיקים כמבואר בדברי חיים (ח"ב אהע"ז ס' כ"ו) הנני ג"כ מצטרף להתיר האשה מכבלי העיגון. אביך הדוש"ת באהבה רבה [חתי"ק].

*

אח"כ שלח הגה"צ מטשאקאווא ז"ל מכתב למרן שליט"א, וז"ל: - שוכט"ס לכבוד אהו' הרב הה"ג חו"פ בנש"ק מוה"ר אהרן טייטלבוים שליט"א הרב דביהמ"ד עצי חיים בוויליאמסבורג.

הגיעני מכתבו שהאריך בכח דהתירא, וכמעט לא הניח מקום הנדרש בשריותא דהאי איתתא, וכבר הודיע לי אביו ידידנ"פ וש"ב הרב הגאון הצדיק האבד"ק סיגעט שליט"א שדעתו להתיר האשה העלובה להנשא לבעל מטעמי הנ' טעמי היתר שהזכיר בנו הה"ג שליט"א, לכן אמרתי לעיין בזה ולהצטרף בציורופא דרבנן לדעת אביו שליט"א...

ומאריך לדון בדבר ומסיים... סוף דבר, אם אביו ידינ"פ הגה"צ שליט"א יסכים להתירה להנשא, אז אצטרף להתירא, כי היכא דלימטי שיבא מכשורא, אך בתנאי כפול שיסכים לזה כ"ק דודו מרן הקדוש שליט"א, והשי"ת יצילנו משגיאות וינחנו במעגלי צדק ומישרים... עיי"ש באריכות הדברים.

אך יש לציין שלבסוף הדבר לא יצא מכח אל הפועל, והיא נסתלקה באלמנותה בשיבה טובה בשנת תשס"ו.

ויש לציין שגם הנהגותיו ואורחות חייו היו בסגנון מלכות כאדמו"רי בית רוז'ין, והיה נקרא בפי החסידים 'ר' יוסעל'ע'.

הגרא"א: ער איז לכאורה נישט געווען זייער לאנג דארט ווייל דער רבי ר' הערש איז נסתלק געווארן אינגאנצן עטליכע יאר פארן ריזשינער.

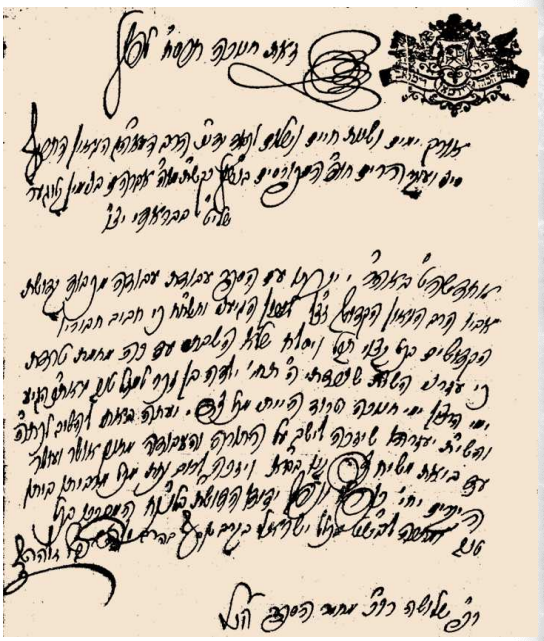
רבינו: יא, פיהר יאר א חילוק, ביידע זענען אוועק אום חשון, דער רבי ר' הערש איז אוועק תר"ז און דער ריזשינער תרי"א.

אבער ער איז דארט געבליבן, דער רבי יוסף, אפילו שפעטער ווען דער ריזשינער איז נסתלק געווארן, ער איז געבליבן מיט די מאמע אין סאדיגער, ער איז הערשט שפעטער געפארן צוריק קיין רימנוב אויפן פאטער'ס פלאץ, און ער ליגט טאקע דארט אין אוהל נעבן רבי ר' הערש.[8]

וסיפר הגה"צ מוואדיסלוב ז"ל שבעת שפרצה המחלוקת הידועה בין צאנז וסאדיגורא, הי' פעם רבי יאסעלע בעיר לינסק, וכידוע בבית רוזין מתפללים האדמורי"ם בחדר מיוחד. והוא גם התפלל בחדר מיוחד, ורצו ילדים לזרוק אבנים להחדרו, כיון שהי' מבית רוזין, וכיון ששמעו אומר בסוף ובא לציון 'ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו... וחיי עולם נטע בתוכינו... ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם... נפל פחד עליהם וברחו, והגה"צ מוואדיסלוב ז"ל הי' אפילו אומר הניגון והתנועה במה שאמר אז את הפסוקים הנ"ל.

*

להלן מכתב מהרה"ק רבי יוסף מרימנוב ז"ל ולמעלה חותמת משמו הק' עם צורת כתר ונשרים כדרך מלכות רוזין:

8

להלן מציבת הרה"ק רבי יוסף הכהן מרימנוב בהאוהל הק' של אביו וחרות שמו 'פרידמאן':

הגרא"א: אה, עכ"פ אמאל איז דער שינאווער רב געווען אין א שטאט,[9] און דער רבי יוסף, דער זוהן, איז געקומען, האט אים דער שינאווער רב געזאגט 'איך האר איר גייט אויפ'ן טאטן'ס ציון, דו ביסט דאך א כהן?', האט ער געזאגט 'קברי צדיקים איז נישט מטמא'. האט דער שינאווער רב געזאגט אזוי שארף 'ווער זאגט אז דער טאטע איז געווען א צדיק?', אזוי האט דער שינאווער רב געזאגט זיין בירור לאיסור. און זיי שרייבן דארט אז זייט דעמאלטם האט דער

9

מן הענין לציין שבס' י"ג אורות (ח"א עמ' קפ"ח) מובא שהרה"ק משינאווא ז"ל נסע לרימנוב לבקר בהיכלו של הרה"ק רבי יוסף הכהן הנ"ל, אך בדרך שמע איך שב' תושבים מתווכחים ביניהם, וא' צועק על חבירו 'דו שייגעזן!', והרה"ק נרתע לאחוריו, ואמר אם ככה מדברים בהעיר הזאת איני רוצה לשהות כאן, ומיד נסע משם ולא קיבל פני הרה"ק.

ופע"א שהה הרה"ק משינאווא ז"ל באיזה עיר, והרה"ק רבי יוסף הכהן עבר שם עם מרכבתו, והרה"ק רבי יוסף ביקש מהרה"ק משינאווא שיעלה על המרכבה, אך הרה"ק משינאווא נשאר לעמוד מבחוץ, והרה"ק הבין שהוא מחמת חשש שעטנז שהיה להרה"ק משינאווא, אז אמר לו שהמרכבה היא שלי, ואין מה לחשוש, ואזעלה הרה"ק משינאווא על המרכבה לקבל פניו, ע"ש.

רבי יוסף טאקע אויפגעהערט און ער איז מער נישט געגאנגען.[10]

ס'שטייט נישט דארט קיין נאמען וועט ס'איז געווען. אבער לכאורה אז ער שרייבט אז דער צדיק איז געווען א זון, דער טאטע איז געווען 'והוא כהן לקל עליון'. איך מיין אז ס'שטייט אויף די מצבה פונעם רבי'ן ר' הערש עפעם אויך אזא לשון 'כהן לקל עליון'.אבער ס'איז א חידוש פלא, אז דער שינאווער רב האט אזוי געזאגט 'וער זאגט אז דער טאטע איז געווען א צדיק?'. עס שטייט נישט דארט קיין נאמען, איך האב עם מורא צו זאגן, אבער איך האב אזא הרגשה.

רבינו: דער ישמח משה זאגט דאך אזוי, א מענטש קען נישט זאגן, נאר דער רבונו של עולם קען מעיד זיין אז ער איז א צדיק. בית דין קען דאס נישט פסק'ענען, 'ויקרב משה את משפטן לפני ה', ער האט געערעדט צום אייבערשטן. א בית דין קען דאס נישט מכריע זיין, נאר השי"ת קען.

אין דברי יואל ברענגט דער פעטערר ז"ל אויך צו דעם חיד"א, וואס זאגט אין ספר שמחת הרגל (על הגש"פ ליטוד ג) אז ס'נוצט נישט קיין תשובה ביי חייבי מיתות בית דין, ווייל ווער וועסט צי די תשובה איז געווען מעומק הלב, נאר הקב"ה קען דאס מעיד זיין. אפילו מ'זעהט אז ער פאסט תעניתים, אבער מ'קען נישט וויסן וואס טוט זיך אין הארץ.[11]

הגרא"א: ס'איז דא אין חתם סופר החדש על התורה, ברענגט דער חתם סופר אן אינטערסאנטן לשון 'מקשין העולם', פארוואס עפעם דערמאנט מען דוקא די נושאי ארונו של יוסף, ס'שטייט דאך אז מ'האט געמוען די ארונות פון די אנדערע שבטים אויך. פארוואס נאר די נושאי ארונו של יוסף זענען געקומען?

דער חתם סופר ענטפערט א פלא – אין די נייע חתם סופר, ס'איז אזא דינער ספר, א קליינע – ענטפערט ער אזוי, אז די שאר שבטים האבן געהאט א דין פון בני נח פאר קבלת התורה. און ממילא שטייט אין די גמרא אז א בן נח איז נישט מטמא. איך וויים נישט פונקטליך וואס ער מיינט, וועלכע גמרא ער מיינט.

רבינו: קברי עכו"ם אינו מטמא, די גמרא אין יבמות (סא.).

הגרא"א: יא, קברי עכו"ם איז נישט מטמא באהל, אבער דא איז דאך געווען במגע ובמשא, (וכד' הגמ' ביבמות (שם) רבינא אמר, נהי דמעטינהו קרא באוהל, ממגע וממשא מי מעטינהו קראי).

רבינו: ס'איז דא א שיטת היראים אז עכו"ם איז נישט מטמא במגע ובמשא אויך נישט.[12]

ס'איז אינטערעסאנט ווייל דער חת"ס (יו"ד סי' של"ט) פארלאזט זיך טאקע אויף דעם שיטת היראים.[13]

הגרא"א: אה, קען זיין דאס מיינט ער דער חתם סופר, אזוי ברענגט ער דארט. אבער יוסף האט געהיטן שבת אפילו אין מצרים, האט ער דאך געהאט א דין פון א ישראל. א ישראל איז יא טמא, במילא האבן זיי געפרענגט.

האב איך געזאגט קודם דער חתם סופר איז א חידוש, ווייל מ'ברענגט דאך פארקערט, אז יוסף האט געהאט א דין בן נח, און די שבטים א דין ישראל. לגבי א בן פקועה...[14]

רבינו: דער ישמח משה אין פרשת וישב זאגט אויך אזוי, אז יוסף האט געהאט א דין ישראל, און די שבטים האבן געהאט א דין בן נח.

הגרא"א: דער פרשת דרכים (דרוש א') גייט אנדערש, ער זאגט פארקערט.

רבינו: יא. איך האב דעם שבת אויך געזאגט א גאנצן

---

10 עיי' בס' מיכלא דאסוותא (דף ה') שמביא עובדא זו, ומוסיף שכשהרה"ק משינאווא ז"ל ענה לו מי אמר לך שאביך היה צדיק, נחלש דעתו של רבי יוסף משאלתו, והוא ענה לו בחזרה, א"כ למה אביך וגם אתה נסעתם לאבי והכרתם בו בצדיק הדור, ונענה הק' משינאווא, מפני שהיה לנו אמונה בו, אבל ללכת לקברו בכח אמונה אי אפשר, והסכים רבי יוסף לדעתו, ומאז חדל ללכת לקבר אביו זצ"ל.

ועיי"ש שכתב שמש"כ בשו"ת לבושי מכלול (סי' ב' אות כ"ה) שהרבי ר' הערש הכהן מרימנוב ז"ל הלך על קבר רבו הרה"ק הרמ"מ מרימנוב ז"ל, אינו נכון, רק האמת הוא כהנ"ל, עיי"ש.

11 רביו"ל מזכירו גם בספה"ק ויואל משה (מאמר א' סי' ע"ב ובמאמר ב' סי' צ"ט) ומביא שם גם את דברי הגודע ביהודה (או"ח סי' ל"ה) שאינו מועיל תשובה על דין מיתת בי"ד מטעם זה, עי"ש.

ועי' בייטב לב פ' חוקת (דף מ"ד ע"ב), ובברך משה פ' חוקת (עמוד קפ"ד) מ"ש בדברי הישמח משה פ' שמיני הנ"ל בדין קברי צדיקים.

12 ויש לציין שהיא פלוגתא בין הרמב"ם והס' יראים (מובא בהג"מ פ"א מהל' טומאת מת) דשי' הרמב"ם הוא דבמגע ומשא מטמא כדרבינא, ושיטת הס' יראים שגם במגע ומשא אין מטמא, ועי' במל"מ (פ"ג מהל' אבל ה"א) פלפול ארוך בזה.

ועיין בס' בנין אריאל מהגאון ר' שאול אמשטרדאם ז"ל (פ' משות) שכ' דהס' יראים הוציא דין זה מהתוה"ק לפי"מ דאמרו חכו"ל דפנחס בעצמו הרג את בלעם, ולמדו זאת מפסוק, א"כ קשה הלוא פנחס כהן הי', והאיך נטמא לו במגע, דהלוא למי חרב כו' אלא מסייע לי' כשיטת הס' יראים דקברי עכו"ם אין מטמאים אף במגע ומשא. - ועיי' ברבינו בחיי (פר' פנחס) שכ' כשיטת היראים.

13 וזה לשונו: ...ודעת ס' יראים (סי' הנ"ל) דגוי אינו מטמא אפי' במגע, אעפ"י שהוא ממש דעת יחידי, חזי לאצטרופי לכל הנך קולות הנ"ל... ע"ש.

14 כוונתו על תירוץ הפרי תואר על המד"ר (פר' וישב) שיוסף הביא דיבתם רעה אל אביהם שהשבטי יה אכלו אבר מן החי, ומיישב שאכלו אבר מן החי מבן פקועה שאצל ישראל היא ניתרת בשחיטת אמו, והם סברו שיש להם דין ישראל, והותר להם, ויוסף סבר שיש להם דין בן נח האסור בבן פקועה.

דרוש, אויך אויף דעם 'אנחנו טמאים לנפש אדם' דוקא די נושאי ארונו של יוסף.

כ'האב נאכגעזאגט אז ס'איז דא א ים התלמוד (ב"ק עז. תוד"ה פרה) וואם ער פרעגט די קשיא, זיי האבן דאך געקענט עסן א כזית קרבן פסח שלא כדרך אכילה, איז נישטא קיין דין פון מלקות, נאר א איסור איז דא. אבער אזוי איז מען מקיים די מצוה, ווייל די מצוה פון אכילה איז מען אויך יוצא ביי שלא כדרך.[15]

הגרא"א: ווייל אויב ס'איז געווען כדרך, וואלט עס נישט דוחה געווען.

רבינו: ניין, ווייל ס'איז א לא תעשה שיש בו כרת צו עסן בטומאת הגוף.

הגרא"א: משא"כ ביי שלא כדרך אכילה נישט.

רבינו: יא, אזוי פרעגט דער ים התלמוד.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: וועגן פחות מכביצה האט דער רבי אויך דערמאנט ביי די תורה.

רבינו: יא, ווייל פחות מכביצה איז נישט מקבל קיין טומאת הבשר, לויט תוספות'ס שיטה (ב"ק שם, פסחים לג: ד"ה לאימות). האבן זיי געקענט עסן א כזית, פחות מכביצה, במילא וואלט נישט געווען קיין טומאת הבשר. און די מצוה האט מען יוצא געווען, ווייל קרבן פסח איז מען שוין יוצא מיט א כזית. מ'דארף נישט קיין כביצה

עכ"פ אזוי פרעגט דער ים התלמוד, לויט די אסתפקתא פונעם משנה למלך (פ"ה מהל' יסוה"ת ה"ח) צי מ'איז יוצא מצוות שלא כדרך.

כ'האב געזעהן אמאל אין שערי תורה (כלל כ"ג פרט ז), ער רעדט אז ס'איז דא א גרויסע מחלוקה צי שלא כדרך איז דא א איסור צי נישט. דער משנה למלך וועט ער רעדט דערפון זאגט ער אז שלא כדרך איז נישטא קיין מלקות אבער א איסור איז יא דא. דער ים התלמוד גייט אויך אזוי מיט די שיטה.

אבער אנדערע שיטות זאגן אז ס'איז נישטא קיין איסור דאורייתא, און אפילו א איסור דרבנן אויך נישט. תוספות זאגט אזוי, אז ס'איז נישט דא ניטאמאל קיין איסור דרבנן. ס'איז דא א מחלוקת ראשונים אין דעם.

זאגט דער שערי תורה, דער שכל זאגט אז צו מקיים זיין א מצות עשה שלא כדרך ווען זיך ווענדן אין דעם, אויב איך זאג אז שלא כדרך איז נישטא קיין איסור גארנישט, איז דער פשט אז ס'איז נישט קיין אכילה, אויב ס'איז נישט קיין אכילה איז מען קיין מצוה אויך נישט מקיים. אבער אויב איך זאג אז קיין מלקות איז נישטא אבער א איסור איז יא דא, איז א סימן אז ס'הייסט א אכילה, אויב אזוי איז ער מקיים די מצוה. און די זעלבע איז אויך פארקערט, אויב איז ער מקיים א מצוה, איז דא אן איסור. ער זאגט אז די צוויי זאכן גייען איינם מיטן צווייטן.

איז אזוי, יוסף האט געזאגט אויף די שבטים אז זיי עסן אבר מן החי. נו, האבן זיי יא געגעסן אדער נישט געגעסן? קיין ליגנט האט דאך יוסף הצדיק נישט געזאגט ח"ו..., נאר וואם דען, קען זיין, זיי האבן געגעסן שלא כדרך, זיי האבן געהאלטן אז שלא כדרך איז נישט קיין איסור, אפילו דרבנן אויך נישט. יוסף האט געהאלטן אז ס'איז אן איסור דאורייתא, ס'איז אן איסור גמור. דאם איז געווען די מחלוקת צווישן יוסף און די שבטים.

קומט אוים אזוי 'אנחנו טמאים לנפש אדם' מיינט מען יוסף, אויב יוסף האט געהאלטן אז ס'איז דא א איסור, אויב אזוי קען מען דאך יא מקיים זיין א מצוה, קען מען דאך טוהן די עצה פון ים התלמוד. האבן זיי געזאגט 'למה נגרע', מיר קענען דאך טוהן די עצה. אבער ביי די אנדערע שבטים, וואם זיי האבן געהאלטן אז ס'איז נישטא קיין איסור, און שלא כדרך אכילה איז מותר, קען מען דאך נישט מקיים זיין קיין מצוה, הייבט זיך נישט אן די קשיא פון ים התלמוד.

הגרא"א: איז נאר די וואם זענען געווען טמא צו יוסף, זיי האבן געקענט אזוי טוהן לשיטתו פון יוסף.

די וואך האט דער רבי דאם געזאגט, דעם תירוץ אויף די קשיא?

הרש"ח: יא יא, פרייטאג צונאכט'ס ביים טיש האט דאם דער רבי געזאגט.

רבינו: נו, פארוואם טאקע נישט? האב איך געזאגט אז לכתחילה דארף מען עסן כדרך אכילה, אזוי פארשטייט יעדער. נאר בדיעבד קען מען אויך יוצא זיין שלא כדרך אכילה.

דער ברוך טעם זאגט (בסוגיא דעדול"ת דין שני פ"א), אז ביי

---

15 היינו דהקשה הים התלמוד (בבא קמא עז. תוד"ה פרה) למה נדחו הטמאים לפסח שני, הלא היו יכולים לצאת ידי חובתם בפסח ראשון, ואי משום איסור אכילת קדשים בטומאה, הא קי"ל (פסחים כד:) כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן בשלא כדרך אכילתן, ולפי מה שצידד המשנה למלך (פ"ה מהל' יסוה"ת ה"ח) דבמצה ואכילת פסח אדם יוצא בהן ידי חובתן אפילו אם אכלן שלא כדרך הנאתן, אם כן היו יכולין הטמאים לאכול פסח ראשון באכילה שלא כדרכן, ואף דעכ"פ יש איסור תורה גם בשלא כדרכו, יבא העשה דאכילת פסח וידחה איסור אכילת קדשים בטומאת הגוף.

ואי משום דאסור לטמאות בשר קודש ולכן לא היו יכולים לאכול הפסח, שאם יגעו בו יטמאוהו, הלא לשיטת התוס' (בבא קמא שם, פסחים לג: ד"ה לאימות) דאוכל פחות מכביצה אינו מטמא טומאת אוכלין, אכתי יש תרופה להם, דהלא שיעור אכילת פסח הוא בכזית, אם כן אפשר לאיש טהור לחתוך כזית בשר מן הפסח ולתת לאיש טמא לאכול, דבכה"ג ליכא טומאת בשר רק טומאת הגוף, ויבא עשה דפסח וידחה לאו דטומאת הגוף, עכ"ק.

קדשים קען מען נישט יוצא זיין שלא כדרך אכילה, ווייל ס׳איז דאך דא די מצוה פון ׳למשחה׳ (במדבר יח, ח), וואס מ׳דרשנט (חולין קלב:) כדרך שהמלכים אוכלים [למשחה לגדולה]. זאגט רבי יוסף ענגיל – ער ברענגט צו דעם ברוך טעם – אז ס׳איז נישט מעכב, ׳למשחה׳ איז נאר לכתחילה אבער ס׳איז נישט מעכב.[16]

דאם זעלבע זאגט דער כתב סופר (יו״ד סי׳ י״ח) אויך, אז ׳למשחה׳ איז נישט קיין עיכוב. דער כתב סופר (או״ח סי׳ צ״ו) זאגט נאך מער אז קרבן פסח אפילו ס׳איז נישט קיין מתנות כהונה, אזוי ווי דער חינוך זאגט (מצוה ט) אז מ׳דארף עם עסן צלי, ווייל ס׳איז דרך גדולה, דארף מען עסן צלי ווייל דאם איז מאכל מלכים, דעמאלטס מוז עם אויך זיין לכתחילה כדרך אכילה, און מ׳קען נישט יוצא זיין שלא כדרך.

וואם טוהט׳זיך אבער בדיעבד? בדיעבד איז עס נישט מעכב. ס׳איז אבער דא א לחם משנה (פ״ד מהל׳ יבום הי״ז) וואס ער זאגט אז צוויי פסולים לכתחילה איז פסול אויך בדיעבד. דער עצם חיוב כדרך אכילה איז דאך נאר לכתחילה. און ׳למשחה׳ איז אויך מותר בדיעבד. במילא צוויי פסולים לכתחילה קען מען נישט מתיר זיין אפילו בדיעבד.

*

הגרא״א: איך בין געווען דאהי פסח אויך, כ׳בין געווען ביי די דרשה וואם דער רבי האט געזאגט אין בארא פארק (שיעור בפרקי אבות בשב״ק פ׳ שמיני בהיכל בית מדרשינו הגדול בב״פ). איך בין געווען דא ווייל מיין אנדערער זון האט התונה געמאכט א טאכטער ראש חודש ניסן, בין איך געווען דא פסח אין בארא פארק, כ׳בין געווען אויך א חלק יו״ט אין באלטימאר.

כ׳מוז זאגן פאר״ן רבי״ן, איך בין געווען הינטן אינעם היכל התורה (היכל התורה בית חי׳ שע״י בית מדרשינו הגדול) אין בארא פארק, ס׳איז ממש צו נתפעל ווערן. איך קום פון לאנדאן, דארט איז אויך דא זייער א שיינער חדר הליימוד אין רבינ׳ס גרויסע ביהמ״ד דארטן, ס׳איז אויך פול כסדר ווען מ׳קומט אריין דארט. אבער דא בין איך געווען אפאר טאג פאר פסח, האב איך געזאגט פאר מיינע קינדער, איך גיי לערנען אין בית המדרש אין היכל התורה, ס׳איז דא הונדערטער בענקלעך דארט, און איך האב נישט געטראפן קיין בענקל ליידיג, און דאם איז געווען אפאר טאג פאר א פסח, איך האב נישט געטראפן א בענקל ליידיג, צום סוף האב איך געטראפן עפעס אין וואונקל א פלאץ, כ׳האב געזומען א גמרא, אבער כ׳מוז זאגן דעם אמת, כ׳האב נישט געלערנט, כ׳האב געקוקט פשוט אויף דעם מחזה הגדול והנורא, אז אפאר טאג פאר א פסח זיצן נישט נאר בחורים, נאר אלע, בחורים און יונגעלייט און אידן מיט ווייסע בערד, ס׳איז געווען אנגעפילט דער היכל, און דער קול תורה איז געווען בוקע, ס׳איז נישט פשוט, כ׳האב נישט געטראפן כמעט קיין איין בענקל ליידיג, צוויישן הונדערטער בענקלעך, א וואך פאר פסח...

רבינו: ברוך ה׳, כ׳האב הנאה צו הערן.

אין מאנטשעסטער מאכט מען ביי אונז אויך יעצט א שיינעם היכל התורה (היכל התורה החדש לב אהרן שאכן נתחדשה אח״כ ביום ר״ח אדר האי שתא תשפ״ו לפ״ק), מ׳ענדיגט שוין באלד, כ׳האף אז דארט ווען זיך עס אויך שנעל אהנפילן.

הגרא״א: יא יא, מ׳קען דאם שטעלן אויף די חזקה... וואו דער רבי האט געמאכט אזא היכל איז עס מצליח.

והתנצל רבינו שהוא נחפז לדרכו לסידור קידושין בכמה חופות בקרית יואל, כי ביום חי׳ כ׳ סיון ואיחרו את החופות לאחר השקיעה

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן אמאך הצלחה און סייעתא דשמיא, אין הרבצת התורה און אין אלע ענינים, און אהיים פארן געזונטערהייט לחיים ולשלום.

הרש״ה: דער רב האט מיר פריער געזאגט אז ער האט עטליכע ספרים פון רבי״ן.

הגרא״א: יא, איך האב כמעט אלע ספרים פון רבי״ן, די סוגיות האב איך דעם ערשטן חלק אויף פסחים, כ׳האב אויך די ספרים על התורה, נאך פון תש״ם, תשס״א, די חידושי תורה.

רבינו: מ׳האט דאם אלעם צוזאמגענומען, ס׳איז שוין ארויס געקומען נייע ספרים.

והעניק לו רבינו ספרי לב אהרן עה״ת דרושים ו״כ

הגרא״א: א יישר כח, ס׳איז מיר א גרוים חשיבות, א גוטע נאכט.

רבינו: א גוטע נאכט, מ׳זאל הערן בשורות טובות.

---

16 **עיין בברוך טעם** (עדות״ת דין שני פ״א) **דאכילת קדשים צריך להיות כדרך אכילה, דכתיב** (במדבר יח ח) **למשחה, ודרשינן** (חולין קלב:) **כדרך שגדולים אוכלים, וזה שייך גם באכילת הבעלים, ובדלא כדרך אכילה לא חשיב לגדולה, וכ״כ במעשה חושב** (שעה״ט פ״ה מהל׳ יסוה״ת אות יד).

ויותר מזה כתב בשו״ת כתב סופר (או״ח סי׳ צ״ו) **דבאכילת פסח דקפדה תורה שיאכל דוקא צלי ולא נא ומבושל, וכתבו** (ספר החינוך מצוה ט) **שהוא דרך שגדולים אוכלים ויונעם להם, אפשר דדומה לאכילת קדשים שיאכל דוקא כדרך הנאתן, עכ״ד.**

וכ״כ בשו״ת מהרש״ם (ח״ג סי׳ ט) **דלפי מה שכתב רש״י** (פסחים פו. ד״ה אין מפטירין) **ורשב״ם** (פסחים קיט:) **דבפסח כתיב למשחה כדרך שמלכים אוכלים, אם כן פשיטא דלא יצא חובת הפסח אם באכילה שלא כדרכו, שזה אינו כדרך שהמלכים אוכלים, עכ״ד.**

אמנם כתב בשו״ת כתב סופר (יו״ד סי׳ י״ח) **ובע׳ פנים לתורה** (אות יא) **דהא דצריך למשחה לגדולה, הוה רק מצוה לכתחלה, ואינו מעכב בדיעבד, עי״ש.**

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת הילולא רבתי
של רביה"ק בעל ברך משה זיע"א

כ"ו ניסן שנת תשפ"ו לפ"ק
במקהלות רבבות אנשי שלומינו בביהמ"ד הגדול דקרית יואל יצ"ו

(אחר שהאריך בד"ת בענין הרבצת תורה לתלמידים)

די ווערטער זענען פאסיג צו זאגן אויפ'ן טאטן זכרונו לברכה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

דער טאטע זכרונו לברכה האט מרביץ תורה געווען פון די יונגע יארן עד זקנה ושיבה, נאך אלס יונגערמאן אין קערעצקי און אין זענטא, וועו ער איז געווען רב אין זענטא האט ער שוין געפירט א ישיבה, כולם שוים למטובה, ווי א געטרייער טאטע האט ער מרביץ תורה געווען לרבים, סיי פאר בחורים און סיי פאר בעלי בתים, שיעורי תורה תמידים כסדרן.

ער האט געטון אסאך פעולות, מזכה צו זיין דעם רבים בכל דבר שבקדושה, מיט לימוד התורה, און געטון געוואלדיגע פעולות וואס איז נוגע כשרות, מקוואות, צניעות. געוואלדיגע פעולות מעמיד צו זיין הדת על תילה אין די גאנצע וועלט, סיי אין ארץ ישראל און סיי אין חוץ לארץ.

ער האט געזען אויפצושטעלן בתי מדרשים, מרבה צו זיין שיעורי תורה, בתי חינוך פאר חינוך הבנים, בתי חינוך פאר בנות, כולל אברכים אז יונגעלייט זאלן זיצן אין כולל און זיך משלים זיין אין תורה, מרחיב צו זיין די גבולי הקדושה מיט וואס איז נאר מעגליך אין אלע ענינים.

ער האט געדרש'נט דרשות, דברי מוסר, מעורר צו זיין אידישע קינדער צו תשובה, און צו מעשים טובים, צו עבודת השם בכל לב ובכל נפש. מחדש געווען חידושים נפלאים אין חידושי סוגיות און הלכה למעשה. די דברי דרוש ואגדה וואס איז געווען דברים השמחים כנתינתן מסיני, ס'איז געווען פקודי ה' ישרים משמחי לב.

די ווארימע תפילות וואס ער האט געדאוונט, די תפילות יוצאות מן הלב הטהור איז געווען נכנסים ללב פון די אלע וואס האבן מיטגעהאלטן די תפילות, ס'האט מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה.

די געוואלדיגע פעולות און די מלחמת ה' קעגן טומאת הציונות, להבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור, צו קומען לעזרת השם בגבורים פאר אחינו בני ישראל תושבי ארצינו הקדושה, וואס זיי זענען נעבעך דארט תחת ממשלת הרשעה, די ממשלת הכופרים בארצינו הקדושה.

ער האט געזען ממשיך צו זיין, מ'זאל שטיצן די אלע ערליכע מוסדות וואס זענען נישט נהנה משולחן איזבל, פון די ממשלת הטמאה.

זיין געוואלדיגע התקשרות צו קרתא קדישא הדין קרית

יואל, בלב ובנפש, מרחיב צו זיין די גבולי הקדושה ברוחניות ובגשמיות, ער האט זיך איינגס געלאזט קאסטן סכומים אדירים דא צו בויען בנינים דא אין קרית יואל.

היינט ביומא דהילולא, דערמאנט מען זיך אלע זיינע מעשים טובים, זיינע געוואלדיגע פעולות לטובה, ליחיד ולכלל. ער איז געווען א געטרייער טאטע, א רחמנות׳דיגער טאטע, פאר יעדן יחיד ויחיד. ס׳האט אים וויי געטון די צער פון יעדן איינציגן איד, און ער האט זיך געפרייט מיט די שמחה פון יעדן איינציגן איד.

די געוואלדיגע געלטער וואס ער האט אויסגעטיילט לכל מרי נפש, זיין גאנצע שכירות וואס ער האט באקומען פון קופת הקהל האט ער אויסגעטיילט פאר ארימעלייט אלמנות און יתומים. און אזוי האט ער געשאפן געוואלדיגע סכומים סיי אין ארץ ישראל און סיי דאהי.

זיינע וואריעס הייליגע תפילות וואס ער האט מתפלל געווען פאר אידישע קינדער וואס זענען געקומען בצל קורתו נאך א ישועה, ער האט גע׳פועל׳ט ישועות פאר אידישע קינדער.

איז זיכער, אזוי ווי די גמרא זאגט אויף משה רבינו, מה כאן עומד ומשמש, אף שם בעולם העליון איז ער עומד ומשמש און איז מתפלל בעדינו ובעד כל ישראל.

די שטאט "קרית יואל"

איך וויל רעדן אביסל דא איבער די שטאט קרית יואל.

דער פעטער זכרונו לברכה האט מייסד געווען די שטאט קרית יואל, ער איז אוועקגעגאנגען אין די מרחקים, ווייט פון יעדן ישוב, אפילו פון א ישוב וואו עס האבן געוואוינט אידן, ער איז געגאנגען אין א ארץ לא זרועה, **ווייל רצון קדשו איז געווען אויפצושטעלן א ישוב צו זיין מיוחד "נאר" פאר זיינע תלמידים און אנשי שלומו וואס זיי גייען בדרכיו אין אלע ענינים.**

ס׳איז דא אסאך קהילות קדושות בישראל וואס זענען אונטער פארשידענע רבנים, פארשידענע רביׄם, ערליכע קהילות, אבער מיט אנדערע השקפות, פון זיי האט ער אויך געוואלט אויעקגיין. ער האט געוואלט זיין עקסטער אפילו פון די אנדערע חסיד׳ישע קהילות. ער האט געוואלט זיין קהילה זאל זיין אויף אן עקסטערן מקום, פאר די וואס גייען בדרכיו אן א שום שינוי, דאס איז ידוע פאר יעדן איינעם.

וועגן דעם איך קען נישט פארשטיין ווי קומען חסידים פון אנדערע הויפן, וואס זיי האבן אנדערע השקפות, קומען און טוען פעולות זיך צו באזעצן אין קרית יואל, אדער אין קרית יואל המורחבת, אין די גלילות פון קרית יואל. דאס איז קלאר קעגן דעת קדשו.

<u>און איך וויל וואַרענען יעדן איינעם וואס האט א חלק אין דעם: "הזהרו בגחלתו"!</u>

דער פעטער זכרונו לברכה איז עומד על המשמר, און ער קוקט זיך אום אויף קרית יואל. ער האט א קורת רוח פון די הצלחה פון קרית יואל, ווי ס׳בליעט קרית יואל, און יעדע נייע שכונה וואס ס׳בויעט זיך דא, די התנהגות פון די איינוואוינערס פון קרית יואל איז אים א קורת רוח אויב מ׳פירט זיך ווי ער האט געלערנט, און ער האט א גרויסע הקפדה אויף וועד ס׳טוט א פעולה אריינצומישן דא תושבים מיט אנדערע השקפות, אפילו זיי זענען יראי ה׳ אין אנדערע ענינים.

און איך פרעג, **<u>וועד האט נישט מורא פאר די הקפדה?</u>**

תקנות פון דירות פרייַן אין קרית יואל

דער טאטע זכרונו לברכה, זכותו יגן עלינו, האט געטון געוואלדיגע פעולות פאר די הצלחה פון קרית יואל. אונז האבן מיר אויך זוכה געווען אביסל צו גיין אין זיינע דרכים, בעזר שמו יתברך האבן מיר געטון פעולות לטובה וואס איז נוגע דירות, קויפן א דירה דא אין קרית יואל.

מ׳האב מיר געמאכט אביסל סדר אויף די פרייז פון קויפן א דירה דא אין שטאט, מען זאל נישט צאלן מער ווי דריי הונדערט דאלאר פאר א סקווער פיס. געלויבט דעם הייליגן באשעפער, אונז האב מיר געהאט הצלחה אין דעם, ס׳איז שוין פארקויפט געווארן הונדערטער דירות אויף דעם

פרייז. איך מיין אז ס׳איז צו די צופרידנהייט פון אלע תושבים פון קרית יואל, דאס האט גורם געווען אז די פרייז פון דינגען א דירה איז אויך געפאלן, און אידן קומען צו צו דירות, הן צו קויפן און הן צו דינגען, אויף א נארמאלע פרייז וואס יעדער קען זיך עס ערלויבן.

מיט׳ן אייבערשטנ׳ס הילף, וועלן מיר אונז שטיין על המשמר אין עתיד, מחזק זיין די תקנה בכל תוקף ועוז. און במציאות יעצט, ס׳איז דא הונדערטער עדות אויף דעם, די פרייז פון די דירות דא אין קרית יואל, אפילו אין צענטער פון קרית יואל, גייט פאר דריי הונדערט דאלאר א סקוועד פיס.

איך וויל יעצט רעדן צו די קבלנים, די בויערס פון די דירות, און די וואס פארקויפן די דירות, די מעקלערס, מען זאל נישט צו העכערן די פרייז, **<u>מען זאל נישט זיין א מייקר השער, מער פון די פרייז וואס אונז האב מיר געזאגט, דריי הונדערט דאלאר א סקוועד פיס</u>**. דאס איז נוגע דא אינעוויניג אין קרית יואל.

דירות פרייזן אין קרית יואל המורחבת

אין קרית יואל המורחבת, איז די קרקע ביליגער, ממילא דארף די פרייז צו קויפן א דירה אויך זיין ביליגער. **<u>דארט איז נענוג צו צאלן צוויי הונדערט און פופציג דאלאר א סקוועד פיס, און מ׳מאכט נאך אסאך געלט פאר די פרייז אויך</u>**.

איך וויל אויסזאגן א סוד: אין קרית יואל המורחבת האט מען געבויט אסאך הייזער, די והותר, ס׳איז דא זייער אסאך הייזער צו קויפן, און ס׳איז נישטא אזויפיל קונים. ממילא, מ׳קען אראפקלאפן די פרייז פאר וויניגער ווי צוויי הונדערט און פופציג דאלאר. **אויב מ׳זאל האבן נענוג שכל און פארשטאנד, וועט מען אראפדרוקן די פרייז פאר צוויי הונדערט דאלאר א סקוועד פיס, און ער וועט נאך אלס מאכן אסאך געלט.**

מ׳דארף נאר האבן שכל, צוזאמנעמען די כוחות און זאגן מ׳צאלט נישט מער, די מוכרים שטייען מיט די דירות, זיי האבן נישט וואס צו טון מיט די דירות, ס׳קאסט יעדן חודש אינטערעסט, מען וועט מוזן נאכלאזן די פרייז. **<u>אז מ׳צאלט מער, מאכט מען פאר זיך אליין שאדן און פאר אנדערע אידן אויך</u>**.

בכלל דארף מען צו וויסן, וועט מ׳טראכט פון א דירה אין קרית יואל מורחבת, די שטייערן אינדרויסן אויף יעדע דירה איז סאך העכער ווי אין קרית יואל. אינדרויסן קאסט פינף און צוואנציג טויזנט דאלאר א יאר שטייערן פאר א נייע דירה, דאס איז סאך מער ווי אין קרית יואל.

אכטונג געבן אויף די קדושה פון קרית יואל

יעדער איינער ווייסט, ס׳איז נישט קיין סוד, די פרייז פון דירות אין שטאט ניו יארק, סיי אין וויליאמסבורג און סיי אין בארא פארק, און אויך די פרייז פון א דירה אין קרית יואל, די גרויסע חילוק, די גרויסע דיפערענץ. אבער איך וויל דא ארויסברענגען א נקודה: **דאס מיינט נישט ווייל אין קרית יואל איז ביליגער א דירה ווי אין שטאט, אז קרית יואל איז אן עיר מושב פאר״ן גאנצן יהדות החרדית פון אלע קרייזן, וואס רופט זיך אזוי ״כלל חסידי״**, ס׳האט באקומען אזא נאמען.

מ׳דארף אכטונג געבן קרית יואל זאל נישט אויסזען אזוי ווי מאנסי, אין מאנסי איז דא זייער חשוב׳ע תושבים, זייער ערליכע אידן, תלמידי חכמים, יראי השם, יראים ושלמים אויפ׳ן העכסטן אופן און אויפ׳ן שענסטן אופן. אבער אין דער זעלבער צייט איז דארט דא קבוצות פון קלים וריקים, רחמנא ליצלן, ס׳איז נישטא דארט קיין שום כח הנהגה, א רבנישע הנהגה, וואס זאל עמיצן זאגן פארוואס טוסטו דאס, פארוואס פירסטו דיך אזוי. ס׳איז אינגאנצן נישטא, ס׳איז א הפקרות אין אלע תחומים, און ס׳ברענגט א געוואלדיגע ירידה פאר אסאך משפחות בכל הקדוש לנו.

מ׳קען נישט שוויגן ווען מ׳זעט אז ס׳איז דא אזעלכע מענטשן וואס **״רבי זכרונו לברכה איז בגרונם, און חרב פיפיות בידם״ אויף קדושת קרית יואל, סיי אין קרית יואל און סיי אין קרית יואל המורחבת**, זיי טוען פעולות חשאית אונטער׳ן טיש אריינצוברענגען פארשידענע תושבים פון פרעמדע קרייזן וואס זיי האבן א פרעמדע השקפה פון וואס דער פעטער זכרונו לברכה האט אונז געלערנט, ס׳איז

נישטא קיין תירוץ וואס מ׳זאל קענען פארענטפערן די קשיא.

האלטן די אויגן אפן וועו מ׳קויפט א דירה

איך וויל רעדן אפאר ווערטער צו אחינו בני ישראל תושבי ברוקלין, די וואס זיי געפינען זיך נישט דא אין בית המדרש, פון אנדערע קרייזן. יעדער איינער וויסט די פרייזן פון דירות אין שטאט.

איך וויל זאגן א ביישפיל, מ׳האט אין וויליאמסבורג געבויט הונדערטער דירות, א פרייז קרוב צו טויזנט דאלאר א סקווער פיס. ס׳איז געווען אידן וואס זיי האבן געפילט אז זיי זענען אביסל בעלי יכולת, מ׳האט זיך אנגעשטרענגט, און מ׳האט געקויפט טייערע דירות פאר טייער געלט. נאכ׳ן קויפן איז מען אויף איינמאל געווארן געווארן אז מ׳דארף באצאלן שטייערן אויף די דירה דרייס׳ג, פערציג טויזנט דאלער א יאר. דאס מיינט צו זאגן דריי טויזנט דאלער א חודש שטייערן אויף די דירה, אויסער׳ן מארגעדזש. ס׳איז דא אידן וואס זיי האבן געלאזט פארפאלן גיין דאס געלט וואס מ׳האט איינגעצאלט פאר די דירה, זיי זענען מ׳קען נישט, ס׳איז אוממעגליך דאס צו באצאלן.

א ענליכע זאך האט פאסירט דא אין קרית יואל המורחבת. מ׳האט געקויפט דירות פאר א געוויסע פרייז, נאכדעם איז מען געווארן געווארן אז מ׳דארף באצאלן שטייערן אויף די דירה פינף און צוואנציג אלפים, דאס איז שוין א ביסל העכער די מעגליכקייטן. מ׳האט נישט געווארט דאס פריער, און קיינער האט עס נישט פארציילט פריער. דער מוכר האט עס נישט פארציילט, דער מעקלער האט עס נישט פארצילט, יעדער זוכט צו מאכן געלט.

איך פיל א חוב מודיע צו זיין פאר די וואס קויפן דירות אין די פרייעקטן אין קרית יואל המורחבת, מ׳זאל וויסן דעם אמת לאמיתו, ס׳איז נישטא קיין וואסער אין די געגנט אויסער קרית יואל. פאר די נייע הייזער וואס מ׳בויעט, איז נישטא קיין וואסער. אן וואסער איז נישטא קיין דירה. מ׳זאגט פארשידענע זאכן, וואס מ׳פארציילט איז חלומות, דמיונות, מ׳וועט זיך געווואויר ווערן א פאר יאר ארום וואו מ׳האלט. ביז מ׳וועט טרעפן א לעזונג פאר׳ן פראבלעם פון וואסער וועט אדורכגיין יארן לאנג. וועט ס׳קען און ווייסט וואס מיינט האנדלען מיט אלבאני און מיט די רעגירונגס אגענטורן ווי לאנג מ׳באקומט עפעס אן ערלויבעניש, וואס דאס מיינט.

איך וויל זאגן, וועט ס׳געבט אן איינגאבע געלט, הניח מעותיו על קרן הצבי. איך פיל א פליכט דאס צו זאגן, ווייל נאכדעם דערוועט מען זיך אז מ׳האט נישט צו וועם צו רעדן.

דער שבח פון קרית יואל המורחבת און די עסקנים

אבער איך וויל זאגן **אין שבח פון קרית יואל המורחבת. ברוך השם, ס׳ווערט שענער און בעסער, דער כח הקדושה ווערט פארגרעסערט**, עס קומען צו נייע בתי מדרשות, חשוב׳ע תושבים יראי השם, מ׳זעט אן א גרויסע שינוי גדול בכמות ובאיכות.

ס׳איז דא דארט חשוב׳ע עסקנים, איבערגעגעבענע עסקנים, וואס ארבעטן בלב ובנפש צו פארשטערקערן דעם כח הקדושה, און דעם כח הצניעות, אויפשטעלן בתי מדרשות פאר אנשי שלומינו. און אז ס׳איז דא א בית המדרש פאר אנשי שלומינו, א חסיד׳יש בית המדרש וואס פירט זיך אזוי ווי דער וועג פון קהלתינו הקדושה, איז דאס משפיע צו גוטן אויף די גאנצע שכונה, אויף די גאנצע געגנט. איך וויל זיי וואונטשן גרויס הצלחה, **און זיי זענען ווערד אז מ׳זאל זיי ארויסהעלפן אין זייער ארבעט.**

די שטאט מאנטיסעלא – א לעזונג פאר די טייערע שטאטישע פרייזן

איך וויל צוריקקומען צו דעם ענין וואס איך האב גערעדט צו די שטאטישע אידן. איך וויים די גרויסע פראבלעם מיט דירות אין שטאט, און די הויכע פרייזן וואס א נארמאלער מענטש, נישט יעדער קען דאס באצאלן.

איך וויל זאגן פאר די אידן, די שטאטישע אידן, אפילו נישט מאנשי קהלתינו, איך האב געהאט א דעלעגאציע פון די שטאט מאנטיסעלא, עסקנים, וואס קויפן לאנד אויף צו בויען.

היינט צו טאג אין מאנטיסעלא וואוינען שוין אכציג משפחות יראים ושלמים, חסיד׳ישע אידן, ס׳איז שוין דא דארט בתי מדרשות, א תלמוד תורה, א בית חינוך לבנות, ס׳איז דא א מקוה. דארט איז דא קבלנים וואס זיי בויען, און זיי האבן מיר געבראכט, זיי האבן פארטיג פון די רעגירונג אלע רשיונות, אלע פערמיטן ווי מ׳רופט עס, צו בויען נייע דירות, ממש גאנצע גאסן. ס׳איז דא פערטיגע ערלויבענישן וואס מ׳קען שוין אנהייבן צו בויען. דריי הונדערט דירות אין מאנטיסעלא פאר צוויי הונדערט דאלאר א סקווער פיס.

איך זאג עס נאכאמאל, מ׳קען האבן אין מאנטיסעלא א דירה פאר צוויי הונדערט דאלאר א סקווער פיס, און זיי זאגן זיי מאכן געלט אויך. **מ׳קען האבן א דירה פון פינף שלאף שטיבער מיט א בעיסמענט פאר אפאר הונדערט טויזנט דאלאר.**

אידן ווייסן דאס נישט. מ׳לעבט אזוי פארקלעמט, איינגעצוימט. איך זע נישט ס׳זאל זיין א סיבה היינטיגע צייטן, מ׳קען ארבעטן פון דער ווייטנס, לויט די היינטיגע טעכניק. פארוואס זאלן נישט אידן זיך ארויסציען? איך רעד אידן פון אלע קרייזן.

די שטאט מאנטיסעלא האט א גרויסע צוקונפט, א גרויסע עתיד, ס׳איז סמוך ונראה צו עקזיסטירנדע חסידישע ישובים. יעדער איינער ווייסט, רינגם און ארום מאנטיסעלא איז שוין דא היינט, דער קרייז האט הונדערט משפחות, דער קרייז האט הונדערט משפחות, ס׳איז דא פארשידענע קרייזן וואס וואוינען שוין היינט דארט.

אונזער קהילה, אונז ווארט מיר אויך צו באקומען ערלויבענישן. אונז האפן מיר אויך צו בויען אין מאנטיסעלא צוויי הונדערט דירות פאר צוויי הונדערט דאלער א סקווער פיס. אונזער קהילה וויל בויען אין מאנטיסעלא פאר צוויי הונדערט דאלער א סקווער פיס. אויסער דעם, איז דא איינער מאנשי שלומינו וואס האט אויך דארט אין שכנות, און ער גייט בויען זיבן הונדערט דירות צו פארדינגען, צו פארדינגען פאר נישט צו טייער.

<u>מיט׳ן אויבערשטנ׳ס הילף, וועט זיין דארט א שטארקער אידישער ישוב פון יראים ושלמים.</u>

וויל איך ממליץ זיין פאר די אלע שטאטישע אידן וואס פלאגן זיך איבער דירות, די אידן רופן זיך "כלל חסידי", מ׳קען זיך אריבערציען קיין מאנטיסעלא. און איך וויל וואונטשן גרויס הצלחה פאר די אלע אידן וואס וועלן גיין וואוינען קיין מאנטיסעלא.

און איך וויל זיי בעטן, נישט קיין קרית יואל!

מוסדות יטב לב - די ערשטע פון אלע צדקות

דער טאטע זכרונו לברכה איז געווען איבערגעגעבן פאר די מוסדות יטב לב בארצינו הקדושה.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער, מיר האבן זייער א שיינע קהילה, א קהילה נאה וחשובה, אין ירושלים, אין בני ברק, און אין בית שמש.

ווי מען ווייסט און ס׳איז ידוע, **די מוסדות זענען געווען ביים פעטער זכרונו לברכה דאס טייערסטע פון זיין פארמעגן, פון אלע זיינע מוסדות איז דאס ביי אים געווען די היילגסטע.** און ער האט געזאגט, **מוסדות יטב לב איז די ערשטע צדקה פאר אלע צדקות.** אזוי אויך דער טאטע זכרונו לברכה, כל ימיו האט ער געטון געוואלדיגע פעולות לטובת מוסדות יטב לב.

ס׳טוט אביסל וויי, אז ביי אנשי שלומינו איז דא אביסל חסרון הבנה, מ׳פארשטייט נישט וואס ביי אונז דארף צו מיינען מוסדות יטב לב. ס׳פעלט א חסרון הבנה איבער דאס חשיבות פון מוסדות יטב לב.

וועגן דעם וויל איך זאגן דא פאר כל אנשי שלומינו: <u>**דאס דביקות פון אנשי שלומינו אין פעטער זכרונו לברכה, דער מייסד פון דעם מוסד, און פון טאטן זכרונו לברכה, איז תלוי מיט׳ן שייכות וואס מ׳האט מיט מוסדות יטב לב, ווי ווייט די מוסדות זענען ביי אים חשוב.**</u>

און באמת ליגט א גרויסן פליכט אויף יעדן איינציגן איד מאנשי שלומינו צו געבן א נדבה חשובה יעדעס יאר!, א בעל הבית לכל הפחות טויזנט דאלער א יאר, והמוסיף מוסיפין לו מן השמים.

מחזק זיין דעם כולל עצי חיים

איך וויל דערמאנען לטובה דעם כולל עצי חיים אין בני ברק, וואס דער טאטע זכרונו לברכה האט דאס מייסד געווען על שם אביו זכרונו לברכה. ס׳ווערט געפירט היינט צוטאג דורך אחי החשוב הרה״צ ר׳ שלום אליעזר זאל זיין געזונט, ער איז דער נשיא פון דעם כולל, ער איז נושא בעול בלב ובנפש ובמסירות יתירה, און דברי תורה צריכין חיזוק מ׳זאל מחזק זיין דעם כולל.

דער מצב המלחמה אין ארץ הקודש

דער מצב אין ארץ ישראל פון די מלחמה דארף מען נישט זאגן, יעדער איינער האלט מיט, איז נורא ואיום. אידן אין ארץ ישראל קוקן ארויס אויף רחמי שמים מרובים. מ׳קען דאס נישט פארשטעלן דער צער, די פחדים וואס ארץ ישראל אידן מאכן מיט מדי יום ביומו, בייטאג און ביינאכט. וואס דאס מיינט, וואס דאס שאדט פארן געזונט ברוחניות ובגשמיות, השם ירחם.

אידן דא אין אמעריקע קענען זיך דאס נישט פארשטעלן וואס דאס מיינט, וואס אידן מאכן מיט אין ארץ ישראל. דער אייבערשטער זאל העלפן זיי זאלן שוין האבן מנוחה. השם יאמר לצרות ישראל די.

מ׳שטייט און מ׳קוקט יעצט נאך פסח, ס׳גייט זיין ל״ג בעומר. יעדער איינער וייסט וואס ל״ג בעומר זעט אויס אין ארץ ישראל, מ׳קוקט ווי אזוי וועט זיין, מ׳האט נישט קיין השגה. השם ירחם.

גזירת גיוס בני הישיבות

דער מצב פון גיוס בני הישיבות אין ארץ ישראל איז גארנישט בעסער געווארן, נאר ערגער געווארן. **די רעליגיעזע פארטייען אלע, די ספרד׳ישע, די אשכנז׳ישע, די ליטווישע, די חסיד׳ישע,** האבן די לעצטע פאר יאר געשריגן מיט קולי קולות, ווי זיי ארבעטן און זיי קעמפן און זיי טוען, מ׳גייט אזוי טון, מ׳גייט אהער, מ׳וועט זיך נישט לאזן. **אלעס האט קאפיטולירט פאר אפאר טאלער, פאר געלט האבן זיך אלע צוגעשטעלט.**

יא, נישט היינט, מארגן וועט זיין, קודם זאל מען געבן געלט, און נאכדעם וועלן מיר שוין מארגן זען, פון מארגן ווערט איבערמארגן, פון איבערמארגן איז געווארן נאך א יאר, און נאך א יאר. ס׳איז אדורך א שינע פאר יאר, גארנישט. און יעצט אלע האבן זיי געשטימט פארן בודזשעט ווייל מ׳האט געגעבן געלט, און הכל על מקומו יבוא בשלום, און די גזירת הגיוס שטייט.

דער אויבערשטער זאל רחמנות האבן אויף די אידישע קינדער אין ארץ ישראל, אז די ישיבות מיט די כוללים זאלן קענען אנגיין אומגעשטערט פון די רשעים. און דער אויבערשטער זאל העלפן אז די כח התורה והקדושה אין די גאנצע וועלט זאל שטייגן און וואקסן און בליען, לרומם קרן התורה, צו מאכן א נחת רוח פארן היילגן באשעפער.

* * *

ביומא דהילולא היינט פונעם טאטן זכרונו לברכה, זכותו יגן עלינו, האבן מיר געשמועסט, ער איז עומד ומשמש און ער איז מתפלל פאר אידישע קינדער.

זאל דער אויבערשטער העלפן אז די אלע תפילות וואס מ׳האט מתפלל געווען היינט אויפ׳ן ציון, זאל דער אויבערשטער העלפן אז ס׳זאל נתקבל ווערן ברחמים וברצון, און ער זאל זיין א מליץ טוב פאר אידישע קינדער, אז זיי זאלן האבן ישועות און רפואות אין אלע ענינים.

ברכות פאר אידישע קינדער, צי אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט קינדער, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט פרנסה, ס׳זאל זיין פרנסה בהרחבה גדולה, אידן דארפן רפואות און ישועות פאר חולי ישראל, אידן דארפן טוהן גוטע שידוכים פאר זוהן און פאר טעכטער.

דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה מרובה אין אלע מעשה ידיהם, תענוג ונחת, ערליכע לעכטיגע אידישע דורות. ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר זאלן זוכה זיין און מקבל זיין די גאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ב ס י י ע ת א ד ש מ י א

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסודם של רבותה"ק צוק"ל לבית

סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החזקת אנ"ש ענייי ארץ ישראל על טהרת הקודש

מיט געפילן פון כבוד והכרת הטוב, שיקן מיר אונזער וואַרימע
ברכות מעומק הלב, ארויסברענגען אונזער הערצליכן דאנק

פאר אונזער טייערע הויכגעשעצטע רביצין תליט"א

וועלכע האט געהאלפן שאפן פאר לומדי כוללינו הק'

א שיינע תמיכה "קינדער גאלט"

לכבוד י"ט פסח העעל"ט

ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלימה
אויף אלע אייערע פעולות לטובה לכלל ולפרט
עס זאל אייך באגלייטן די זכותים אין יעדן צייט
ווייטער קענען ממשיך זיין עמו"ש גאזונטערהייט
פאר כ"ק מרן רבינו שליט"א שטיין צום רעכטן זייט
און זעהן פיל נחת פון די גאלדענע קייט

וואונטשן מיט דאנק און שעצונג:

רבני ולומדי הכולל
ובני ביתם

בני ברק יצ"ו

podium.nyc

יעדער נדבן, יעדער טאטע, יעדער מאנשי שלומינו

פאראייביגט זיין נאמען

אויף די וועגט פונעם בנין הגדול לחינוך הבנות

פאר אונזערע טעכטער • פאר אונזערע דורות

מיט אונזער הילף וועט מען בעז"ה קענען

עפענען דעם בנין הגדול נאך דעם זומער!

מיר אלע קויפן א "זכות שותפות" אין דעם פרעכטיגן בנין

• בחינוך הבנות בדרך רבינו הק' זי"ע •

רופט צו מנדב זיין גרעסערע זכותים:

קומות • שערים • כיתות

718.362.1404#8